

De gekwalificeerde trainer-coach

Een onderzoek naar kwaliteitsbevordering d.m.v. licentiering en
certificering van trainers en clubs in het amateurvoetbal

Onderzoek uitgevoerd in opdracht van de KNVB

Jo Lucassen
Remco Hoekman

*W.J.H. Mulier Instituut
Centrum voor sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek*

*Postbus 188
5201 AD 's-Hertogenbosch*

*t 073-6126401
f 073-6126413
e info@mulierinstituut.nl
i www.mulierinstituut.nl*

Inhoudsopgave

Samenvatting	7
1 Achtergrond en vraagstelling	17
1.1 Aanleiding tot het onderzoek	17
1.2 Vraagstelling van het onderzoek	17
1.3 Aanpak onderzoek licentiering en certificering	18
1.4 Begeleiding van de uitvoering	19
2 Verkenning problematiek en ambities	21
2.1 Gesprekspartners	21
2.2 Certificering en andere vormen van kwaliteitsbeleid amateurvoetbal	21
2.3 Kwaliteitsbeleid voor trainers/begeleiders	22
2.4 Licentiering	22
3 Analyse aanbod gekwalificeerde voetbaltrainers naar regio	25
3.1 Doel en werkwijze van de analyse	25
3.2 Resultaten	25
3.2.1 TC I	26
3.2.2 TC II	26
3.2.3 TC III	27
3.3 Conclusies	27
4 (Inter)nationale verkenning van de toepassing van licentiering en certificering	29
4.1 Doel en werkwijze	29
4.2 Licenties en certificaten in het bedrijfsleven	30
4.3 Resultaten	32
4.4 Licentiering en certificering bij de KNVB	32
4.4.1 De licentieregeling (artikel 17 AR)	32
4.4.2 KNVB Jeugdscan Amateurvoetbal	32
4.4.3 Het certificeringssysteem voor de jeugdopleiding	33
4.5 Licentiering en certificering bij Europese voetbalbonden	34
4.5.1 UEFA JIRA panel	34
4.5.2 Licentiering en certificering bij andere Europese voetbalbonden	38
4.6 Licentiering en certificering bij voetbalbonden buiten Europa	41
4.6.1 Canada	41
4.6.2 Australië	41
4.7 Licentiering voor trainers en clubcertificering bij andere sporten	42
4.7.1 Algemeen : NFWS	42
4.7.2 Atletiek	43
4.7.3 Gymnastiek	44
4.7.4 IKSport NL	46
4.7.5 Schieten	46
4.7.6 Register van fitness professionals	48
4.8 Conclusies	49

4.8.1	Voetbal	49
4.8.2	Andere sporten en bedrijfstakken	50
5	Meningspeiling bij voetbalverenigingen	51
5.1	Doel en werkwijze	51
5.1.1	Doel van de meningspeiling	51
5.1.2	Werkwijze	51
5.2	Resultaten	52
5.2.1	Belang van kwaliteitsborging	52
5.2.2	Kennis en ervaring met huidige licentieregeling	53
5.2.3	Toezicht op naleving licentieregeling	55
5.2.4	Andere vormen van kwaliteitsmeting en kwaliteitsborging	56
5.2.5	Aanpassing van het huidige licentiesysteem	58
5.3	Conclusies	60
5.3.1	Belang van kwaliteitsborging	60
5.3.2	Kennis en ervaring met huidige licentieregeling	60
5.3.3	Toezicht op naleving licentieregeling	60
5.3.4	Andere vormen van kwaliteitsmeting en kwaliteitsborging	61
5.3.5	Aanpassingen aan het huidige licentiesysteem	61
6	Weging van beleidsalternatieven	63
6.1	Werkwijze weging van alternatieven	63
6.2	Selectie en discussie	63
6.2.1	Selectie van verbeteringsmaatregelen	63
6.2.2	Toelichting op de geselecteerde maatregelen	64
6.2.3	Consequenties van de verbeteringsmaatregelen.	67
7	Conclusies en aanbevelingen	69
7.1	Conclusies	69
7.2	Aanbevelingen	72
	Bijlagen	79
	Artikel 17 Algemeen Reglement KNVB	79
	Straftoemetingsbeleid KNVB bij onbevoegd trainen	81
	International Questionnaire on licensing and certification in footballclubs for the UEFA's Coaching Convention Group	83
	QUESTIONNAIRE EUROPEAN FOOTBALL ASSOCIATIONS	83
	PART 1 GENERAL INFORMATION ON FOOTBALL IN YOUR COUNTRY	85
	PART 2 EXISTING LICENSING SYSTEMS FOR COACHES	85
	PART 3 EXISTING CLUB CERTIFICATION SYSTEMS FOR AMATEUR CLUBS	88
	PART 4A MONITORING AND MAINTENANCE OF COACH LICENSES	89
	PART 4B MONITORING AND MAINTENANCE OF CLUB CERTIFICATION SYSTEMS	90
	MORE IN DETAILED INFORMATION - FURTHER QUESTIONS	91

MENINGSPEILING VOETBALVERENIGINGEN OVER LICENTIERING EN CERTIFICERING	93
VRAGENLIJST BESTUURDERS VERENIGINGEN	93
<i>DEEL 1 ALGEMEEN</i>	94
<i>DEEL 2 BELANG VAN KWALITEITSBORGING VAN TRAINERS EN BEGELEIDEND KADER⁹⁵</i>	
<i>DEEL 3 KENNIS EN ERVARING MET DE HUIDIGE LICENTIEREGELING</i>	98
<i>DEEL 4 TOEZICHT OP NALEVING</i>	99
<i>DEEL 5 ERVARING MET EN MENING OVER ANDERE VORMEN VAN KWALITEITSMETING EN KWALITEITSBORGING</i>	101
<i>DEEL 6 AANPASSING VAN HET HUIDIGE LICENTIESYSTEEM</i>	103

Samenvatting

Aanleiding, vraagstelling en aanpak van het onderzoek

Directe aanleiding tot dit onderzoek vormt de discussie in 2005 over de voor clubs geldende verplichting tot het werken met gelicentieerde trainers. Deze discussie wordt gevoerd tegen de achtergrond van het toenemende belang van de kwaliteit van de begeleiding bij amateurvoetbalverenigingen.

De kernvraag van het onderzoek is door de bij dit traject betrokken werkgroep als volgt geformuleerd:

Is licentiering en certificering van amateurverenigingen met betrekking tot het in dienst hebben van gekwalificeerde trainer-coaches wenselijk en mogelijk?

Er bestaat al sinds jaren een vorm van persoonsgebonden licentiering binnen de KNVB voor trainers. In dit onderzoek kan worden nagegaan of vormen van certificering van clubs hiervoor een goed alternatief zijn. Deze certificering kan mogelijk een bredere strekking hebben, bijvoorbeeld naar een groter deel van (technisch jeugdcoördinator, algemeen technisch coördinator) of het gehele technische kader. Ook andere aspecten van verenigingsbeleid kunnen wellicht een rol spelen binnen de beoordeling, zoals binnen het betaald voetbal gebruikelijk is bij de certificering van de jeugdopleiding.

In ieder geval worden bij de uitwerking van de alternatieven de resultaten meegewogen van de uitgevoerde pilot met de KNVB Jeugdscan voor amateurvoetbalverenigingen. Ook de voorstellen die vanuit District Zuid II zijn gedaan t.a.v. AR artikel 17 worden in het onderzoek betrokken.

Bij de uitvoering van het onderzoek is een werkwijze gevolgd in 3 stappen:

- a. Analyse van ambities, mogelijkheden en consequenties van vormen van licentiering en certificering;
- b. Selectie van de meest wenselijke beleidsoptie;
- c. Uitwerken van voorkeursopties en rapportage.

Ambities

Door middel van gesprekken met enkele direct betrokkenen zijn de ambities bij de KNVB en VVON gepeild. Alle betrokkenen benadrukken het belang van de instandhouding van de licentieregeling als onderdeel van het kwaliteitsbeleid gericht op goede voetbalbegeleiding. De ambities van de KNVB zijn:

- handhaven van de licentieplicht;
- mogelijke versoepeling doorvoeren voor lagere niveaus;
- stimuleren kwaliteitsontwikkeling in de breedte door middel van certificering;
- krachtiger handhavingsbeleid.

De VVON wil vooral de handhaving verbeterd zien door middel van effectieve controle en sanctionering.

Het aanbod aan opgeleide trainers in de afgelopen jaren

Op basis van de beschikbare opleidingsgegevens van TC I, TC II en TC III over de periode 2000-2005 is gekeken hoe het aantal opgeleide trainers zich per district verhoudt tot het aantal benodigde trainers. In district Zuid II blijft het aantal opgeleide TC I trainers achter bij de overige districten. Hoewel het aanbod van trainers over het geheel genomen voldoende groot blijkt om aan de totale vraag naar trainers te voldoen, is het niet ondenkbaar dat zich in district Zuid II problemen voordoen bij het aantrekken van een gekwalificeerde trainer. Het betreft hier met name de verenigingen die actief zijn in de hoofdklasse of 1^e klasse. In district West I is het, gezien het relatief lage percentage opgeleide TC II trainers in verhouding tot het benodigd aantal TC II trainers, niet ondenkbaar dat zich hier problemen voordoen bij verenigingen actief in de 2^e klasse, 3^e klasse of 4^e klasse.

De ervaringen met de KNVB Jeugdscan

De ervaringen met de Jeugdscan zijn nog beperkt. Er kan nog niet worden gesproken van een breed inzetbaar, gebruiksklaar instrument. Dit betreft zowel de gebruikswaarde voor de clubs, de ondersteuningsmogelijkheden vanuit de KNVB (zoals beschikbare auditors) als de mogelijkheden tot samenvoeging en vergelijking van de verzamelde data. Om aan de wens van de verenigingen tegemoet te komen, zal de Jeugdscan moeten worden verbreed tot een algemene verenigingsscan. Een andere optie is om gebruik te maken van de bestaande IKSport methodiek, die een goed bruikbaar alternatief vormt.

Analyse verbetermogelijkheden licentiesysteem

Om de alternatieven op het vlak van licentiering en certificering in beeld te krijgen is een analyse gemaakt van:

- Alternatieven voor het kwaliteitsbeleid van trainers reeds voorgelegd binnen de KNVB, o.a. dispensatie-voorstellen;
- Licentiering- en certificeringssystemen ontwikkeld en ingevoerd in het buitenland. Daarbij is deels in samenwerking met de UEFA een scan gemaakt van de buitenlandse licentiering- en certificeringssystemen;
- Licentiering en certificering en kwaliteitsborging bij andere sporten (o.a. atletiek, gymnastiek);
- De voor de sport ontwikkelde vormen van certificering zijn vergeleken met die toegepast in andere sectoren: persoonscertificering, organisatiecertificering of systeemcertificering.

Na inventarisatie van de verbetermogelijkheden zijn de bij de KNVB aangesloten clubs benaderd met een vragenlijst om hun opvattingen hierover te peilen.

Licentiering en certificering

Het begrip licentie blijkt op verschillende manieren te worden ingevuld. In de regel wordt met een licentie bedoeld: een min of meer formeel verleende bevoegdheid tot het uitoefenen van bepaalde werkzaamheden. Licentie in deze zin is dus synoniem aan 'vergunning'. Ter verkrijging van een licentie moet de betrokkene aantonen dat hij of zij over de vereiste bekwaamheden beschikt, bijvoorbeeld op grond van een verkregen diploma.

Onder certificering verstaan we het proces waarbij door een *onafhankelijke partij* beoordeeld wordt of een product, een dienst, een proces of een persoon aan *vooraf gespecificeerde eisen*

voldoet. Door afgifte van een certificaat of keurmerk wordt dit bevestigd.

In het bedrijfsleven worden voornamelijk twee vormen van certificering toegepast:

Persoonscertificering waarbij een werknemer objectief aantoont dat hij of zij competent is om een functie op een bepaald niveau uit te voeren.

Systeemcertificatie waarbij is sprake van een beoordeling van een totale organisatie of onderneming op een groot aantal elementen van het functioneren.

Het uitgevoerde onderzoek naar verbeteringsmogelijkheden van het licentiesysteem voor voetbaltrainers heeft bruikbare bouwstenen voor toekomstig beleid opgeleverd. Om deze verbeteringsmogelijkheden in beeld te krijgen zijn verkenningen uitgevoerd die tot de volgende conclusies hebben geleid:

Licenties bij voetbal

- Het gebruik van een licentiestelsel voor trainers als middel ter bevordering van de kwaliteit van voetbalbegeleiding komt vrij algemeen voor bij voetbalbonden in Europa en in Angelsaksische landen.
- De voetbalbonden uit Europa hebben hun trainersopleidingen vooral ingericht naar de eisen van de UEFA. Op amateurniveau zijn de kwalificaties die aan trainers worden gesteld veelal slechts beperkt uitgewerkt. Het licentiesysteem van de KNVB is in vergelijking met de andere onderzochte bonden uitgebreid.
- De praktijk bij andere voetbalbonden biedt handreikingen voor de inrichting van de controle op het licentiesysteem. Met name de registratie van alle gelicentieerde trainers, door middel van het aanleggen van een database, gekoppeld aan een verplichte inschrijving van clubs voor competities, levert een sluitend controlemiddel.
- De in Frankrijk toegepaste trainerspas kan een goede aanvulling zijn op de in Nederland ingevoerde spelerspas. Wanneer het systeem van spelersregistratie kan worden uitgebreid met trainersregistratie, levert dit mogelijkheden om de bevoegdheden van trainers vast te stellen en te controleren of de vereiste licenties aanwezig zijn. Evenals in het Franse systeem kan bij het niet beschikken over de juiste licenties de trainer de toegang tot de wedstrijd worden onzegd.
- In Canada en Australië wordt gewerkt met sporttakoverschrijdende trainerslicentie en/of database. Voor de KNVB is het echter zaak om het licentiesysteem van voetbaltrainers goed uit te werken en niet sporttakoverschrijdende te werk te gaan. Die taak is meer weggelegd voor NOC*NSF of NLCoach.
- Het werken met groeps- of combinatielicenties voor verschillende trainers is bij andere voetbalbonden nog onbekend. Ook in het bedrijfsleven is deze aanpak onbekend. Het introduceren van een dergelijk licentiesysteem heeft mogelijk haar voordelen, maar er zijn geen gegevens beschikbaar over de toepasbaarheid van een dergelijk systeem.

Licenties binnen andere takken van sport

Hoewel licentiesystemen in een flink aantal takken van sport voorkomen, hebben deze lange tijd een bestaan op de achtergrond geleid. Veel bonden zien het verstrekken van een (tijdelijke) licentie vooral als een maatregel om het deelnemen aan bijscholingsactiviteiten te stimuleren. De laatste jaren is op dit vlak echter een duidelijke verschuiving waarneembaar. Verschillende sportbonden zijn de licenties voor trainers veel nadrukkelijker gaan gebruiken om op de

kwaliteit van het verenigingsaanbod te sturen. De licentie wordt meer als een keurmerk benaderd, waarmee bepaalde eisen aan begeleiding kunnen worden gerealiseerd.

In risicodragende takken van sport wordt dit proces versterkt doordat andere partijen (overheden, verzekeraars, consumenten) de verenigingen in toenemende mate aansprakelijk houden.

Deze inzet vergt wel een sluitende registratie van de trainers en daadwerkelijke sanctionering van het overtreden van de regels.

Interessante elementen die in licentieregelingen in andere takken van sport zijn aangetroffen zijn het gebruik van een ‘trainerspas’ en de (online) registratie van gevolgde activiteiten voor bekwaamheidsontwikkeling in een logboek.

Clubcertificering bij voetbal

- Verschillende Europese voetbalbonden werken met clubcertificaten die op basis van vrijwilligheid kunnen worden verkregen. De certificaten richten zich met name op het jeugdvoetbal. Ook de KNVB heeft hierop de aandacht gericht bij haar certificeringssysteem jeugdopleidingen.
- Certificering van vereniging op basis van hun eigen wensen, zoals de Engelse voetbalbond dat doet met Charter Standard Clubs, biedt interessante mogelijkheden. Afhankelijk van de visie kan de vereniging ervoor kiezen om een bepaald certificaat te behalen. Door uit te gaan van één uitgebreid certificeringssysteem met verschillende certificeringmogelijkheden, kan de vereniging kiezen voor een certificaat dat bij de vereniging past. Hierdoor wordt certificering toegankelijker en aantrekkelijker voor amateurverenigingen. De verschillende certificaten hebben elk hun eigen waarden, waarbij het ene certificaat niet per definitie beter is dan een ander certificaat.
- De invoering van een certificeringssysteem voor clubs vergt een goed georganiseerd systeem van toetsing bijvoorbeeld met specifiek getrainde auditors.
- Het centraal neerleggen van de verantwoordelijkheid voor het certificeringssysteem en decentraliseren van de uitvoering bij districten maakt het mogelijk om het certificeringssysteem beheersbaar te houden.

Certificering binnen andere takken van sport

Ook op dit gebied is een geleidelijke ontwikkeling zichtbaar bij verschillende takken van sport en buiten de sport. Clubscans werden aanvankelijk voornamelijk toegepast als een instrument voor bewustwording en om clubs te prikkelen om gerichte verbeteringen in het eigen functioneren door te voeren. In sommige takken van sport wordt de doorlichting nu gekoppeld aan een kwaliteitslabel of keurmerk. Dit versterkt de externe profilering van de desbetreffende verenigingen in een marktsituatie waarin de concurrentie geleidelijk toeneemt.

Het verwerven van een certificaat gebeurt echter nog steeds op vrijwillige basis. Een verplichting die leidt tot een strikt vergunningenstelsel komen we ook in andere bedrijfstakken maar beperkt tegen. De mate waarin dit tot stand komt is mede afhankelijk van de opstelling van ander marktpartijen, bijvoorbeeld subsidiërende overheden, die het bezit van een certificaat verplicht kunnen stellen voor het mogen uitvoeren van bepaalde werkzaamheden. Dit is vooral bij risicodragende activiteiten veelvuldig het geval.

De opvattingen van de KNVB amateurverenigingen

Met behulp van een enquête onder een steekproef van de KNVB voetbalverenigingen (n=435) over de bestaande licentieregeling en over de mogelijke verbeteringen en alternatieven is uitgebreid inzicht verkregen in de meningen van de verenigingen.

Zo is gebleken dat er voldoende draagvlak is voor een licentiesysteem. Verenigingen onderschrijven dat het licentiesysteem bijdraagt aan sturing op kwaliteit. Niettemin blijkt dat verenigingen, en met name verenigingen die actief zijn in de 5^e klasse en lager, niet goed op de hoogte zijn van de eisen van de licentieregeling en bijbehorende sancties. Ten aanzien van het toezicht op naleving van het licentiesysteem zien verenigingen graag een uitgebreide administratie van gekwalificeerde trainers door de KNVB, oftewel een trainersregister. Naast deze toezichtfunctie moet het trainersregister het mogelijk maken dat verenigingen kunnen controleren wie ze in huis halen.

Kwaliteitsmetingen zijn slechts beperkt doorgedrongen in het amateurvoetbal. Met name de grote en op hoog niveau actieve verenigingen hebben deelgenomen aan kwaliteitsmetingen. De verenigingen zouden het waarderen als de KNVB kwaliteitsmetingen zou stimuleren onder haar leden. De voorkeur gaat uit naar een brede kwaliteitsmeting, die aanvullend op het licentiesysteem plaatsvindt.

Aanpassingen van het licentiesysteem worden door de verenigingen met name gezocht in de verbreding en versoepeling van het systeem. Ten aanzien van de verbreding wordt de voorkeur gegeven aan het meenemen van de jeugdtrainers, jeugdcoördinator en elftalbegeleiders in het licentiesysteem. Wanneer gevraagd wordt naar mogelijke groepslicenties, blijkt de voorkeur te liggen bij een groepslicentie waar, naast de hoofdtrainer en de trainer van het 2^e elftal, de jeugdtrainer en/of jeugdcoördinator wordt meegenomen. Mocht de groepslicentie minder omvangrijk van aard zijn dan gaat de voorkeur naar de jeugdtrainer en/of jeugdcoördinator in combinatie met de hoofdtrainer. De gewenste versoepeling van het licentiesysteem behelst een dispensatieregeling voor verenigingen die actief zijn in de laagste en op één na laagste klasse van de verschillende districten.

Afweging van passende verbeteringmaatregelen

De verschillende gegevens overziend is een aantal verbeteringsvarianten van het huidige licentiesysteem nader beschouwd en bediscussieerd. In deze afweging zijn de volgende verbeteringmaatregelen betrokken die op basis van de onderzoeksuitkomsten als kansrijk kunnen worden beschouwd:

1. Beter uitdragen van het belang van kwaliteitszorg voor trainers;
2. Bekendheid vergroten met het nut en inhoud van de licentieregeling, de dispensatieregeling en sancties;
3. Uitbreiden van dispensatie voor standaardelftallen van clubs actief in lagere competities: maximaal 2 jaar, 5^e klasse, 6^e klasse of 5^e+6^e klasse;
4. Invoeren van een trainersregister en trainerspas;
5. Uitwerken toezicht- en sanctiëringprocedures;
6. Invoeren combinatielicentie hoofdtrainer – jeugdtrainer/jeugdcoördinator;
7. Aanvullend aanbieden brede kwaliteitstoets (m.i.v. begeleiding) en clublabel op basis van vrijwilligheid;
8. Handhaven van de bestaande licentieplicht maar vereenvoudigen.

Met betrekking tot de vraag of *licentiering en certificering van amateurverenigingen met betrekking tot het in dienst hebben van gekwalificeerde trainer-coaches wenselijk en mogelijk is*, kan op grond van de verzamelde kennis over ervaringen elders en over de opvattingen bij de aangesloten voetbalverenigingen worden geconcludeerd, dat een licentiering van actieve gekwalificeerde trainers de voorkeur verdient boven het invoeren van een licentie of certificaat voor verenigingen specifiek gericht op dit aspect.

Wel kan het aanbieden en stimuleren van meer algemene certificeringsvormen op vrijwillige basis voor amateur voetbalverenigingen worden aanbevolen. Dit sluit aan bij de groeiende behoefte aan profilering door middel van een kwaliteitsoordeel of –predikaat die kan worden gesignaleerd bij de aangesloten clubs en (inter)nationaal.

Aanbevelingen

Na systematische afweging en in nauw overleg met de werkgroep “de gekwalificeerde trainer coach” wordt aanbevolen in de komende jaren het navolgende pakket van verbeteringsmaatregelen door te voeren. Naar verwachting zal hierdoor een toekomstgerichte aanpak van licentiering tot stand kunnen worden gebracht, die aansluit bij het door de UEFA gevoerde beleid.

1. Handhaven van een licentieplicht voor trainers actief bij standaardelftallen van voetbalverenigingen, maar de aanpak van het licentiesysteem vereenvoudigen. Voorgesteld wordt vanaf 1 juli 2008 over te gaan op een systeem waarin slechts een beperkt aantal licenties zijn ondergebracht. Hierbij wordt als uitgangspunt het UEFA convenant voor de wederzijdse erkenning van trainerskwalificaties gebruikt. Hierbij is sprake van de volgende aanduidingen:
 - UEFA Pro
 - UEFA A
 - UEFA A Youth
 - UEFA B
 - UEFA B Youth
 - UEFA Grassroots.

Dit betekent dat trainer-coaches tot 1 juli 2008 in de gelegenheid zijn om een nieuwe trainerslicentie aan te vragen op basis van de UEFA indeling. De wijzigingen zullen worden verwerkt in het Algemeen Reglement (momenteel art. 17). Opgemerkt dient te worden dat de eisen gesteld in dit artikel gelden voor de sectie amateurvoetbal ten aanzien van het trainen en coachen van teams in nader aan te wijzen klassen. De bevoegdheid tot het aanwijzen van genoemde klassen komt toe aan het bestuur amateurvoetbal. Het desbetreffende bestuursbesluit wordt gepubliceerd in de Officiële mededelingen.

Het schema luidt als volgt:

Figuur 1-1 toewijzing licentie trainen en coachen functieniveau senioren

Functieniveau trainer senioren	Behaald diploma	Licentie (vanaf 1 juli 2008)
Standaardelftal eredivisie	CBV / voetbaltrainer A/	UEFA Pro
Standaardelftal eerste divisie	Oefenmeester KNVB	
Idem hoofdklasse	Oefenmeester 1 / TC I senioren /	UEFA A
1e klasse amateurs	B diploma/ Kandidaat	
Assistent trainer betaald voetbal	Oefenmeester KNVB MDGO Sport en bewegen (S&B) niveau I CIOS B/ I	
2e klasse amateurs	Oefenmeester II / TC II /	UEFA B
3e klasse amateurs	C diploma	
4e klasse amateurs	MDGO S&B II	
Hoofdklasse vrouwen	CIOS C/Oef II/ TC II	
5e klasse amateurs	TC III senioren/ jeugd/	UEFA Grassroots
6e klas amateurs	D diploma/ E diploma	
1e klasse vrouwen en lager	Oefenmeester III MDGO S & B Niveau III CIOS D/ Oef III/ TC III	

Figuur 1-2 toewijzing licentie trainen en coachen functieniveau jeugd

Functieniveau trainer jeugd	Behaald diploma	Licentie (vanaf 1 juli 2008)
A-junioren Eredivisie	Trainer-Coach I Jeugd	UEFA A Youth
A-junioren Eerste divisie	CIOS TC I Jeugd	
A-junioren Tweede en derde divisie	TC II/ Oefenmeester II/ C diploma	UEFA B Youth
B junioren eredivisie	MDGO S&B Niveau II	
C junioren eerste divisies	CIOS C/ Oef II/ TC II	
Overige jeugdvoetbal	TC III jeugd/ senioren/ D diploma/ E diploma Oefenmeester III MDGO S&B Niveau III CIOS D/ Oef III/ TC III Jeugdvoetbaltrainer	UEFA Grassroots

Figuur 1-3 toewijzing licentie trainen en coachen functieniveau Futsal

Functieniveau trainer Futsal	Behaald diploma	Licentie (vanaf 1 juli 2008)
Eredivisie	Futsalcoach II	Futsalcoach II
Eerste divisie		
Hoofdklasse		
Overige futsalklassen	Futsalcoach III	Futsalcoach III

2. Invoeren van een publiek toegankelijk trainersregister en een daaraan gekoppelde trainerspas (en volgsysteem). Zowel trainers als clubs moeten bepaalde gegevens aan dit systeem kunnen ontlenuen. Dit systeem kan naar verwachting worden ontwikkeld door verbetering en aanvulling van de bestaande binnen de KNVB aanwezige applicatie voor trainerslicenties;
3. Aanvullend op het licentiesysteem ontwikkelen en aanbieden van een brede kwaliteitstoets voor het functioneren van voetbalclubs (inclusief de begeleiding) en clublabel op basis van vrijwilligheid. Een dergelijk clubcertificaat komt tegemoet aan de wens van de verenigingen en maakt publiek de verantwoordelijkheid zichtbaar die de KNVB en de desbetreffende verenigingen willen nemen voor goede organisatie en (jeugd)begeleiding. Door introductie van het clubcertificaat kunnen de clubs zich duidelijker profileren als organisaties die maatschappelijk verantwoord willen functioneren ('child protection', veiligheid). De momenteel al voorhanden IKSport NL toets of de KNVB Jeugdscan moeten voor dit doel worden aangepast;
4. Beter uitdragen van het belang van kwaliteitszorg voor trainers en uitbreiden van de voorlichting over de licentieregeling en haar consequenties;
5. Uitwerken van de toezicht- en sanctieringprocedure. Dit dient te gebeuren in nauwe aansluiting op het vernieuwde systeem van licenties en het openbare trainersregister. Zoals vastgelegd in de onlangs gedane uitspraak over het straftoemingsbeleid, zal het districtsbestuur, na vaststelling van een overtreding en na overleg dienaangaande met de club, aangifte kunnen doen bij de tuchtcommissie, die sancties kan opleggen.
6. Handhaven van een dispensatieregeling of vrijstelling van de licentieplicht voor trainers van clubs met standaardelftallen spelend in de laagste klasse standaard mannenvoetbal, mits deze niet hoger is dan de 4e klasse. Om de kwaliteit van begeleiding te garanderen moet bij de desbetreffende verenigingen minimaal één trainer met kwalificatie TC III (UEFA Grassroots) of hoger actief zijn.
7. Aan clubs die promoveren naar een hogere competitieklasse kan een tijdelijke dispensatie worden verleend voor de reeds aangestelde trainer met onvoldoende kwalificatie tot een maximum van twee seizoenen,, mits de betrokken coach uiterlijk in het tweede seizoen van de dispensatie een scholing volgt voor een hogere trainersbevoegdheid.
8. Bevorderen dat in de komende jaren meer opgeleide trainers op niveau TC I en TC II beschikbaar komen in districten waar zich een tekort aftekent, in het bijzonder district Zuid II (TC I) en West I (TC II).
9. Voldoende voorbereidingstijd nemen voor de vernieuwing van het licentiesysteem (tenminste een jaar), zodat trainers zich desgewenst kunnen bijscholen en verenigingen de juiste trainers kunnen aanstellen. Concreet kan daarbij het volgende tijdpad worden gevolgd:
 - Voorjaar 2007
 - Inhoudelijk vaststellen van het toekomstige beleid t.a.v. licentiering;
 - Najaar 2007
 - Vaststellen van de met het inhoudelijke beleid overeenkomstige reglementaire bepalingen
 - (Door)ontwikkelen van het centrale licentiesysteem en trainersregister en ontwikkelen trainerspas;
 - Voorlichten over het vernieuwde licentiesysteem;
 - Voorjaar 2008
 - (Her)inschrijven / toetsen van reeds opgeleide trainers

- Eventueel bijstellen aanpak toezicht en sanctionering
- Ontwikkelen brede kwaliteitstoets voor amateurclubs
- Najaar 2008 (seizoen 08/09)
 - Nieuwe regeling operationeel
 - Proefperiode brede kwaliteitstoets

1 Achtergrond en vraagstelling

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

Directe aanleiding tot dit onderzoek vormt de discussie in 2005 over de voor clubs geldende verplichting tot het werken met gelicentieerde trainers. Deze discussie wordt gevoerd tegen de achtergrond van het toenemende belang van de kwaliteit van de begeleiding bij amateurvoetbalverenigingen. Vanuit de VVON wordt al enige tijd aangedrongen op een strikter handhaving van de licentieplichting. Vertegenwoordigers van district Zuid II bepleiten juist een soepeler regeling. De begeleiding vormt volgens de KNVB een sleutelfactor in de kwaliteit van het aanbod van de clubs en daaraan worden duidelijke eisen gesteld, ook vanuit een bredere maatschappelijke optiek. Ook buiten het voetbal, in breder verband is er aandacht voor certificering binnen de amateursport. In het buitenland gebeurt dit bijvoorbeeld in het kader van 'child protection', in eigen land wordt de ontwikkeling en introductie van een keurmerk voor sportverenigingen overwogen.

De licentieplicht voor trainers is bij een deel van de binnen de KNVB actieve teams van toepassing, met name bij:

- Standaardteams mannen zaterdag- en zondagvoetbal;
- Vrouwenvoetbal hoofdklasse;
- Eredivisie futsal.

De licentiering staat binnen de KNVB niet ten principale ter discussie, maar wel de verplichting die aan de verenigingen is opgelegd. Deze zou onvoldoende ruimte geven voor andere kwaliteitsdoelen en -impulsen vanuit de vereniging en de mogelijkheden om die vanuit de eigen verantwoordelijkheid in te vullen. Ook is gewezen op een mogelijke schaarste aan gelicentieerde trainers binnen bepaalde regio's. Aangezien het vraagstuk van belang is voor 2800 veldvoetbal en 800 futsalclubs kunnen we bovendien spreken van een thema met een behoorlijke schaal.

1.2 Vraagstelling van het onderzoek

De kernvraag is door de bij dit traject betrokken stuurgroep als volgt geformuleerd:

Is licentiering en certificering van amateurverenigingen met betrekking tot het in dienst hebben van gekwalificeerde trainer-coaches wenselijk en mogelijk?

Zoals aangegeven bestaat er al sinds jaren een vorm van persoonsgebonden licentiering binnen de KNVB voor trainers. Nagegaan zou moeten worden of vormen van certificering van clubs hiervoor mogelijk een goed alternatief zijn. Deze certificering zou mogelijk een bredere strekking kunnen hebben, bijvoorbeeld naar een groter deel van (technisch jeugdcoördinator, algemeen technisch coördinator) of het gehele technisch kader. Ook andere aspecten van verenigingsbeleid zouden wellicht een rol kunnen spelen binnen de beoordeling, zoals binnen het betaald voetbal gebruikelijk is bij de certificering van de jeugdopleiding. In ieder geval worden bij de uitwerking van de alternatieven de resultaten meegewogen van de uitgevoerde pilot met een Jeugdscan voor amateurvoetbalverenigingen. Ook de voorstellen die vanuit District Zuid II zijn gedaan t.a.v. AR artikel 17 zullen in het onderzoek worden betrokken.

Verwacht wordt dat het onderzoek de waarschijnlijke gevolgen en haalbaarheid van meerdere varianten in beeld brengt. Het onderzoek kan worden getypeerd als een verkennend onderzoek.

1.3 Aanpak onderzoek licentiering en certificering

Bij de uitvoering van het onderzoek is een werkwijze gevolgd in 3 stappen:

- a. Analyse van ambities, mogelijkheden en consequenties van vormen van licentiering en certificering;
- b. Selectie van de meest wenselijke beleidsoptie;
- c. Uitwerken van voorkeursopties en rapportage.

Ad a. Analyse

Dit deel van het onderzoek omvatte drie elementen:

1. Analyse van ambities

Bij de analyse van ambities is nagegaan wat de KNVB met een licentiering- en certificeringssysteem precies wil bereiken. Als vaststaand is aangenomen dat ook bij alternatieven voor de bestaande licentieplicht een minimumgarantie voor de kwaliteit van de actieve trainers bij een club gegeven moet kunnen worden. Bezien is of een alternatief een vervanging zou kunnen vormen voor de huidige licentieregeling of eerder een aanvulling daarop is. Verder is besproken of alternatieven leiden tot verbreding van de mogelijkheden van clubs tot een eigen kwaliteitsbeleid. Tenslotte is afgetast in hoeverre alternatieven in zekere mate toekomstgericht zouden moeten zijn, anders gezegd rekening houden met impulsen tot kwaliteitsborging binnen het amateurvoetbal die elders in ontwikkeling zijn. Hoofdstuk 2 geeft de belangrijkste bevindingen van deze analyse weer.

Omdat het aanbod van opgeleide trainers mogelijk een rol speelt in de problematiek is nagegaan of dit aanbod als geheel en qua regionale spreiding tegemoet komt aan de actuele behoefte. In hoofdstuk 3 wordt deze analyse weergegeven.

2. Onderzoek van mogelijkheden

Reeds ontwikkelde systemen van licentiering en certificering en verwante vormen van kwaliteitszorg zijn onderzocht, uitgaande van de aanwezige ambities (ad a) en de ervaren consequenties (ad c). Om de alternatieven op het vlak van certificering in beeld te krijgen is een analyse gemaakt van:

- Alternatieven voor het kwaliteitsbeleid van trainers reeds voorgelegd binnen de KNVB, o.a. dispensatie-voorstellen;
- Licentiering- en certificeringssystemen ontwikkeld en ingevoerd in het buitenland. Daarbij is deels in samenwerking met de UEFA een scan gemaakt van de buitenlandse licentiering- en certificeringssystemen en vervolgens een uitgebreide analyse van een selectie van de drie meest relevante;
- Licentiering en certificering en kwaliteitsborging bij andere sporten (o.a. atletiek, gymnastiek);

- Bij deze nadere analyses is informatie verzameld via bronnenonderzoek en interviews met direct betrokkenen¹;
- De voor de sport ontwikkelde vormen zijn vergeleken naar de aard van certificering die is toegepast: persoonscertificering, organisatiecertificering of systeemcertificering.

De resultaten van deze verkenning van mogelijkheden worden in hoofdstuk 4 gepresenteerd.

3. Analyse van consequenties

Dit deel van de analyse was erop gericht de vereisten in kaart te brengen van de verschillende alternatieven, waarbij met name is gekeken naar de eventueel benodigde investeringen voor ontwikkeling, invoering en bijhouden van een vernieuwd licentiering- en certificeringssysteem en de vereiste inspanningen voor de exploitatie van een licentiering- en certificeringssysteem in termen van organisatie, personeel en financiën.

Om de vernieuwingsmogelijkheden goed af te kunnen wegen zijn de opvattingen bij de verenigingen gepeild over de licentiering en certificeringvarianten die op basis van de (inter)nationale analyse zijn verzameld. Bij deze draagvlakpeiling is naar de geschiktheid gevraagd van de huidige regeling en van alternatieven voor de huidige licentieregeling, maar ook een oordeel over de verwachte lasten en baten per variant. De peiling is uitgevoerd in de vorm van een webenquête toegankelijk op KNVB.nl. In hoofdstuk 5 zijn de resultaten van de peiling weergegeven.

Ad b. Selectie van de meest wenselijke beleidsaanpak

Op basis van de uitkomsten van de verschillende analyses is een top vijf gemaakt van voor de KNVB meest geschikte varianten van licentiering en certificering. De resultaten van de peiling en top vijf zijn begin november 2006 in een werkconferentie besproken met de voor dit onderzoek ingestelde werkgroep “de gekwalificeerde trainer coach” onder leiding van dhr. F. Habold (portefeuillehouder Technische Zaken, lid Bondsbestuur). De werkconferentie wordt besproken in hoofdstuk 6.

Ad c. Uitwerking voorkeursopties en rapportage

Ter voorbereiding van de besluitvorming in breder verband is aanvullende informatie verzameld over de beleidsaanpak die de voorkeur heeft. De noodzakelijke acties om deze opties te realiseren zijn nader uitgewerkt evenals de mogelijke consequenties. Het onderzoek is afgerond met dit eindrapport dat alle basisinformatie voor de verdere besluitvorming binnen de bond bevat.

1.4 Begeleiding van de uitvoering

Gedurende het proces van uitvoering van het onderzoek zijn de onderzoekers begeleid door een werkgroep. Deze werkgroep “de gekwalificeerde trainer-coach” bestond uit de volgende personen:

¹ Bedoeld zijn personen die verantwoordelijk zijn voor de ontwikkeling en/of het beheer van de onderzochte licentierings- en certificeringssystemen

- F. Hibold lid bestuur amateurvoetbal, voorzitter
- M. Dinkelberg vertegenwoordiger LBA
- A. Westen vertegenwoordiger VVON
- H. van der Pol vertegenwoordiger BZV
- J. Reker vertegenwoordiger CBV
- M. de Beijer afgevaardigde amateurvoetbal
- J. v.d. Straaten afgevaardigde amateurvoetbal
- R. Reynierse coördinator Certificering Masterplan
- P. Hubers manager voetbaltechnische zaken amateurvoetbal
- H. van de Wetering manager KNVB Academie
- mevr. B. van de Haar management-assistente

De werkgroep besprak de voortgang, planning en (concept) rapporten op 6 april , 4 september , 6 november, 18 december 2006 en 29 januari 2007 en is tussentijds op verschillende momenten schriftelijk geraadpleegd.

2 Verkenning problematiek en ambities

2.1 Gesprekspartners

In het kader van de verkenning van ambities binnen de bond is gesproken met de volgende personen:

- A. Westen vertegenwoordiger VVON
- R. Reynierse coördinator Certificering Jeugdopleidingen binnen het Masterplan Jeugdvoetbal
- P. Hubers manager voetbaltechnische zaken amateurvoetbal
- H. van de Wetering manager KNVB Academie

In de gesprekken is ‘van breed naar smal’ gesproken over kwaliteitsbeleid voor het amateurvoetbal als geheel, kwaliteitsbeleid voor trainers en in het bijzonder clubcertificaten en trainerslicenties. Op basis van de gesprekken ontstaat het volgende beeld van de problematiek en ambities.

2.2 Certificering en andere vormen van kwaliteitsbeleid amateurvoetbal

Certificeringssysteem jeugdopleidingen KNVB

Het certificeringssysteem jeugdopleidingen KNVB is ontwikkeld op aandrang van het amateurvoetbal. De BVO's gingen op steeds jongere leeftijd spelers werven bij amateurverenigingen. Deze amateurverenigingen wilden hieraan meewerken op voorwaarde dat de kwaliteit van de jeugdopleiding gegarandeerd was. De overstap moest in het belang van het kind zijn. Zodoende is het certificeringssysteem ontwikkeld. Een BVO met de entiteit Stichting, BV of NV mag alleen D-jeugd hebben als zij twee sterren, van de maximale vier sterren, scoort bij de certificering. (audits ten behoeve van certificering zijn voor het eerst uitgevoerd in het seizoen 2001/2002).

Bij het certificeringssysteem is ingezet op meetbare onderdelen van de jeugdopleiding. De resultaten moesten immers objectief getoetst kunnen worden. Na wat aanpassingen aan het certificeringssysteem in de beginfase zijn de clubs en de KNVB het er nu over het algemeen mee eens dat het een goed systeem is dat de voorwaarden voor kwaliteit meetbaar maakt. Naast deze meetbare aspecten speelt het leerklimaat en leeromgeving ook een belangrijke rol bij de kwaliteit. De KNVB is nu aan het bezien hoe de kwaliteit van het leerklimaat en leeromgeving meetbaar gemaakt kan worden, zodat deze onderdeel uit kunnen maken van het certificeringssysteem.

Certificering bij amateurverenigingen

Er zijn verschillende top-amateurclubs die inmiddels ook deel hebben genomen aan de certificering. In Nederland zijn 50 tot 60 verenigingen op hoog niveau bezig met de opleiding van jeugdspelers. Dit zijn de 37 bvo's en daarnaast ongeveer 20 amateurverenigingen die op hoog niveau spelen met de jeugdelftallen en uitkomen in jeugdcompetities waar ook BVO's actief zijn.

Ervaringen met de KNVB Jeugdscan

De Jeugdscan is een kwaliteitssysteem voor amateurverenigingen dat is gebaseerd op een zelfbeoordeling. De resultaten hiervan vormen vaak een startpunt voor de regiocoach voor voetbaltechnische ondersteuning op maat. De Jeugdscan heeft veel overeenkomsten met IKSport. IKSport is een kwaliteitsbeoordelingssysteem voor het functioneren van sportverenigingen met bijzondere aandacht voor het jeugdbeleid.

De evaluatie van de pilot met de Jeugdscan heeft aangetoond dat de Jeugdscan redelijk goed voldoet. Het is nu zaak om de Jeugdscan via het internet toegankelijk te maken voor alle verenigingen. Vanwege andere ICT prioriteiten is het nog niet zover gekomen.

Stimulering kwaliteitsbeleid bij verenigingen

De KNVB stimuleert kwaliteitsbeleid bij amateurverenigingen door middel van de licentieregeling, de Jeugdscan, opleidingsactiviteiten en specifieke stimuleringsprogramma's (bijvoorbeeld voor G voetbal). Het staat clubs vrij met andere vormen van kwaliteitsontwikkeling te werken, zoals IKSport. Maar de KNVB maakt hiervan verder geen gebruik.

2.3 Kwaliteitsbeleid voor trainers/begeleiders

Kwaliteitsbeleid voor trainers

De hoofdelementen van het kwaliteitsbeleid voor trainers zijn het goed opleiden en bijscholen van trainers en het bevorderen van een passende inzet. Het bevorderen van een passende inzet geschiedt door middel van het licentiesysteem. De Jeugdscan besteedt aandacht aan de kwaliteit van de begeleiding, maar heeft ook aandacht voor andere kwaliteitsaspecten, zoals bestuur en accommodatie.

2.4 Licentiering

Ambities met het licentiebeleid

Ambities KNVB voor dit onderzoek:

- handhaven van de licentieplicht;
- mogelijke versoepeling doorvoeren voor lagere niveaus;
- stimuleren kwaliteitsontwikkeling in de breedte door middel van certificering;
- krachtiger handhavingsbeleid.

De VVON wil vooral de handhaving verbeterd zien door middel van effectieve controle en sanctionering.

Er is een belangrijke ontwikkeling in UEFA verband, die ook richtinggevend is voor Nederland:

- In 1998 start een internationale werkgroep over trainerskwalificaties met vertegenwoordigers van een aantal vooraanstaande Europese bonden, waaronder Nederland. Deze werkgroep heeft –onder leiding van technisch directeur Andy Roxburgh van de UEFA- een conventie samengesteld waarin de minimum eisen voor

trainersopleidingen zijn neergelegd. In januari 1998 ondertekenen de eerste 6 bonden deze conventie (Duitsland, Frankrijk, Nederland, Italië, Denemarken, Spanje).

- Inmiddels maken praktisch alle Europese voetbalbonden deel uit van deze conventie (UEFA Convention on mutual recognition of Coaching Qualifications (UEFA Union of European Football Associations, 2004)). Binnen de kwalificaties voor trainers bestaan 3 niveaus: Basic, Advanced en Pro.
- Nadere informatie uit het UEFA handboek is beschikbaar gesteld.

Doel van het licentiebeleid

Het licentiebeleid heeft ten doel de kwaliteit van de trainers te bevorderen.

Knelpunten licentiebeleid

De VVON is ontevreden over de toepassing van het huidige systeem. Het ontbreekt, als gevolg van het ontbreken van een up-to-date geautomatiseerd trainersregister, vooral aan controle. Vaak ontbreekt de juiste kwalificatie/licentie bij verenigingen, maar door een gebrek aan controle en sancties, ondervinden de verenigingen en trainers geen problemen hiervan. Op dit moment ontbreekt een sluitende registratie. Vaak registreren de verenigingen de trainers niet of niet volledig. Maar daar wordt niets mee gedaan, waardoor verenigingen die geen trainers hebben met de juiste papieren, vaak besluiten om niet te registreren. Zij worden immers toch wel toegelaten tot de competitie.

Om de licentie te behouden moeten er studiepunten verzameld worden. Om de vijf jaar moet de licentie worden verlengd. Vanaf 1 juli 2004 wordt deze regeling toegepast. Wanneer er niet voldoende studiepunten (12) zijn verzameld in deze vijf jaar dan wordt de licentie niet verlengd. Daarnaast is er een financiële vergoeding (betalen administratiekosten) vereist voor het verlengen/aanvragen van een licentie.

Mogelijke oplossingen voor knelpunten licentiebeleid

Bij het zoeken naar oplossingen zijn recente ontwikkelingen van belang:

- in het betaald voetbal: onder invloed van de ontwikkelingen in UEFA verband zijn voor de trainers actief in het betaald voetbal aanvullende licentievoorwaarden opgenomen in het systeem voor certificering;
- in het amateurvoetbal: amateurclubs ervaren de laatste jaren een grotere last van de licentieverplichting door de handhavingsinzet (o.i.v. VVON en media), waardoor de verplichting meer weerstanden bij met name lager spelende clubs oproept. Daarnaast wordt sinds 2004 de bijscholingsplicht voor licenties systematisch gehandhaafd.

Het aanpassen van het huidige licentiesysteem naar een soort puntensysteem voor clubs, zoals voorgesteld door afgevaardigden van district Zuid II van de KNVB, stuit op weerstand. De VVON heeft er weinig vertrouwen in dat dit systeem controleerbaar en uitvoerbaar is. Het lukt de KNVB immers nu al niet om het systeem waar alleen de hoofdtrainer in betrokken is op een goede wijze aan te sturen en te controleren.

De KNVB is bereid om na te denken over aanpassing van het systeem. Hierbij wordt vooral gedacht aan een systeem waarbij ook de jeugdelftallen mee genomen worden. Een lagere trainer

bij het standaardelftal kan dan gecompenseerd worden door één of meerdere gediplomeerde trainers bij de selectie-elftallen in de jeugd. Dit systeem past in het huidige beleid, waar veel nadruk ligt op kwaliteitsverbetering bij de jeugd. De technisch coördinator kan ook meegenomen worden in het systeem.

Het systeem zou gebaseerd kunnen zijn op de Jeugdscan. Waarbij de optelsom van delen van hoofdstuk 4 van de Jeugdscan als richtlijn kan gelden voor een licentie. Hiermee kan het mogelijk worden om de trainerseisen voor het 1^e elftal bij te stellen.

Aanpassing van werkgebied per trainersdiploma

Een aanpassing van het werkgebied (speelniveau) per trainersdiploma geniet geen prioriteit. Bij een nieuw systeem zijn de controleerbaarheid en het sanctiebeleid belangrijke aandachtspunten voor de VVON, aangezien zij op deze punten momenteel de meeste problemen ervaren.

Beheer licentiesysteem

De exploitatie en verantwoordelijkheid van het licentiesysteem is gecentraliseerd. De taakuitvoering wordt decentraal weggezet bij de verschillende districten. Om inzicht te krijgen in de kosten van het systeem is contact met de districten noodzakelijk.

3 Analyse aanbod gekwalificeerde voetbaltrainers naar regio

3.1 Doel en werkwijze van de analyse

Doel

Voor de uitvoering van de licentieregeling voor voetbaltrainers door de KNVB is van belang vast te stellen of er voldoende trainers op de verschillende niveau's beschikbaar zijn om aan de behoefte van de clubs te voldoen.

In deze analyse wordt deze afstemming tussen behoefte en aanbod nagegaan. Daarbij is gekeken naar de periode 2000-2005. Daarbij wordt het aanbod van gediplomeerde TC I, TC II en TC III trainers afgezet tegen de behoefte aan trainers bij standaardelftallen in het amateurvoetbal.

Werkwijze

Om aanbod en behoefte in kaart te brengen en te vergelijken is de volgende aanpak gevolgd:

- Bij de analyse wordt gekeken naar de behoefte aan trainers met TC I, TC II of TC III voor standaardelftallen op basis van de competitie-indeling;
- Opgeleide TC I, TC II en TC III trainers zijn toegekend aan een district op basis van de postcode van hun woonplaats;
- De opgeleide TC II trainers via het CIOS-contractonderwijs in de periode 2000-2005 zijn meegenomen in de analyse. Deze TC II gediplomeerden zijn KNVB cursisten die op een CIOS het TC II diploma hebben behaald. De reguliere CIOS studenten zijn niet meegenomen in de analyse. Deze studenten zijn in de regel niet in eerste instantie in het seniorenvoetbal actief.
- De aantallen opgeleiden en clubs zijn gebaseerd op van de KNVB ontvangen gegevens;
- De TC I – jeugd gediplomeerde trainers zijn buiten beschouwing gelaten. Deze trainers zijn over het algemeen werkzaam bij de jeugd van betaald voetbal organisaties of bij de KNVB;
- Gegevens zijn samengevoegd vanaf seizoen 2000-2001 tot en met seizoen 2004-2005.
- Bij de vergelijking van aanbod en behoefte is geen rekening gehouden met de al beschikbare trainers opgeleid voor 2000. Het reservoir beschikbare trainers zal daardoor aanzienlijk groter zijn dan het aanbod van opgeleiden in de periode 2000-2005.

3.2 Resultaten

De aantallen opgeleiden over de periode 2000-2005 worden vergeleken met het aantal benodigde trainers aan de hand van het aantal actieve standaardelftallen (heren) in het veldvoetbal per klasse. Het benodigde trainersdiploma is immers afhankelijk van de klasse waarin het standaardelftal actief is (TC I: Hoofdklasse en 1^e klasse; TC II: 2^e klasse t/m 4^e klasse; TC III: 5^e klasse en lager).

3.2.1 TC I

In de hieronder staande tabel 1 is per district het aantal opgeleide TC I trainers vergeleken met het aantal benodigde TC I trainers. Vervolgens is het absolute tekort weergegeven en het percentage van benodigde trainers dat in de periode 2000-2005 is opgeleid.

Tabel 3-1 Behoefte en aanbod opgeleiden TC I

District	Opgeleid TC I	Benodigd TC I	Absoluut tekort	Opgeleid in %
West I	23	39	-16	59%
West II	28	41	-13	68%
Zuid I	24	34	-10	71%
Zuid II	7	23	-16	30%
Oost	33	44	-11	75%
Noord	17	34	-17	50%

(Vanwege dubbele toekenning van postcode 37 (Oost en West I) is 1 opgeleide trainer met postcode 37 niet meegenomen in bovenstaand overzicht)

District Zuid II en, in mindere mate, district Noord kennen verhoudingsgewijs een laag aantal opgeleide TC I trainers. In Zuid II is het opleidingspercentage ten opzichte van de behoefte het laagst. Het is niet ondenkbaar dat zich in Zuid II daardoor problemen voor zullen doen bij het vinden van een gekwalificeerde trainer voor de verenigingen die actief zijn in de hoofdklasse of 1° klasse. In de periode 2000-2005 is minder dan een derde van het benodigde aantal TC I trainers opgeleid.

In district Oost en Zuid I worden naar rato de meeste TC I trainers opgeleid (resp. 75% en 71% van het benodigde aantal TC I trainers).

3.2.2 TC II

In de hieronder staande tabel 2 is per district het aantal opgeleide TC II trainers vergeleken met het aantal benodigde TC II trainers. Vervolgens is het absolute tekort weergegeven en het percentage van benodigde trainers dat in de periode 2000-2005 is opgeleid. In tabel 2 is ook het aantal opgeleide TC II trainers via het CIOS-contractonderwijs opgenomen.

Tabel 3-2 Behoefte en aanbod opgeleiden TC II

District	Opgeleid TC II	Benodigd TC II	Absoluut tekort	Opgeleid in %
West I	120	338	-218	36%
West II	111	286	-175	39%
Zuid I	154	313	-159	49%
Zuid II	81	168	-87	48%
Oost	140	313	-173	45%
Noord	162	264	-102	61%

(Vanwege dubbele toekenning van postcode 37 (Oost en West I) zijn de 11 opgeleide trainers met postcode 37 niet meegenomen in bovenstaand overzicht)

District West I en district West II laten een relatief laag opleidingspercentage zien (resp. 36% en 39%). In district West I, en in mindere mate in district West II, kunnen zich problemen voordoen bij het vinden van een gekwalificeerde trainer. Het betreft hier verenigingen waarbij het standaardelftal actief is in de 2^e klasse, 3^e klasse of 4^e klasse.

Het aantal opgeleide trainers in de voorafgaande jaren heeft invloed op het werkelijke tekort. Het absolute tekort (opgeleid 2000-2005 minus benodigd TC II) in district Zuid II is kleiner dan in alle andere districten. Het absolute tekort is in district West I het grootst gevolgd door district West II. Er dient een kanttekening geplaatst te worden bij het tekort in district Oost en Zuid I. Doordat in district Oost en Zuid I zaterdag 4^e klasse de laagste zaterdagklasse is (resp. 65 verenigingen en ruim 70 verenigingen), geldt hiervoor dat ook TC III opgeleide trainers in deze klasse actief mogen zijn. Hierdoor neemt het benodigde aantal TC II trainers af en is het absolute tekort minder groot in deze twee districten.

3.2.3 TC III

Onderstaande tabel 3 geeft weer hoeveel TC III trainers zijn opgeleid in de periode 2000-2005. Eveneens is het aantal benodigde TC III trainers voor standaardelftallen weergegeven.

Tabel 3-3 Behoefte en aanbod opgeleiden TC III

District	Opgeleid TC III	Benodigd TC III	Opgeleid in %
West I	320	194	165%
West II	239	98	244%
Zuid I	548	126	435%
Zuid II	330	186	177%
Oost	805	182	442%
Noord	564	238	237%

(Vanwege dubbele toekenning van postcode 37 (Oost en West I) zijn de 33 opgeleide trainers met postcode 37 niet meegenomen in bovenstaand overzicht)

In alle districten is een ruim overschot aan TC III trainers. De praktijk leert ons dat deze TC III trainers veelvuldig worden ingezet bij de jeugdafdeling van verenigingen. Veel trainers met een TC III diploma geven de voorkeur aan een jeugdelftal (en hebben bijvoorbeeld TC III jeugd gevolgd) maar zijn ook gekwalificeerd om in de 5^e of 6^e klasse als trainer te fungeren.

3.3 Conclusies

- In totaal werden de laatste jaren meer TC III trainers opgeleid dan nodig voor het aantal teams op de desbetreffende speelniveaus. Voor de TC II en TC I is het aantal opgeleiden aanzienlijk kleiner en zou zich een tekort kunnen voordoen. Dit is niet volledig te beoordelen omdat we geen zicht hebben op hoeveel eerder opgeleide trainers nog actief zijn.
- Er zijn genoeg trainers op de markt gekomen met een behaald TC III diploma voor de behoefte bij standaardteams. Daarnaast bestaat de indruk dat het overschot nuttig wordt ingezet bij de jeugd (D1, C1, B1 en A1).

- District Zuid II leidt de minste TC I trainers op. Zowel in aantal als in procenten van het benodigde aantal trainers. De verenigingen uit district Zuid II, die actief zijn in hoofdklasse of 1^e klasse, hebben naar verwachting meer problemen om te voldoen aan de licentieregeling dan verenigingen uit andere districten.
- District West I leidt procentueel gezien de minste TC II trainers op en heeft het grootste absolute tekort aan TC II trainers. De verenigingen uit district West I, die actief zijn in 2^e klasse, 3^e klasse of 4^e klasse, hebben naar verwachting meer problemen om te voldoen aan de licentieregeling dan verenigingen uit andere districten.

4 (Inter)nationale verkenning van de toepassing van licentiering en certificering

4.1 Doel en werkwijze

Doel van de verkenning

De verkenning waarover hier wordt gerapporteerd maakt deel uit van een onderzoek in opdracht van de KNVB naar de ontwikkelingsmogelijkheden van het huidige licentiesysteem voor voetbaltrainers. Als deel van dit onderzoek wordt informatie verzameld over alternatieven voor de bestaande regeling. Daarvoor wordt gekeken naar de volgende vier punten:

1. Gebruik van certificatiesystemen in het bedrijfsleven (persoonscertificering/licentiering – organisatie/systeemcertificatie)
2. Alternatieven voor het kwaliteitsbeleid trainers binnen KNVB benoemd
3. Certificering in het buitenland (UK, Frankrijk, België, Australië, Canada)
4. Alternatieven bij andere sporten (atletiek, gymnastiek, fitness)

Werkwijze

Bij deze internationale oriëntatie is de volgende werkwijze gevolgd:

- In overleg met de KNVB is een enquête uitgezet onder leden van het JIRA panel van de UEFA;
- Er heeft bronnenonderzoek plaatsgevonden, aangevuld met enkele interviews naar de toepassing van licentie- en certificeringregelingen in Groot Brittanië, Canada, Australië, België en Duitsland;
- Er is bronnenonderzoek gedaan naar de toepassing van licentie- en certificeringregelingen bij andere takken van sport in Nederland, in het bijzonder atletiek, gymnastiek en schieten;
- Er is gekeken naar de toepassing van licentie- en certificeringregelingen bij beroepsgroepen buiten de sport.

Begripsafbakening

Bij de verkenning is de volgende begripsafbakening gehanteerd:

Licentie

Het begrip licentie blijkt op verschillende manieren te worden ingevuld. In de regel wordt met een licentie bedoeld: een min of meer formeel verleende bevoegdheid tot het uitoefenen van bepaalde werkzaamheden. Licentie in deze zin is dus synoniem aan ‘vergunning’. Wanneer we het over trainerslicenties in de sport hebben worden die meestal door twee zaken gekenmerkt:

- Om voor een licentie in aanmerking te komen moet men voldoen aan bepaalde voorwaarden, bijvoorbeeld het beschikken over een bepaald diploma².
- Een licentie is aan een tijdslimiet gebonden. Om de licentie te verlengen dient men te voldoen aan bepaalde vereisten, bijvoorbeeld het volgen van een bijscholing.

Licentieregeling

Hieronder wordt verstaan: een formele op schrift gestelde regeling waarin wordt omschreven welke licenties worden gehanteerd en tot welke werkzaamheden de licentiehouders bevoegd is, hoe men een licentie kan verkrijgen, welke geldigheidsduur deze kent, wat de verlengingsvoorwaarden zijn, wanneer de licentie wordt ingetrokken en tot welke sancties misbruik leidt.

Certificering

Hiermee bedoelen we het proces waarmee beoordeeld wordt door een *onafhankelijke partij* of een product, een dienst, een proces of een persoon aan *vooraf gespecificeerde eisen* voldoet. Het certificaat is de verklaring waarin dit wordt bevestigd.

4.2 Licenties en certificaten in het bedrijfsleven

In verschillende bedrijfstakken komt het gebruik van licenties en certificaten ook voor (Baarsma et al., 2003). We geven daarvan een korte impressie zonder de pretentie hiervan een volledig beeld te schetsen.

Certificering in het bedrijfsleven

Voor certificering van een product, een dienst, een proces of een persoon worden verschillende regels gehanteerd.

Daarom zijn er verschillende certificaten te onderscheiden:

- Productcertificaten, bijvoorbeeld het KEMA-keur op huishoudelijke apparaten;
- Procescertificaten, zoals dat van de Forest Stewardship Council (FSC) voor duurzaam hout;
- Systeemcertificaten die van toepassing zijn op complete bedrijven of goed beschreven onderdelen daarvan, zoals ISO 9000 voor bedrijfsvoering;
- Persoons- of vakbekwaamheidcertificaten, bijvoorbeeld vakbekwaamheid lasser.

Als een certificaat wordt beheerd door een deskundige organisatie, die onafhankelijk is van de aanvragers/houders van het certificaat, kan het worden erkend door de Raad voor Accreditatie (RVA 2004), de hoogste toezichthoudende instantie op dit gebied in Nederland. Dan kan een leverancier zijn product of dienst objectief laten beoordelen of testen door een laboratorium, certificatie- of inspectie-instelling. Sinds 1981 houdt de Raad toezicht op de onafhankelijke keurings- of certificerende instellingen. De RvA ziet in het bijzonder toe op deskundigheid en

² NB: Vaak kunnen vergelijkbare diploma's van verschillende opleidingen (bijvoorbeeld tot jeugdtrainer of seniortrainer) recht geven op dezelfde licentie.

onafhankelijkheid Het systeem is gebaseerd op vrijwillige aanmelding. Bij een goed resultaat verstrekt deze beoordelende organisatie een conformiteitverklaring van het product of de dienst. Meestal bestaat die verklaring uit een certificaat of een rapport. Daarom heet een beoordelende instelling een conformiteitsverklarende instelling. Het is belangrijk dat deze instelling competent is. Alleen dan is de conformiteitsverklaring bruikbaar en betrouwbaar. Iedere certificerende instelling moet een belangenvertegenwoordiging hebben. In Nederland noemen we dit het College van Deskundigen (CvD). De taak van zo'n college is de onpartijdigheid van de instelling te waarborgen. Meestal stelt zo'n college ook een certificatieschema op. Inmiddels zijn 150 instellingen door de RvA geaccrediteerd.

(Persoons)certificering

Door persoonscertificering kan een werknemer of bedrijf objectief aantonen dat hij of zij competent is om een functie op een bepaald niveau uit te voeren. Kenmerk van certificeren is dat onafhankelijke instanties en experts waarborgen dat de benodigde bedrijfseisen ook daadwerkelijk worden getoetst. In sommige gevallen biedt de overheid deze garanties. In andere gevallen kunnen (internationale) beroepsorganisaties deze normstellende eisen definiëren. Dit kan leiden tot opname in een beroepsregister onder de vlag van een certificatie-instelling of onder het regime van de Raad voor Accreditatie. De essentie van persoonscertificatie is dat vooraf helder gecommuniceerde competenties professioneel worden getoetst en een periodieke geldigheid hebben. In verschillende bedrijfstakken (gezondheidszorg, onderwijs) worden gecertificeerde personen momenteel geregistreerd in een beroeps- of kwaliteitsregister (NOC*NSF, 2001b).

Groeps- en systeemcertificering

Bij systeemcertificatie is sprake van een beoordeling van een totale organisatie of onderneming op een aantal elementen van het functioneren. In Nederland veel gebruikte methodieken voor systeembeoordeling zijn het INK-kwaliteitsmodel en het ISO model (Broesder, 2003; De Jong & van Doorne-Huiskes., 2001; Lucassen, 2004). Ook binnen de sportwereld worden deze op sommige plaatsen toegepast. De in 4.7. besproken methodiek IKSport voor kwaliteitsbeoordeling van sportclubs kan als een sportspecifieke invulling van een systeembeoordeling worden gezien. Op dit moment is daaraan echter nog geen certificaat gekoppeld.

In verband met de ideeën die binnen de KNVB zijn geopperd voor het certificeren van verschillende trainers binnen één vereniging gezamenlijk is nagegaan in hoeverre in andere bedrijfstakken vormen van groepscertificatie voorkomen. Dit blijkt echter in de onderzochte bedrijfstakken (o.m. brandweer, hulpverlening, onderwijs) niet voor te komen. Ook experts van het CITO op dit terrein geven aan dat dan een vorm van organisatiebrede systeemcertificering meer voor de hand ligt³ (CITO, 2006).

³ Informatie ontleend aan gesprek met dr. C. Leijten van het CITO Arnhem, d.d. 2 oktober 2006

4.3 Resultaten

De belangrijkste resultaten van een uitgezette vragenlijst en andere verkenningen worden in dit hoofdstuk weergegeven. Allereerst wordt de huidige situatie bij de KNVB kort beschreven. Vervolgens zijn de resultaten van de vragenlijst over licentiering en certificering onder het JIRA panel weergegeven, waarna de aandacht gericht is op voetbalbonden uit andere landen. Tot slot wordt ingegaan op licentiering en certificering buiten de voetbalsport.

4.4 Licentiering en certificering bij de KNVB

4.4.1 De licentieregeling (artikel 17 AR)

Zoals al aangestipt in de inleiding kent de KNVB al een flink aantal jaren een licentieregeling voor trainers en clubs. Om de kwaliteit van de voetbalbegeleiding te garanderen moeten verenigingen die een trainer in dienst hebben kunnen aantonen dat die bevoegd is.

De licentieregeling is vastgelegd in artikel 17 van het Algemeen Reglement (zie bijlage 1). De bepalingen geven een omschrijving van het begrip trainer, de verstrekingsbevoegdheid vanwege het bondsbestuur, de geldigheidsduur (vijf jaar) en de aan ieder diploma gekoppelde bevoegdheden, de licentieverlening aan trainers van buitenlandse afkomst, de dispensatiemogelijkheden bij promotie van de club, de bijscholingsvereisten, de bevoegdheid tot intrekking bij incorrect gedrag van de oefenmeester, de mogelijkheid de werkingssfeer van het artikel te beperken tot bepaalde klassen binnen de competitie.

Het bestuur amateurvoetbal heeft de licentieverplichting per 15 september 2003 beperkt tot

- Standaardteams mannen zaterdag en zondag;
- Vrouwenvoetbal hoofdklasse;
- Eredivisie futsal.

In 2005 zijn de dispensatiemogelijkheden voor lager spelende clubs verruimd.

4.4.2 KNVB Jeugdscan Amateurvoetbal⁴

De ontwikkeling van de KNVB Jeugdscan heeft in 2004 plaatsgevonden. Aanleiding was de behoefte clubs een instrument te bieden om de kwaliteit van de jeugdactiviteiten door te lichten. De scan is opgezet als een zelfbeoordeling met een spiegel functie voor de club. De scan omvat een aantal aspecten van het jeugdvoetbal:

- Algemene clubgegevens zoals omvang, ledenopbouw, cultuur en beleidsvisie
- Visie van de jeugd afdeling
- Activiteitsaanbod binnen de jeugd afdeling
- Jeugdkader
- Werving van nieuwe jeugdleden

⁴ Gegevens ontleend aan totaaloverzicht uitvoering pilot, zeven trajectverslagen van coaches en een gesprek met Sander Kloos (23 mei 2006)

- Communicatie
- Accommodatie en materialen
- Financiën
- Samenwerking met externe partijen
- Resultaten jeugdafdeling (KNVB, 2005).

Proefperiode

In het voorjaar van 2005 is een proefperiode doorlopen waarbij een aantal regiocoaches clubs hebben gezocht waarbij de scan kon worden uitgevoerd. De scan is door de regiocoaches op basis van al voorhanden gegevens vooraf zover mogelijk ingevuld. De clubs is gevraagd de vooraf ingevulde gegevens te controleren. De gegevensverzameling is in een gesprek ter plaatse aangevuld en afgerond. Na verwerking van de gegevens is aan de clubs rapport uitgebracht over de resultaten.

Verloop en evaluatie van de pilot

Verloop:

- Uiteindelijk zijn 33 van de 49 geplande scans uitgevoerd
- 15% van de coaches heeft het verslag van de bevindingen ook aan de KNVB overhandigd

Evaluatieve opmerkingen naar aanleiding van de pilot:

- aandacht via de jeugdscan wordt door de clubs over het algemeen gewaardeerd
- vragen zijn over het algemeen goed te beantwoorden maar vergen wel betrokkenheid van meerdere personen
- de totale vragenlijst wordt erg omvangrijk gevonden, het invullen is vrij tijdrovend (tot 5 uur) want de beschikbare digitale versie is niet echt gebruiksvriendelijk
- doorlooptijd van het totale proces in samenwerking met de regiocoach is één á twee maanden
- het is onduidelijk wat de scan de clubs naast een soort ‘foto’ verder oplevert
- de Jeugdscan is nog niet volledig geautomatiseerd en er is geen goed toegankelijk verzamelbestand van alle uitgevoerde scans, dat mogelijkheden biedt voor een benchmark.

Toekomst Jeugdscan

Het is niet de bedoeling een label aan de scan te verbinden. Deze moet als prikkel voor kwaliteit van binnenuit blijven functioneren. Er wordt intern binnen de KNVB gezocht naar een verbinding met de systemen voor ledenadministratie en algemene screening met behulp van ‘de meetlat’.

4.4.3 Het certificeringssysteem voor de jeugdopleiding

Met ingang van 2002 is voor betaald voetbal organisaties en amateurverenigingen een certificeringssysteem van kracht. Om op basis van het certificeringssysteem een KNVB keurmerk

jeugdopleiding te verkrijgen moeten de organisaties aan een groot aantal eisen voldoen. Het KNVB keurmerk jeugdopleiding is een kwaliteitskeurmerk voor jeugdopleidingen, vergelijkbaar met KEMA-keur. De kwaliteit van een jeugdopleiding wordt op basis van 83 aspecten meetbaar en objectief in kaart gebracht. Op basis van de score op deze aspecten komt de jeugdopleiding in aanmerking voor een certificaat met één, twee, drie of vier sterren. De toetsing/ audit wordt uitgevoerd door een onafhankelijk bureau (Valkenbosch). Per 1 januari 2007 hebben 34 clubs (waaronder 4 amateurverenigingen) het keurmerk aangevraagd en zijn 3 clubs gehercertificeerd.

Het certificeringssysteem voor de jeugdopleiding kent 5 blokken waarin de 83 aspecten een plek hebben gekregen:

- Visie (o.a. planvorming en beschrijving van procedures)
- Scouting (o.a. omvang scoutingapparaat en samenwerking met amateurverenigingen)
- Opleiding (o.a. opleiding en ervaring trainers en aanwezigheid hoofd jeugdopleiding)
- Ondersteuning (o.a. medische begeleiding, studiebegeleiding en accommodatie)
- Resultaten (o.a. doorstroom naar 1^e elftal, betaald voetbal en nationale selecties)

Het KNVB keurmerk jeugdopleiding kent een looptijd van 3 jaar, waarna de jeugdopleiding opnieuw beoordeeld wordt.

4.5 Licentiering en certificering bij Europese voetbalbonden

4.5.1 UEFA JIRA panel

Er is tegenwoordig sprake van een internationale coördinatie en aanpak van kwaliteit (bevordering). Mede als gevolg van de vervaging van landsgrenzen en de toenemende globalisering. Deze ontwikkeling is ook terug te vinden in de sport. Binnen de sport vindt veelvuldig internationale samenwerking plaats. Eén van de voorbeelden is de samenwerking bij trainersopleidingen, waarbij licentiering en de kwaliteit van trainers een grote rol spelen. Trainers laten zich niet weerhouden door landsgrenzen. Waar vroeger een trainer zijn beroep in de eigen buurt, stad of land uitoefende, is nu de actieradius van een trainer sterk uitgebreid. Nederlandse trainers zijn actief in andere landen binnen Europa (o.a. Rusland, Portugal, Engeland en Spanje) en op andere continenten (o.a. Afrika, Australië en Azië). De arbeidsmarkt van trainers is vergroot en verbreed. Om overzicht te bewaren over de verschillende trainerslicenties en de kwaliteit van de trainers te waarborgen heeft de UEFA, in samenwerking met verschillende Europese voetbalbonden, het JIRA panel in het leven geroepen. Eén van de belangrijkste resultaten van de JIRA activiteiten in de afgelopen jaren is de totstandkoming van een conventie over de internationale erkenning van trainersdiploma's; *We care about football. UEFA Convention on mutual recognition of Coaching Qualifications* (UEFA Union of European Football Associations, 2004). De JIRA groep bewaakt op basis van de conventie de kwaliteit van de trainersopleidingen van de verschillende aangesloten Europese voetbalbonden. Door UEFA erkenning te koppelen aan de trainersopleidingen van de verschillende voetbalbonden en heldere kwaliteitseisen te stellen, is het mogelijk om de kwalificaties van trainers te stroomlijnen en te bewaken.

Enquête JIRA panel

In overleg met de KNVB en UEFA is onder het JIRA panel een enquête gehouden om meer te weten te komen over het gebruik van trainerslicenties en certificering. De enquête is begin mei tijdens een bijeenkomst in Eindhoven uitgedeeld en toegelicht. De vragenlijst is opgenomen als bijlage. Van de aanwezige vertegenwoordigers hebben 5 bonden gereageerd. Hieronder worden de belangrijkste uitkomsten van de enquête per land en totaal weergegeven. De resultaten zijn aangevuld met gegevens verkregen uit andere relevante bronnen. Veel gegevens hebben echter betrekking op het profvoetbal.

4.5.1.1 Noorwegen

De voetbalbond van Noorwegen heeft ongeveer 375.000 leden, waarvan 330.000 jeugdleden (88%). Het aantal leden is verdeeld over 1.822 deelnemende clubs aan de competities van de voetbalbond van Noorwegen.

Licentiering

Het huidige licentiesysteem van de bond, volgt de richtlijnen van de UEFA. Over eventuele systemen voor het amateurvoetbal is weinig bekend. De licenties van de UEFA dienen eens per vijf jaar te worden vernieuwd, waarvoor tenminste 15 uur aan bijscholing moet zijn gevolgd. De registratie van de trainerslicentie is een taak voor zowel de club als de trainer.

Het huidige licentiesysteem kent een administratief controlesysteem en een inschrijvingsverplichting voor de clubs om deel te kunnen nemen aan de competitie. Hierbij dient aangemerkt te worden dat het hier de profclubs betreft en niet de amateurclubs. Er is niets bekend over het bestaan van een licentiesysteem voor amateurclubs.

Certificering

De voetbalbond van Noorwegen kent geen clubcertificering voor amateurclubs.

4.5.1.2 Tsjechië

Het Tsjechische voetbal kent 2.027 clubs die op verschillende niveaus actief zijn. Voor deze clubs komen ongeveer 640.000 leden uit, waarvan 214.000 jeugdleden (33%).

Licentiering

Ook bij de Tsjechische voetbalbond is een licentiesysteem voor coaches aanwezig. Naast UEFA PRO, UEFA A en UEFA B niveau hanteert de Tsjechische bond ook een eigen C-niveau. Het C-niveau kent een specialisatie voor de jeugdtrainer. Trainers met een C-niveau licentie zijn bevoegd om training te geven aan teams die actief zijn in de provinciale competities. Licenties moeten om de 2 à 3 jaar vernieuwd worden, waarbij het volgen van bijscholingen vereist is. De mate waarin bijscholingen gevolgd moeten worden, is afhankelijk van de licentie. Kosten voor verlenging van de licentie zijn ongeveer 30 euro, voor rekening van de trainer.

Er bestaat een database voor trainers. Hierin worden de trainers geregistreerd en gecontroleerd op de geldigheid van de licentie. Daarnaast vinden 'site visits' plaats en wordt een kopie van de licentie gevraagd van de trainer. Deze administratieve procedures moeten ervoor zorgen dat de clubs aan alle regels voldoen. De bond is tevreden over het systeem en het scholingsniveau en minder tevreden over de beschikbare tijd en geld voor het systeem.

Certificering

Er wordt in Tsjechië gewerkt met een certificeringssysteem, waarbij twee certificaten te onderscheiden zijn; 'Youth Program' en 'Sporting criteria for Clubs'. De kwalificaties van de trainer maken onderdeel uit van de voorwaarden om gecertificeerd te worden, evenals het huisreglement, jeugdbeleid en veiligheidsmaatregelen. De spelers van gecertificeerde clubs krijgen van de bond juridische bescherming.

Het bestaande certificeringssysteem wordt gecontroleerd op basis van clubinspecties, administratieve procedures en vereiste inlevering van kopieën van clubdocumenten. De bond is tevreden over het certificeringssysteem en dan met name over het 'Youth Development Program' en de personele en administratieve criteria van het certificeringssysteem. Verbeteringen kunnen worden aangebracht bij de infrastructuur in de lagere competities.

4.5.1.3 Duitsland

In Duitsland zijn 25.805 voetbalclubs actief. De Duitse voetbalbond heeft 6.3 miljoen leden, waarvan 2.1 miljoen jeugdleden (33%).

Licentiering

Naast de UEFA licenties hanteert de Duitse voetbalbond een eigen Fachübungsleiter C licentie en kent zij een piramide structuur voor opleidingen vergelijkbaar met Nederland. De trainer moet zich registreren om een licentie te krijgen. De licentie moet na drie jaar worden vernieuwd. In deze drie jaar moet men 20 uur bijscholing hebben gevolgd om de licentie te kunnen vernieuwen. Registratie en controle van juiste licentie van trainers is geregeld door de bundesliga. De regelgeving vertoont veel overeenkomsten met die in Nederland, bijvoorbeeld op het vlak van dispensatie (Deutscher Fussbal Bund, 2006). Het is onbekend of er ook sprake is van licentiecontrole bij trainers in het amateurvoetbal.

Certificering

Duitsland beschikt niet over een certificeringssysteem voor amateurclubs. Wel is er zeer onlangs overleg gestart tussen Double Pass BV (Footpass) en de Duitse voetbalbond over de introductie van het (Belgische) Dexia footpass systeem in het Duitse voetbal.

4.5.1.4 Zwitserland

In Zwitserland zijn 1.414 clubs actief die in totaal 228.464 leden kennen, waarvan 134.107 jeugdleden (59%). Het Zwitserse voetbal kent drie prof-divisies (divisie 1 t/m 3) en vier amateur-divisies (divisie 4 t/m 7).

Licentiering

In Zwitserland wordt gewerkt met een licentiesysteem voor trainers. Het betreft UEFA PRO, A en B plus een eigen aanvulling met Instruktor licentie (geplaatst tussen UEFA PRO en UEFA A), een B+ licentie (geplaatst tussen UEFA B en UEFA A) en een C en C+ licentie. Op basis van de behaalde licentie kan een trainer in een bepaalde divisies training geven. UEFA licenties zijn gekoppeld aan de twee prof-divisies en de twee hoogste divisies van het amateurvoetbal (divisie 4 en 5 van amateurvoetbal - UEFA B). Voor de lagere divisies is geen licentie vereist. Hetgeen betekent dat de trainers met een C-licentie in deze divisies (divisie 6 en 7) actief mogen zijn evenals trainers die niet beschikken over een licentie. De UEFA A, B en C licentie van de trainer moet na twee jaar worden vernieuwd. Hiervoor is één dag bijscholing vereist. De Instruktor en UEFA PRO licentie moet elk jaar worden vernieuwd en hiervoor zijn twee dagen bijscholing vereist. De kosten voor de opleiding voor de UEFA A licentie is 500 euro en voor een UEFA PRO licentie 2000 euro. De registratie bij de bond voor de licentie dient te gebeuren door de club.

Controle van licentiesysteem vindt plaatst door 'site visits' en controle op kopie van trainerslicentie. Bij het niet voldoen aan de eisen, worden er sancties opgelegd aan de club. De bond is tevreden over het UEFA licentie systeem voor trainers.

Certificering

Zwitserland kent een certificeringssysteem voor amateurclubs, te weten: Education of children football. De kwalificaties van de trainer maken hier onderdeel van uit, evenals de gedragsregels. De gecertificeerde clubs mogen gebruik maken van het SFA Logo en krijgen (financiële) ondersteuning.

De Zwitserse voetbalbond heeft geen informatie verstrekt over de wijze waarop zij toezicht houden op het certificeringssysteem en controle uitoefenen op de gecertificeerde clubs.

4.5.1.5 België

België kent twee profcompetities en daaronder twee amateur klassen en regionale competities. In totaal bestaan er ongeveer 2.000 voetbalclubs in België met een ledenaantal van meer dan 400.000 leden, waarvan ongeveer 250.000 jeugdleden (62%).

Licentiering

Sinds 1 juli 2004 worden de clubs verplicht om aan een aantal voorwaarden te voldoen betreffende het aanstellen van gediplomeerde trainers. Hiermee moet de kwaliteit van de voetbalbegeleiding worden bevorderd. Er bestaat een daarop gericht licentiesysteem voor trainers (Koninklijke Belgische Voetbalbond, 2006). Naast de UEFA PRO, A en B licentie is er

ook een Getuigschrift C en specifieke trainerscertificaten, onder andere voor de jeugd. Voor de hoogste profcompetitie is een UEFA PRO licentie vereist. Voor de tweede profcompetitie en de twee amateur-klassen, alsmede de top van het jeugdvoetbal, is een UEFA A licentie vereist. De overige jeugdafdelingen vereisen een UEFA B licentie en de regionale competities een Getuigschrift C. Vernieuwing van de licentie is eens per twee jaar verplicht, waarbij tenminste 40 uur bijscholing moet zijn gevolgd. De kosten voor de opleiding zijn afhankelijk van het niveau: UEFA PRO 6.350 euro; UEFA A 615 euro; en UEFA B 435 euro.

Onlangs is de KBVB begonnen met een online-registratie in een publiek toegankelijke database van alle actief zijnde gediplomeerde trainers (KBVB 2006).

De controle van het licentiesysteem vindt plaats door 'site visits' en het verplicht inschrijven van trainers. Mocht niet worden voldaan aan het licentiesysteem dan krijgt de club een boete. Om ervoor te zorgen dat iedereen aan de eisen voldoet, zijn er administratieve procedures en inspecties. De bond is tevreden over het licentiebeleid. Met name over het niveau van scholing bij de UEFA PRO, A en B licentie.

Certificering

Het bestaande certificeringsstelsel, Dexia Foot Pass, is gebaseerd op audits die plaats vinden bij de clubs die actief zijn in de profcompetities (Van Hoecke & Schoukens, 2004). Deze audits worden op verzoek ook afgenomen bij amateurclubs. De evaluaties op basis van een audit maken een substantieel onderdeel uit van de voorwaarden voor de verdeling van tv-gelden. De club die als beste wordt geëvalueerd mag in de hoogste jeugdcompetitie uitkomen. Ook amateurverenigingen op provinciaal niveau kunnen meedoen aan de certificering. Er is een gouden, zilveren of bronzen certificaat te behalen. Het certificeringsstelsel heeft veel weg van het KNVB Certificeringsstelsel Jeugdopleidingen. De Belgische voetbalbond heeft het certificeringsstelsel echter al aangepast ten behoeve van amateurverenigingen. Het stelsel is nu bij veel amateurverenigingen onder de aandacht gebracht en bij enkelen reeds toegepast. De Belgische voetbalbond wil in de nabije toekomst het certificeringsstelsel meer en meer toepassen bij amateurverenigingen.

Het certificeringsstelsel wordt gecontroleerd op basis van inspecties en administratieve procedures. De bond is niet helemaal tevreden over het certificeringsstelsel. De criteria stemmen wel tot tevredenheid, maar het certificeringsstelsel moet meer worden toegepast bij amateurclubs.

4.5.2 Licentiering en certificering bij andere Europese voetbalbonden

4.5.2.1 UK

In Engeland nemen ongeveer 12 miljoen mensen, waarvan 5 miljoen jeugdleden (42%), deel aan voetbal. Meer dan 40.000 clubs, waarvan 9.000 jeugdclubs, maken dit mogelijk.

Licentiering

Engeland kent een sporttakoverschrijdende licentie, de zogenaamde UK Coaching Certificate (UKCC). Tenminste 21 verschillende sporten maken gebruik van het UKCC. Het UKCC kent vijf verschillende niveaus. Het behaalde certificaat is afhankelijk van de gevolgde opleiding. Op

basis van het behaalde certificaat wordt de licentie toegekend door de gelijknamige organisatie; het UKCC. De registratie van de toegekende licenties wordt overgelaten aan de sportbonden. De trainers kunnen zich bijscholen door workshops te volgen. In het topsegment van het voetbal worden voor de educatie van trainers de richtlijnen gevolgd van de UEFA. De controle en registratie van de licentie ligt bij de sportbond. Hoe het controlesysteem bij de Engelse voetbalbond in elkaar steekt is onbekend.

Certificering

De clubcertificering op amateurniveau is te beschrijven als een ontwikkel- en aanmoedigingsprogramma. De Engelse voetbalbond hanteert een 'Child protection' programma dat gericht is op het creëren van een veilige en plezierige omgeving voor voetballende kinderen (FA the Football Association, 2001). De clubs die dit certificaat willen bemachtigen dienen te werken met trainers die tenminste over een certificaat voor het begeleiden van jeugdteams beschikken en een afgestemd voetbaanbod aanbieden voor de jongste leeftijdsgroep. Daarnaast dienen de statuten en huishoudelijk reglement op papier te staan. De clubs die het certificaat weten te bemachtigen kunnen aanspraak maken op verschillende voordelen die de Engelse voetbalbond hen biedt. De clubs kunnen onder andere deelnemen aan exclusieve regionale workshops, aanspraak maken op subsidies voor het opleiden van trainers en gebruik maken van jeugdgerichte oefenstof (FA the Football Association, 2005a). De Engelse voetbalbond werkt daarnaast met 'Charter Standard Clubs' (FA Football Association, 2005a, 2005b). Dit is een ontwikkelingsprogramma dat het voor een vereniging mogelijk maakt om een certificaat te krijgen dat bij de vereniging past. Er wordt onderscheid gemaakt in vier certificaten, gebaseerd op wel of geen jeugd (Charter Standard Club of Charter Standard Adult Club), wel of geen 'development club' (FA the Football Association, 2005b) en wel of geen 'community club' (Charter Standard Community Club). Hierbij is op basis van een sociaal maatschappelijk profiel het certificaat 'Charter Standard Community Club' het meest volledig. De certificaten besteden onder andere aandacht aan de aanwezigheid van gediplomeerde trainers, statuten, gedragsregels, aansprakelijkheidsverzekering, contact met scholen, ontwikkelingsprogramma voor vrijwilligers en trainers en nog veel meer. Ter controle dienen verschillende verenigingsdocumenten aangeleverd te worden. Daarnaast vinden er clubinspecties plaats. De toekenning van het certificaat en de controle op de naleving ervan vindt plaats op districtniveau.

4.5.2.2 Frankrijk

In Frankrijk zijn 2.1 miljoen mensen lid van de voetbalbond, waarvan meer dan 1 miljoen jeugdleden (48%). De leden zijn actief bij de 19.073 amateurclubs en 40 profclubs die Frankrijk rijk is.

Licentiering

Binnen het Franse voetbal onderscheidt men de brevetten Voetbalinitiator, Moniteur, Voetbaltrainer, Professioneel voetbaltrainer en Voetbaldocent. Er worden twee typen licenties verstrekt ('moniteur' en 'technique') gekoppeld aan de brevetten voor respectievelijk moniteur en voetbaltrainer.

Bijscholingsplicht

Moniteurs dienen de eerste vijf jaar na het behalen van het diploma een verplichte districtstage te volgen, op straffe van sanctie door districtscommissie Technische zaken. Voor de professionele trainers DEPF geldt de verplichting tot vierjaarlijkse stage, met een boete als sanctie. Trainers van professionele clubs dienen de jaarlijkse bijscholing te volgen. Worden meer dan twee dagen gemist dan volgt een tijdelijke schorsing.

Na vijfjaarlijkse onderbreking trainersactiviteit volgt schorsing en is een (her)examen verplicht. Trainers ontvangen een identiteitskaart die toegang verschaft tot wedstrijden op een bepaald niveau.

Aanstellingseisen trainers

Per niveau gelden specifieke eisen aan de verplichte trainersformatie

Tabel 4-1 Aanstellingseisen trainers Frankrijk

Afdeling	Formatie eisen	Contracttoetsing	Registratie
Professioneel 1° divisie	1 trainer Diplome Educateur Professionel Football (DEPF) 1 docent voor alle secties trainer met Diplome Educateur Football (DEF)	Landelijke bond	Landelijke commissie trainersstatuut
Professioneel 2° divisie	1 gediplomeerde DEPF 1 docent		
Idem hoogste en tweede klasse amateurs landelijk en hoogste klasse district	Gediplomeerde DEPF Gediplomeerde DEF		
Amateurs hoogste klasse landelijk	Een gediplomeerde DEPF Een moniteur		
Amateurs hoogste klasse district	Diploma DEPF of DEF		
Tweede klasse district	Diploma DEPF, DEF of moniteur	Regionaal	

De contractdeadline voor professionele teams is 1 juli. Voor amateurclubs moet het contract gesloten zijn bij de start van wedstrijdseizoen, waarbij eventueel een respijtperiode van 60 dagen wordt gehanteerd.

Bij niet tijdig nakomen van de contractverplichting kan een boete worden opgelegd, variërend van 170 tot 10.000 Euro, afhankelijk van het competitieniveau van de club.

Voor promoverende clubs geldt een overgangstermijn van drie seizoenen.

Contractgoedkeuring

Trainers kunnen alleen worden aangesteld op basis van een door de bond of het district goedgekeurd contract. Wanneer zonder voorafgaande toestemming van dit contract wordt afgeweken kan een boete worden opgelegd van 640 tot 16 000 € voor de club en tussen 64 en 1 600 € voor de trainer. Clubs zijn verplicht bij de betaling van de trainers de landelijk vastgestelde tarieven te hanteren.

Controle op de naleving

Voor clubs op amateurniveau vindt deze plaats door een aangewezen lid van het districtbestuur of leden van een speciale toezichtcommissie.

4.6 Licentiering en certificering bij voetbalbonden buiten Europa

4.6.1 Canada

De Canadese voetbalbond kent 825.323 leden, waarvan 702.633 jeugdleden (85%).

Licentiering

In Canada bestaat een landelijk orgaan voor trainers, de Coaching Association of Canada (CAC) en een Nationaal Coaching Certification Program (NCCP). Binnen de sport worden drie niveaus (community sports, competition en instruction) onderscheiden, waarbinnen sporttakafhankelijke niveaus zijn aangebracht. Het NCCP bepaalt de standardeisen voor de licentie en de centrale sporttakoverschrijdende registratie wordt door het CAC gedaan. Voor het vernieuwen van de licentie geldt een bijscholingsverplichting. Wanneer geen bijscholing is gevolgd, dan vindt er een verplichte keuring/ evaluatie plaats na de verloopdatum van de licentie. De verlooptijd van een licentie is maximaal vijf jaar. Afhankelijk van de gestelde eisen van de betreffende sportbond kan de verlooptijd korter zijn. In Canada wordt alleen gewerkt met individuele licenties, niet met club- of groepslicenties. Er zijn voor de trainer kosten verbonden aan de opleiding en aan de licentie zelf. De hoogte van de kosten is afhankelijk van de sportbond en het niveau van de licentie.

Welke rol de voetbalbond speelt in de controle van het licentiesysteem is onbekend. De overkoepelende organisaties NCCP en CAC spelen de grootste rol in de controle en administratie van het licentiesysteem.

Certificering

De Canadese voetbalbond kent geen clubcertificering voor amateurverenigingen.

4.6.2 Australië

Voetbal is in Australië op basis van deelnamecijfers, sport nummer één. Ongeveer 1.3 miljoen Australiërs van 14 jaar en ouder beoefenen de voetbalsport.

Licentiering

Australië kent een licentiesysteem dat bestaat uit zes niveaus voor voetbalopleidingen. De hoogste trainersopleiding biedt een licentie om in de nationale competitie actief te zijn. Het tweede niveau is bestemd voor trainers op provinciaal niveau. Daaronder wordt een senioren niveau en verschillende jeugdniveaus onderscheiden. De trainersopleidingen verlopen via de voetbalbond, waarbij bij afronding van de opleidingen een licentie wordt afgegeven. De

registratie van trainers vindt sporttakoverschrijdend plaats in het National Coaching Accreditation Scheme (NCAS). De NCAS is een initiatief van de Australian Sports Commission (ASC) en is een database met meer dan 80.000 trainers uit 70 verschillende sporttakken. Voor de trainers geldt een verplichte bijscholing om de licentie te behouden. De mate van bijscholing is afhankelijk van de eisen die de sportbond stelt. De trainer betaalt de kosten voor de opleiding aan de eigen sportbond. De hoogte van de kosten zijn afhankelijk van de opleiding. De controle van het licentiesysteem geschiedt op basis van de gegevens uit het NCAS.

Certificering

In Australië wordt niet gewerkt met clubcertificering.

4.7 Licentiering voor trainers en clubcertificering bij andere sporten

4.7.1 Algemeen : NFWS

Bij een inventarisatie van het gebruik van trainerslicenties als onderdeel van kwaliteitsbeleid in 2001 concludeerde de NFWS (Hoogendam, 2001) dat van de 36 onderzochte sportbonden de helft werkt met trainerslicenties in één of andere vorm. Bij slechts 8 hiervan maakt de verplichting tot het volgen van bijscholingen deel uit van de eisen voor verlenging van de licentie. Slechts bij een klein aantal organisaties werkt het systeem naar tevredenheid. De redenen waarom systemen niet goed functioneren zijn:

- het ontbreken van controle en sanctiemogelijkheden;
- een onvoldoende bijscholingsaanbod;
- onvoldoende capaciteit om de regeling daadwerkelijk uit te voeren, waardoor veel regelingen slechts ‘op papier’ bestaan.

Een licentieregeling biedt meer voordelen dan nadelen, mits aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan (NOC*NSF, 2001a). Ze kan met name voordelen hebben bij:

- risicovolle sporten;
- sporten waar relatief veel betaalde trainersfuncties zijn;
- wanneer er sprake is van vrije beroepsuitoefening.

Trainerslicenties kunnen volgens de auteurs twee functies hebben:

- als regeling van de uitoefening van een beroep of functie;
- als keurmerk of vakbekwaamheidcertificatie.

Een licentieregeling, opgevat als een regeling van de bevoegdheid tot het verrichten van bepaalde werkzaamheden, levert een beperkte bijdrage aan het verbeteren of waarborgen van de kwaliteit van sportbeoefening. De enige ‘kwaliteitseis’ die in veel gevallen wordt gesteld is namelijk het bijwonen van bijscholingen. Deze verplichting zegt echter weinig over de bekwaamheid van de trainer. Slechts indien een licentie (tevens) de functie heeft van keurmerk of vakbekwaamheidcertificaat, kan een effectieve bijdrage worden verwacht aan het verhogen en waarborgen van de kwaliteit van sportbeoefening. Dan wordt door herexaminering of –beoordeling periodiek bepaald of de kennis en vaardigheden van de trainer in overeenstemming zijn met een bepaalde norm.

De duidelijkste bijdrage aan kwaliteitszorg wordt geleverd wanneer beide functies worden gecombineerd. In dat geval regelt de licentie de bevoegdheid op basis van herhaald aangetoonde bekwaamheid. Een ‘keurmerk’ heeft immers op zichzelf weinig waarde, als er niet op één of andere manier een marktselectie tussen trainers met en zonder licentie plaatsvindt. Bij een bevoegdheidsregeling wordt deze formeel afgedwongen.

4.7.2 Atletiek

De KNAU heeft, in nauwe samenwerking met de Algemene Looptrainers Vereniging (ALV), in 2002 een licentiesysteem ingevoerd voor atletiek- en looptrainers. Het licentiesysteem is bedoeld als kwaliteitsimpuls voor het sporttechnische aanbod zoals dat bij verenigingen wordt aangeboden.

Met de invoering van het licentiesysteem worden verschillende doelen nagestreefd:

- een kwaliteitsverbetering van het sportaanbod van verenigingen;
- een kwaliteitsverbetering van het trainerskorps;
- het vergroten van de juridische bescherming van verenigingen, trainers en verenigingsleden
- in geval van schadeclaims bij blessures of ongevallen;
- het versterken van de maatschappelijke én de concurrentiepositie van atletiekverenigingen
- en aangesloten loopgroepen;
- het verkrijgen van inzicht in de aantallen daadwerkelijk actieve trainers in verenigingsverband en de duur van de actieve periode van licentiehouders.

Een licentie wordt afgegeven op basis van een trainingsbevoegdheid, verkregen via een KNAU-opleiding of gelijkwaardige scholing. Een licentie is derhalve persoonsgebonden, en niet verenigingsgebonden. Binnen de KNAU worden op 3 niveaus in totaal 9 verschillende trainerslicenties onderscheiden.

Een licentie kan worden verstrekt na het behalen van het bij die licentie behorende examen of (in die gevallen dat aan de cursus geen examen is verbonden) met het voltooien van de bij die licentie behorende cursus. Een licentie is vier jaar geldig en kan worden verlengd indien de licentiehouder aan het eind van die vier jaar voldoende licentiepunten heeft behaald die verlenging rechtvaardigen. Licentiepunten kunnen worden behaald door het volgen van door de KNAU georganiseerde of door de KNAU geaccordeerde bijscholingen. De (registratie)kosten voor een licentie bedragen € 10,- per jaar en moeten per periode van vier jaar vooruit worden betaald. Alleen trainers die lid zijn van de KNAU kunnen een licentie aanvragen. De KNAU en ALV willen de aanvraag van licenties bevorderen door licentiehouders kortingen op cursussen, bijscholingen, congressen en andere KNAU- of ALV-producten te verlenen. Bovendien zal vanuit de KNAU een advisering aan verenigingen worden gedaan inzake de gewenste honorering van trainers met een A- B- of C-licentie. De geadviseerde honorering zal gekoppeld worden aan de CAO-sport.

In het licentiesysteem zal een regeling worden opgenomen voor ongediplomeerden die op basis van hun jarenlange ervaring eveneens voor een licentie in aanmerking willen komen. Op voorspraak van hun vereniging bestaat de mogelijkheid om in het bezit te komen van een voorlopige licentie, die na enkele jaren kan worden omgezet in een reguliere licentie.

4.7.3 Gymnastiek

Licentiering

De KNGU voert al sinds 1985 een licentiebeleid uit. Het licentiebeleid binnen de KNGU is een stimuleringsbeleid waarbij de kwaliteitsverbetering van het functioneren van een vereniging en leiding voorop staat. Aanvankelijk was de regeling vooral bedoeld om de deelname aan bijscholingsactiviteiten door kader te bevorderen.

Daarnaast geeft ze inhoud aan de formele verantwoordelijkheid van de KNGU en haar leden voor het welzijn van de sporters, die bij hen aangesloten zijn. Turnen is een sport die vele trainingsuren eist voor haar deelnemers. Bovendien zijn de deelnemers vaak jong en fysiek nog niet volgroeid. Naast de mogelijkheid van vorming is er bij onjuist trainen de mogelijkheid tot misvorming en blessures. Licentiebeleid kan een zekere garantie voor meer verantwoord train(st)erschap bieden. Na het zogenoemde Zwolse turnarrest, waarbij de vereniging aansprakelijk werd gesteld voor de gevolgen van een ongeluk onder niet bevoegde leiding, is de inzet op dit terrein vergroot.

Per 1 september 2005 geldt: “Alle activiteiten op het gebied van gymnastiekonderricht en begeleiding op demonstraties en wedstrijden, zowel op recreatief niveau als wedstrijd sport- en topsportniveau van bij de KNGU aangesloten clubs, alsmede de door de KNGU zelf georganiseerde trainingen, mogen uitsluitend worden verzorgd onder verantwoording van licentiehouders die in het bezit zijn van een licentie op het vereiste niveau”.

Licentiebeleid is een ondersteuning van het opleidingsbeleid van de bond in de zin, dat aan een bepaalde kwalificatie van bondswege een bepaald competitieniveau gekoppeld is.

Licentiebeleid geeft zowel de train(st)ers als de leden een betere juridische bescherming.

Volgens het Licentiereglement (hoofdstuk 5 van het Huishoudelijk Reglement) dient een ieder die op recreatief niveau lessen verzorgt en leden op wedstrijden begeleidt (t/m LOS-niveau) in bezit te zijn van een C-licentie. Bij een gerechtelijke procedure zou de vereniging en het betreffende kaderlid (die geen licentie heeft) van nalatigheid kunnen worden beschuldigd. Men is niet verzekerd voor de eventueel daar uit volgende strafmaat en/of geldboete.

Licentiebeleid kan leiden tot een verbetering van de kwaliteit van het technisch kader. KNGU-verenigingen kunnen zich op deze manier positief onderscheiden van concurrerende niet aangesloten verenigingen. Licentiebeleid geeft op deze manier een ‘keurmerk’ voor gediplomeerd kader.

Op dit moment kent de KNGU een licentie op drie niveau's A, B en C¹. De reikwijdte van de licentieregeling is per 1 september 2005 aangepast. Voor trainingen binnen verenigingsverband, worden er voorlopig geen controles of sanctiemaatregelen getroffen met betrekking tot de licentieverplichting. Wel zal het bondsbestuur alles in het werk stellen om te bevorderen dat al het technisch kader gelicentieerd is. Trainingen in KNGU-verband, georganiseerd door of onder verantwoording van een regio of productgroep, mogen uitsluitend worden gegeven door trainers met de juiste licentie voor de betreffende discipline en het betreffende niveau. Bij wedstrijden en evenementen op alle niveaus dient de trainer of begeleider van elke deelnemer in bezit te zijn van een licentie zoals vereist voor de betreffende discipline en het betreffende niveau. Wanneer het aantal deelnemers van een vereniging de aanwezigheid van meerdere trainers of begeleiders rechtvaardigt of vereist, is dit uitsluitend toegestaan indien de hoofdtrain(st)er in bezit is van de vereiste licentie en de begeleiders (op de wedstrijd) onder volledige verantwoordelijkheid van de betreffende hoofdtrain(st)er functioneren. Hierdoor komt de verantwoordelijkheid bij de vereniging te liggen en niet bij de KNGU. Indien de licentiepás van een hoofdtrainer of

hulptrainer (tijdelijk) is ingetrokken in verband met een opgelegde straf van de tuchtcommissie is het niet toegestaan dat deze trainer aanwezig is op de wedstrijdvloer.

Certificering van gymnastiekclubs

Kwaliteitslabel IKGym©

In navolging van België (Van Hoecke, 2000) werkt de KNGU sinds kort met het IKGym clublabel. Het kwaliteitslabel wordt overigens geen verplichting voor de gymnastiekverenigingen. Wel kan er mee worden aangetoond dat de club actief is om de kwaliteit binnen de vereniging te verbeteren. Toekomstgericht kan het IKGym instrument bijvoorbeeld wel een bepaalde voorwaarde zijn, als een gymnastiekvereniging zich specifiek wil richten op een bepaald onderdeel of een opleidingspunt wil worden voor trainers en lesgevers. Zover gaat men momenteel nog niet. De KNGU ziet IKGym in eerste instantie vooral als een stimuleringsproces om de kwaliteit binnen de vereniging naar een nog hoger plan te tillen.

IKGym© (Integrale Kwaliteitszorg Gymnastiek) is een methode om in een relatief korte tijd een objectief beeld te krijgen van de vereniging. Zowel op bestuurlijke & organisatorische terreinen als per gymnastische disciplines wordt de kwaliteit ervan in beeld gebracht. De uitkomsten monden uit in een analyserapport waarmee de vereniging direct in de praktijk aan de slag kan om aldoende de kwaliteit te verbeteren. Met IKGym© worden verschillende doelen nagestreefd, met name bewustwording van de eigen clubpositie, verbetering van het gymnastiekaanbod en informatievoorziening over het gymnastiekaanbod.

Op de eerste plaats wordt de kwaliteit van de club in beeld gebracht. Nadat gegevens omtrent de accommodaties, trainers, clubwerking en de afzonderlijke gymnastische disciplines zijn ingevoerd, volgt er een kwaliteitsscore. Het IKGym©-kwaliteitslabel 'Keurmerk Gymnastiek' wordt uitgereikt aan alle KNGU gymnastiekverenigingen die kunnen voldoen aan de minimale norm op het vlak van verenigingsmanagement en het gymnastiekaanbod.

De beoordeelde kwaliteitsterreinen zijn:

Verenigingsmanagement

- Beleid & strategie
- Interne communicatie en procedures
- Externe communicatie
- Sfeer en cultuur in de vereniging
- Bestuur en structuur
- Personeelsbeleid
- Het activiteiten aanbod

Gymnastiekaanbod

- Deskundigheid trainers/lesgevers
- Trainingsmogelijkheden & groepssamenstelling
- (Neven)activiteiten
- Geschiktheid accommodatie (is de accommodatie geschikt voor de disciplines die er worden aangeboden)

Om de norm te halen dient de vereniging op elk onderdeel minstens 50% en in totaal minstens 60% te scoren. De wegingsfactoren van de criteria worden zodanig toegekend dat de minima (vereisten) en de optima (wenselijkheden) elk ongeveer de helft van de procentuele scores

bepalen. Gedurende drie jaar mag de vereniging het behaalde IKGym©-label in al haar uitingen voeren. Daarna dient IKGym© opnieuw te worden uitgevoerd.

4.7.4 IKSport NL

IKSport is eigenlijk een eerste afgeleide van het IKGym-model, het hiervoor beschreven instrument voor kwaliteitsevaluatie van gymnastiekclubs. IKSport is een meer algemeen model dat door alle clubs uit verschillende sporttakken gebruikt kan worden. De uitkomsten van de geautomatiseerde kwaliteitstoets worden aan de club gerapporteerd. Er is geen certificaat aan de toets gekoppeld zoals bij IKGym.

Het NOC*NSF heeft in 2000 IKSport aangeschaft voor de Nederlandse markt. In 2001 werd een pilot gedraaid bij 60 sportclubs, waarna het instrument in 2002 in gebruik werd genomen. Inmiddels is de kwaliteitstoets door zo'n 700 verenigingen in Nederland uitgevoerd, waaronder een kleine 80 voetbalverenigingen.

Het doel van de IKSport-toets is om sportverenigingen inzicht te geven in hun eigen kwaliteit. De club wordt in een uitgebreide enquête van ongeveer drie uur doorgelicht op zeven punten:

- Strategische planning & marketing management,
- Procedures en interne communicatie,
- Externe communicatie & image building,
- Clubsfeer & cultuur,
- Management & structuur,
- Human resource management (HRM),
- Effectiviteit.

Om de betrouwbaarheid van de toets te vergroten wordt de vragenlijst afgenomen door een speciaal daarvoor (door het NOC*NSF) opgeleide auditeur. Momenteel zijn ruim honderd auditoren beschikbaar. Tijdens de audit moeten clubs tastbare bewijsstukken overhandigen zoals de jaarrekening. Tevens zijn bij de audit verschillende clubleden aanwezig (bestuurslid, kaderleden, sporter, ouder van jeugdlid).

Alle antwoorden worden ingevoerd in een computer en na de audit krijgt de club meteen de uitslag. Bedoeling is, dat er een onafhankelijke, kritische evaluatie van de sportclub plaatsvindt, met als uiteindelijk doel mogelijke verbeteringen aan te brengen (De Knop, 2000).

4.7.5 Schieten

Licentiering

Begin 2006 heeft de KNSA een nieuw Kaderlicentiereglement ingevoerd. Behoud en verbetering van de bekwaamheid van het kader, dat is de kern van het nieuwe kaderlicentiereglement van de KNSA. Wedstrijd Organisatorisch Kader en Schietsporttrainers zullen – willen ze hun bevoegdheid blijven houden om actief binnen verenigingen of regio's aan de slag te gaan – bijscholingen moeten volgen en moeten kunnen aantonen dat ze inderdaad

actief zijn geweest op het terrein waarvoor ze zijn opgeleid.

Een driefasen-plan noemt de KNSA dat nieuwe reglement. Stap één is de opleiding met, als het examen met goed gevolg is afgelegd, het verkrijgen van de licentie. Stap twee is het tijdens de geldigheidsduur van de licentie volgen van een bijscholing en stap drie is uiteindelijk dat bij de verlenging van de licentie ook moet kunnen worden aangetoond dat er in de praktijk iets met de kennis is gedaan. Dat de bedoelde kaderfuncties daadwerkelijk zijn uitgeoefend.

Kaderlogboek

In een nieuw in te voeren en speciaal voor dit doel ontwikkeld persoonlijk Kaderlogboek moet dat worden aangetoond. Iedere Kaderlicentiehouder ontvangt het Kaderlogboek bij de toekenning van de eerste (nieuwe) Kaderlicentie. In het Kaderlogboek moet onder meer worden aangetekend de geldigheidsperiode van de licentie, maar tevens de gevolgde bijscholingen (inclusief paraaf van de desbetreffende docent) en een verklaring van de KNSA of een bij de KNSA aangesloten schietsportvereniging waarvoor de Kaderlicentiehouder met enige regelmaat diensten heeft verricht. De nieuwe regeling is op 1 januari 2006 in werking getreden.

Kaderlicenties - zowel nieuw als verlengd - hebben een beperkte geldigheidsduur van maximaal vier jaar vanaf de datum van afgifte en vervallen dan altijd per 31 december van enig jaar.

Negen Kaderlicenties

De KNSA kent in totaal negen verschillende Kaderlicenties voor zowel Wedstrijdorganisatorisch als Sporttechnisch kader. De drie door de KNSA erkende sporttechnische Kaderlicenties zijn de nu volgende:

- Basistrainer Geweer en/of Pistoel en/of Kleiduiven
- Trainer-A Geweer en/of Pistoel en/of Kleiduiven
- Trainer-B Geweer en/of Pistoel en/of Kleiduiven

Certificering

Aan het einde van de jaren negentig in de vorige eeuw heeft het Bestuur van de KNSA, en met instemming van de leden, besloten om een kwaliteitszorgsysteem in te voeren. De terugloop van sportbeoefenaren, de toenemende Wet- en regelgeving, de individualisering en andere maatschappelijke veranderingen en verschijnselen nopen de Nederlandse schietsport tot een verbetering van kwaliteit. De noodzaak daartoe is in de jaren daarna alleen maar toegenomen. Juist de Wet- en regelgeving die van toepassing is op schietsportverenigingen neemt toe. Nog meer dan ooit worden sportschutters die in het bezit zijn van een vuurwapen, onder een vergrootglas gelegd en de Nederlandse politiek heeft in de afgelopen tijd haar aandacht daarop gericht. Schietsportverenigingen moeten bovendien terdege rekening houden met maatschappelijke ontwikkelingen zoals vergrijzing van de bevolking, het toenemende aantal allochtonen, het hoge individuele consumptieniveau, de uitbreiding van het vrijetijdsaanbod, de bewustwording van veiligheids- en gezondheidsaspecten, enzovoorts.

Het systeem is opgebouwd uit drie niveaus. Het eerste niveau, het "basisniveau", stelt kwaliteitseisen die weliswaar uitstijgen boven de minimale toelatingseisen voor het KNSA-lidmaatschap, maar desondanks zodanig zijn opgesteld, dat deze voor iedere bij de KNSA aangesloten schietvereniging haalbaar moeten zijn. Het tweede en derde niveau van de certificering gaat verder en stelt tevens kwantitatieve eisen aan bijvoorbeeld de accommodatie, het aantal leden, het aantal kaderleden, enzovoorts.

In methodisch opzicht zijn de kwaliteitseisen voor certificering opgebouwd in modules. De modules die worden behandeld, zijn "Algemene Verenigingsgegevens", "Wet- en Regelgeving", "Verenigingsmanagement", "Sportontwikkeling" en "Accommodaties/Veiligheid".

Verenigingen die aan het systeem deelnemen krijgen een Verenigingsmentor toegewezen.

Voordat het proces van certificering van start gaat, volgt een intake-procedure die schriftelijk wordt afgenomen.

4.7.6 Register van fitness professionals

Binnen en buiten Europa is een snelle expansie zichtbaar van de fitnessmarkt. Omdat dit een betrekkelijk nieuwe, sterk verdeelde en gedecentraliseerde bedrijfstak is op een vergelijkbaar activiteitengebied is het interessant te zien hoe de borging van bekwaamheid momenteel plaatsvindt. Na een periode van enkele decennia met betrekkelijk weinig coördinatie is daarin een omslag zichtbaar. Landelijke voorzieningen en instanties worden opgericht om het aanbod in de branche te harmoniseren en bewaken. In verschillende landen is het beroepsregister een belangrijke factor in de kwaliteitsborging binnen de branche. De registers, zoals die o.a. bestaan in de UK, Canada en Australië, zijn over het algemeen door de branche zelf in het leven geroepen met steun van andere belanghebbende instanties (overheden, sportsector).

Het Britse Register of Exercise Professionals (REPs) is de opvolger van het in 2000 op initiatief van de BOA opgezette 'Register of conditioning and fitness specialists'. In het register zijn in 2006 ruim 40.000 professionals ingeschreven. Het Register of Exercise Professionals (REPs) is opgezet om de gezondheid en belangen veilige te stellen en bevorderen van mensen die gebruik maken van de trainingsdiensten van fitness instructeurs, leraren and trainers. Het register werkt volgens het principe van zelfregulering aan de erkenning en invoering van bedrijfstak gerichte kwalificaties en praktische competenties en het werken volgens de vastgelegde ethische handelingscode door de professionals binnen de bedrijfstak. De in het register ingeschreven leden ontvangen een lidmaatschapspas en registratiebewijs om hun verworven kwalificatie en lidmaatschap aan te kunnen tonen (REP register of exercise professionals, 2006).

Binnen het register worden drie niveaus van kwalificatie onderscheiden:

- Assistent instructeur
- Instructeur
- Gevorderd instructeur

Belangstellenden voor het register worden getoetst op de volgende punten:

- Bezit van erkende en goedgekeurde kwalificatie
- In de praktijk aantonen dat zij over de benodigde competenties beschikken
- Zich inzetten voor continue professionele ontwikkeling (CPD). Hiervoor worden scholingsmogelijkheden aangeboden volgens een creditpunten systeem. Iedere ingeschreven moet jaarlijks aantoonbaar een minimum van 4 credits uitvoeren en tenminste 24 creditpunten in iedere twee jaar. sinds maart 2006 is ere een online puntenregistratie systeem actief (CDP Account) CDP activiteiten kunnen worden geboekt in een eigen logboek
- Een passende aansprakelijkheidsverzekering hebben bij hun functie
- In het bezit zijn van een geldig cardio-pulmonary resuscitation certificaat (of dit binnen zes maanden kunnen overleggen)
- Zich zichtbaar inzetten voor de Ethische Gedragscode van de bedrijfstak

De registratie heeft een geldigheidsduur van twee jaar en dient daarna te worden verlengd.

4.8 Conclusies

De uitgevoerde verkenning van ervaringen met licentie- en certificeringsystemen heeft informatie opgeleverd over de situatie binnen de voetbalsport in verschillende andere landen en over de toepassing binnen andere takken van sport en andere bedrijfstakken. Uit de analyse kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

4.8.1 Voetbal

Licenties

- Het gebruik van een licentiestelsel voor trainers als middel ter bevordering van de kwaliteit van voetbalbegeleiding komt vrij algemeen voor bij voetbalbonden in Europa en in Angelsaksische landen.
- De voetbalbonden uit Europa die in het onderzoek zijn betrokken, hebben hun trainersopleidingen met name ingericht naar de eisen van de UEFA. Op amateurniveau zijn de kwalificaties die aan trainers worden gesteld slechts beperkt uitgewerkt. Het licentiesysteem van de KNVB is in vergelijking met de andere onderzochte bonden uitgebreid.
- De andere voetbalbonden bieden wel handreikingen voor de inrichting van de controle op het licentiesysteem. Met name de registratie van alle gelicentieerde trainers, door middel van het aanleggen van een database, gekoppeld aan een verplichte inschrijving voor competitiedeelname van clubs, levert een sluitend controlemiddel.
- De in Frankrijk toegepaste trainerspas kan een goede aanvulling zijn op de in Nederland ingevoerde spelerspas. Wanneer het systeem van spelersregistratie kan worden uitgebreid met trainersregistratie, levert dit mogelijkheden om de bevoegdheden van trainers vast te stellen en te controleren of alle vereiste licenties aanwezig zijn. Evenals in het Franse systeem kan bij het niet beschikken over de juiste licenties de trainer de toegang tot de wedstrijd worden ontzegd.
- In Canada en Australië wordt gewerkt met sporttakoverschrijdende trainerslicentie en/of database. Voor de KNVB is het echter zaak om het licentiesysteem van voetbaltrainers goed uit te werken en niet sporttakoverschrijdende te werk te gaan. Die taak is meer weggelegd voor NLCoach of NOC*NSF.
- Het werken met groepslicenties is bij andere voetbalbonden nog onbekend. Het introduceren van een dergelijk licentiesysteem heeft voordelen, maar er zijn geen data beschikbaar over de toepasbaarheid van een dergelijk systeem.

Clubcertificaten

- De aanwezige certificaten bij de andere voetbalbonden richten zich met name op het jeugdvoetbal. Ook de KNVB heeft hierop de aandacht gericht bij haar certificeringsstelsel jeugdopleidingen.
- Certificering van vereniging op basis van hun eigen wensen, zoals de Engelse voetbalbond dat doet met Charter Standard Clubs, biedt mogelijkheden. Afhankelijk

van de clubvisie kan men ervoor kiezen om een bepaald certificaat te behalen. Door niet uit te gaan van één uitgebreid certificeringssysteem, maar van verschillende certificeringmogelijkheden, kan de vereniging kiezen voor een certificaat dat bij de vereniging past. Hierdoor wordt certificering toegankelijker en aantrekkelijker voor amateurverenigingen.

- Het decentraliseren van de taken en uitvoering van het certificeringssysteem, naast het centraliseren van verantwoordelijkheden, maakt het mogelijk om het certificeringssysteem beheersbaar te houden.

4.8.2 Andere sporten en bedrijfstakken

Licenties

Hoewel licentiesystemen in een flink aantal takken van sport voorkomen, hebben deze lange tijd een bestaan op de achtergrond geleid. Veel bonden zien het verstrekken van een (tijdelijke) licentie vooral als een maatregel om het deelnemen aan bijscholingsactiviteiten te stimuleren.

De laatste jaren is op dit vlak echter een duidelijke verschuiving waarneembaar. Verschillende sportbonden zijn de licenties voor trainers veel nadrukkelijker gaan gebruiken om op de kwaliteit van het verenigingsaanbod te sturen. De licentie wordt meer als een keurmerk benaderd, waarmee bepaalde eisen aan begeleiding kunnen worden gerealiseerd.

In risicodragende takken van sport wordt dit proces versterkt doordat andere partijen (overheden, verzekeraars, consumenten) de verenigingen in toenemende mate aansprakelijk houden.

Deze inzet vergt wel een sluitende registratie van de trainers en daadwerkelijke sanctionering van het overtreden van de regels.

Interessante elementen die in licentieregelingen in andere takken van sport zijn aangetroffen zijn het gebruik van een ‘trainerspas’ en de (online) registratie van gevolgde activiteiten voor bekwaamheidsontwikkeling in een logboek.

Certificaten

Ook op dit gebied is een geleidelijke ontwikkeling zichtbaar bij verschillende takken van sport en buiten de sport. Clubscans werden aanvankelijk voornamelijk toegepast als een instrument voor bewustwording en om clubs te prikkelen om gerichte verbeteringen in het eigen functioneren door te voeren. In sommige takken van sport wordt de doorlichting nu gekoppeld aan een kwaliteitslabel of keurmerk. Dit versterkt de externe profilering van de desbetreffende verenigingen in een marktsituatie waarin de concurrentie geleidelijk toeneemt.

Het verwerven van een certificaat gebeurt echter nog steeds op vrijwillige basis. Een verplichting die leidt tot een strikt vergunningenstelsel komen we ook in andere bedrijfstakken maar beperkt tegen. De mate waarin dit tot stand komt is mede afhankelijk van de opstelling van ander marktpartijen, bijvoorbeeld subsidiërende overheden, die het bezit van een certificaat verplicht kunnen stellen voor het mogen uitvoeren van bepaalde werkzaamheden. Dit is vooral bij risicodragende activiteiten veelvuldig het geval.

5 Meningspeiling bij voetbalverenigingen

5.1 Doel en werkwijze

5.1.1 Doel van de meningspeiling

De meningspeiling sluit aan bij het totale onderzoek in opdracht van de KNVB naar de ontwikkelingsmogelijkheden van het huidige licentiesysteem voor voetbaltrainers. Binnen dit onderzoek wordt informatie verzameld over alternatieven voor de bestaande regeling. Daarvoor wordt gekeken naar de volgende vier punten:

1. Alternatieven voor het kwaliteitsbeleid voor trainers vanuit de KNVB
2. Certificering in het buitenland (UK, Frankrijk, België, Australië, Canada)
3. Alternatieven bij andere sporten (Basketbal, Gymnastiek)
4. Ervaren voor- en nadelen van certificatie-alternatieven
(persoonscertificering/licentiering – clubcertificatie – systeemcertificatie)

In de meningspeiling is de mening van de verenigingen gepeild over de gesignaleerde verbeteringsmogelijkheden. De verbeteringen die aan de clubs zijn voorgelegd hebben vooral betrekking op voorstellen geformuleerd binnen de KNVB (ad 1) en op basis van de verkenningen genoemd onder 2 en 4. Hiernaast is er gevraagd naar de mening van verenigingen over het bestaande licentiesysteem en certificering. Eveneens is gekeken in hoeverre een draagvlak aanwezig is voor bepaalde wijzigingen in het licentiesysteem.

5.1.2 Werkwijze

In overleg met de KNVB is een vragenlijst uitgezet onder de verenigingen van de KNVB. Op basis van de resultaten van de vragenlijst zijn mogelijke beleidsmaatregelen ten aanzien van licentiering en certificering benoemd en toegelicht.

De bruto respons van de vragenlijst bedroeg 610 verenigingen (22% van de veldvoetbalverenigingen). Niet alle verenigingen hebben de vragenlijst in zijn geheel ingevuld. Om zeker te zijn van een evenwichtige responsverdeling wordt alleen uitgegaan van de verenigingen die de vragenlijst helemaal hebben doorlopen, ook wel de netto respons genoemd. De netto respons van de vragenlijst bedroeg 435 verenigingen (16%). Daarbij vertoont de verdeling van verenigingen over de verschillende speelniveaus, in vergelijking tot de landelijke verdeling, geen noemenswaardige verschillen. We beschouwen deze respons als voldoende representatief voor alle KNVB amateurverenigingen.

Tabel 5-1 Responsverdeling naar speelniveau

	N (398)	% van steekproef	% van aantal clubs KNVB
Hoofdklasse veldvoetbal	16	4	3
1 ^e klasse	19	5	5
2 ^e klasse	46	12	9
3 ^e klasse	82	21	18
4 ^e klasse	107	27	34
5 ^e klasse	73	18	22
6 ^e klasse	43	11	9
Futsal	12	3	-

5.2 Resultaten

De belangrijkste resultaten van de uitgezette vragenlijst onder verenigingen van de KNVB worden in dit hoofdstuk weergegeven. Allereerst worden de resultaten ten aanzien van het belang van kwaliteitsborging voor trainers en begeleidend kader weergegeven. Vervolgens wordt nader ingegaan op de kennis en ervaringen met de huidige licentieregeling en de (gewenste) toezicht op naleving hiervan. Daarna wordt ingegaan op de ervaringen met en meningen over andere vormen van kwaliteitsmeting en kwaliteitsborging. Tot slot worden de meningen over mogelijke aanpassingen van het huidige licentiesysteem besproken.

5.2.1 Belang van kwaliteitsborging

Tabel 5-2 Aanwezigheid van beleidsplannen (in procenten)

	Aanwezig	In ontwikkeling	Niet aanwezig / verouderd
Jeugdbeleidsplan	60	23	17
Voetbaltechnisch beleidsplan	46	24	30
Trainersbeleid	28	31	41

Tabel 5-3 Beleidsvoornemens van verenigingen

	%
Stimuleren van opleiding en scholing van trainers/begeleiders	46
Scheppen van goede werkomstandigheden voor trainers	17
Behouden van actieve trainers	17
Bieden van mogelijkheden voor interne begeleiding en supervisie	14
Gerichte werving en selectie binnen en/of buiten de club	13
Anders	1

Tabel 5-4 Stellingen over inzet van gekwalificeerde trainer (in procenten)

	Eens	Neutraal	Oneens
Gekwalificeerde trainer liever bij jeugd dan eerste elftal	22	33	46
Gekwalificeerde trainer liever bij jeugd dan tweede elftal	60	23	16

De verenigingen blijken slechts in beperkte mate te beschikken over een trainersbeleid. Terwijl in veel gevallen wel een jeugdbeleid aanwezig is. Uitgeschreven beleidsplannen hebben niet de eerste prioriteit bij verenigingen. Ook het opstellen van profielschetsen voor kaderfuncties gebeurt bij lang niet alle verenigingen. Bij 40% van de verenigingen ontbreken profielschetsen voor kaderfuncties. Opvallend is wel dat de grotere verenigingen en de verenigingen die op een hoger niveau spelen, in grotere mate beleidsplannen en profielschetsen opstellen.

Het gebrek aan geld speelt een belangrijke rol bij verenigingen. Tweederde van de verenigingen geeft aan dat een gebrek aan financiële middelen de voornaamste reden is dat de vereniging niet meer gekwalificeerde trainers binnen de vereniging actief laat zijn. Hierin blijkt geen onderscheid tussen grote en kleine verenigingen of tussen verenigingen die op hoog niveau en laag niveau actief zijn.

Scholing van trainers is van belang om de kwaliteit van de begeleiding in stand te houden en te bevorderen. Dit wordt door een deel van de verenigingen ingezien. Iets meer dan een derde van de verenigingen organiseren interne scholing en supervisie voor haar trainers. Daarnaast heeft bijna de helft van de verenigingen aangegeven dat haar beleidsvoornemens gericht zijn op het stimuleren van opleiding en scholing van trainers/begeleiders.

Een gekwalificeerde trainer is vaak breed inzetbaar. Hij of zij kan bij een jeugdelftal of bij een tweede elftal worden ingezet. Waar de trainer daadwerkelijk aan de slag gaat is vaak afhankelijk van de voorkeur van de trainer en het beleid van de vereniging. Hecht een vereniging meer waarde aan een gekwalificeerde trainer bij de jeugd, of aan een gekwalificeerde trainer bij het tweede elftal? Drievijfde van de verenigingen zet liever een gekwalificeerde trainer bij de jeugd in dan bij het tweede elftal. Bij iets meer dan een vijfde van de verenigingen heeft een gekwalificeerde trainer bij de jeugd de voorkeur boven een gekwalificeerde trainer bij het eerste elftal. De verenigingen die actief zijn in de 5^e klasse of 6^e klasse hechten, in vergelijking tot verenigingen die op hoogste niveau actief zijn, meer waarde aan een gekwalificeerde trainer bij de jeugd in plaats van bij het tweede elftal.

5.2.2 Kennis en ervaring met huidige licentieregeling

Tabel 5-5 Op de hoogte van eisen licentieregeling

	%
Ja	28
Enigszins	39
Nauwelijks	24
Niet	8

Tabel 5-6 Tevredenheid over licentieregeling

	%
Tevreden	42
Niet tevreden/ niet ontevreden	50
Ontevreden	8

Tabel 5-7 Op de hoogte van eisen licentieregeling naar speelniveau (in procenten)

	Hoofdklasse / 1 ^e klasse	2 ^e klasse/ 3 ^e klasse	4 ^e klasse	5 ^e klasse/ 6 ^e klasse
Ja	49	29	32	17
Enigszins	34	46	41	39
Nauwelijks	11	20	20	34
Niet	6	6	7	10

Alle verenigingen hebben te maken met de licentieregeling. Logischerwijs zou dan ook iedere vereniging op de hoogte moeten zijn van de licentieregeling. Niettemin geeft slechts iets meer dan een kwart van de verenigingen aan goed op de hoogte te zijn van de licentieregeling. Een betere voorlichting over de licentieregeling lijkt op zijn plaats. Dit zelfde geldt voor de voorlichting ten aanzien van de verlengingseisen voor trainers en de sancties bij het niet voldoen aan de licentieregeling. Zo is ongeveer de helft van de verenigingen niet op de hoogte van de sancties bij het niet voldoen aan het licentiesysteem. De voorlichting dient zich met name te richten op de lagere speelniveaus (5^e klasse en lager). Slechts 17% van de in deze klassen actief zijnde verenigingen geven aan op de hoogte te zijn van de eisen van de licentieregeling. De verenigingen die actief zijn in de hoofdklasse of 1^e klasse zijn goed op de hoogte van de verlengingseisen en sancties.

De licentieregeling is onder andere ingevoerd om de kwaliteit van de begeleiding te bevorderen en bewaken. Het overgrote deel van de verenigingen (85%) geeft aan dat de licentieregeling bijdraagt aan sturing op kwaliteit. Hiermee kan de handhaving van het licentiesysteem worden gerechtvaardigd. Voor de handhaving van het licentiebeleid is het ook van belang dat de verenigingen tevreden zijn over het licentiesysteem. Wanneer er sprake is van grote onvrede over het systeem, zal moeten worden gezocht naar alternatieven voor kwaliteitsbevordering. Op basis van de resultaten kan worden gesteld dat slechts in zeer beperkte mate onvrede is over het licentiesysteem. Opvallend is wel dat de helft van de verenigingen aangeeft niet ontevreden te zijn, maar ook niet tevreden. Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat de verenigingen gematigd tevreden zijn over het licentiesysteem en dat er voldoende draagvlak is om het licentiesysteem, eventueel in aangepaste vorm, te continueren. De verenigingen die uitkomen in de hoofdklasse of 1^e klasse zijn wat uitgesprokener in hun oordeel. 60% van deze verenigingen geven aan tevreden te zijn over het licentiesysteem.

De geuite onvrede over het licentiesysteem komt met name voort uit de kosten die verbonden zijn aan het licentiesysteem voor de club en/of trainer. Daarnaast geven sommige verenigingen aan dat zij gediplomeerde trainers niet nodig achten.

Het overgrote deel (85%) van de verenigingen denkt zelf aan de licentie-eisen te voldoen. 13% van de verenigingen geeft aan niet te voldoen aan de eisen. Wanneer echter wordt gekeken naar het laagste speelniveau (5^e klasse en 6^e klasse) dan blijkt het om 18% van de verenigingen te

gaan. Bij kleine voetbalverenigingen ligt het percentage nog hoger. 25% van de verenigingen met een ledenaantal van maximaal 200 leden geeft aan niet te voldoen aan de licentie-eisen.

5.2.3 Toezicht op naleving licentieregeling

Tabel 5-8 Komt het voor dat verenigingen niet geheel aan de licentie-eisen voldoen

	%
Regelmatig	23
Een enkele keer	47
Vrijwel nooit	23
Nooit	7

Tabel 5-9 Wat moet gebeuren als vereniging niet aan licentie-eisen voldoet

	%
Overleg met de betreffende vereniging	82
Waarschuwing	34
Anders, namelijk (met name 'niets doen' genoemd)	15
Geldboete	6
Punten in mindering	5
Andere administratieve sanctie	5
Tijdelijk speelverbod	5
Uitsluiting van competitie met degradatie tot gevolg	3

Wanneer verenigingen wordt gevraagd of het, voor zover hen bekend, voorkomt dat verenigingen niet geheel aan de licentie-eisen voldoen, geeft 70% hier een bevestigend antwoord op. Niettemin vindt het merendeel van de verenigingen (61%) dat het toezicht op de licentie-eisen afdoende is. De verenigingen die het toezicht graag verbeterd zien, wijzen op een sluitende administratie van gekwalificeerde trainers door de KNVB als meest geschikte optie. Van sancties willen verenigingen niets weten. Verenigingen geven massaal (82%) aan dat de KNVB eerst in overleg moet treden met de vereniging wanneer niet aan de licentie-eisen wordt voldaan. Na overleg is een waarschuwing de meest ondersteunde optie (34%). Toezicht op naleving van licentieregeling dient volgens de verenigingen met name plaats te vinden door een betere administratie en goed overleg en in mindere mate door een strenge controle en sanctiebeleid.

De verenigingen uit de hoofdklasse en 1^e klasse vinden de toezicht op naleving van de licentieregeling in mindere mate afdoende dan de verenigingen uit de andere klassen.

5.2.4 Andere vormen van kwaliteitsmeting en kwaliteitsborging

Tabel 5-10 In hoeverre hebben kwaliteitsmetingen plaatsgevonden?

	%
Ja, de IKSport Scan	9
Ja, de KNVB Jeugdscan	3
Ja, iets anders dan IKSport scan of KNVB Jeugdscan	5
Nee	83

Tabel 5-11 Oordeel over resultaten van kwaliteitsmeting

	%
Duidelijk	42
Herkenbaar	43
Bruikbaar	32
Geen van bovenstaand	11

Tabel 5-12 Stimuleren van kwaliteitsmetingen door KNVB

	%
Positief	63
Neutraal	34
Negatief	3

Tabel 5-13 Openbaarheid van resultaten van kwaliteitsmetingen

	%
Ja	35
Nee	65

Tabel 5-14 Waarde van certificaat, label of keurmerk die de kwaliteit van de vereniging weergeeft

	%
Belangrijk	44
Niet belangrijk/ niet onbelangrijk	40
Onbelangrijk	16

Tabel 5-15 Bereidheid tot certificering van de vereniging

	%
Ja, certificering voor gehele vereniging	41
Ja, maar alleen certificering voor het jeugdbeleid en trainersbeleid	14
Ja, maar alleen certificering voor het jeugdbeleid	10
Ja, maar alleen certificering voor het trainersbeleid	5
Nee	29

De laatste jaren zijn verschillende kwaliteitsmetingen in de amateursport geïntroduceerd. De meest bekende is IK-Sport. Daarnaast is vanuit de KNVB de Jeugdscan geïntroduceerd voor de amateurverenigingen. Uit de meningspeiling blijkt dat 7% van de ondervraagde verenigingen heeft deelgenomen aan een kwaliteitsmeting. Het betreft hier met name de grote verenigingen en de verenigingen uit de hoofdklasse en 1^e klasse. 34% van de verenigingen uit de hoofdklasse of 1^e klasse en 26% van de grote verenigingen heeft deelgenomen aan een kwaliteitsmeting. Meer dan tweederde van deze verenigingen geeft aan dat de kwaliteitsmeting tot verbeteracties heeft geleid. De verbeteracties hebben met name betrekking op visie en beleid voor de jeugdafdeling en communicatie. Ongeveer de helft van deze verenigingen geeft aan dat de kwaliteitsmeting hen gestimuleerd heeft om meer eisen te stellen aan de voetbalbegeleiding. Een kwaliteitsmeting heeft volgens de deelnemende verenigingen een positieve invloed op de vereniging. Het zou voor de hand liggen dat de KNVB graag het gebruik van dergelijke kwaliteitsmetingen wil stimuleren. Dit voornemen zou bij tweederde van de verenigingen op steun kunnen rekenen. Slechts 3% van alle verenigingen staat negatief tegenover het stimuleren van kwaliteitsmetingen door de KNVB. De kleine verenigingen en de verenigingen die actief zijn in de lagere klassen zijn minder positief over het stimuleren van kwaliteitsmetingen dan de grote verenigingen en verenigingen uit de hoofdklasse en 1^e klasse.

Waar een kwaliteitsmeting op brede steun kan rekenen is het openbaar maken van de resultaten die voortvloeien uit een kwaliteitsmeting een minder breed draagvlak toegedaan. Ongeveer tweederde van de verenigingen is er niet voor dat deze resultaten openbaar worden gemaakt in een register of ranglijst. De voorkeur voor het al dan niet openbaar maken van de resultaten in een register is afhankelijk van speelniveau en verenigingsgrootte. Hoe groter de vereniging is of hoe hoger het speelniveau des te positiever is men over het openbaar maken van de resultaten van de kwaliteitsmeting. Dit resultaat is te verklaren op basis van de verwachte score op de meting. Verenigingen die hoger spelen of groter zijn, scoren naar verwachting beter op een meting, en treden hier dan ook graag mee naar buiten.

Het toekennen van een certificaat, keurmerk of label wordt wel breed gedragen. Slechts 15% van de verenigingen hecht geen waarde aan een certificaat, keurmerk of label. Wanneer afzonderlijk naar speelniveau en verenigingsgrootte wordt gekeken, blijkt dat de grotere verenigingen en op hoog niveau acterende verenigingen meer waarde hechten aan een certificaat, keurmerk of label.

Verenigingen zijn duidelijk in hun oordeel over de inhoud van de certificering. Als verenigingen bereid zijn om mee te doen aan certificering dan gaat de voorkeur uit naar een certificering voor de hele vereniging. Hoe breder hoe beter. De bereidheid om deel te nemen aan certificering neemt toe naar gelang de vereniging op een hoger niveau speelt of naar gelang de omvang van de vereniging toeneemt. De verenigingen die bereid zijn tot certificering hebben onafhankelijk van speelniveau of verenigingsomvang een voorkeur voor een brede certificering waarbij de hele vereniging wordt meegenomen.

5.2.5 Aanpassing van het huidige licentiesysteem

Tabel 5-16 Stellingen over verbreding en versoepeling van het licentiesysteem (in procenten)

	Eens	Neutraal	Oneens
“De kwaliteitstoetsing van de begeleiding zou meer in de breedte plaats moeten vinden en zich niet beperken tot alleen standaardteams”	50	32	19
“De toetsing van de kwaliteit van de begeleiding zou zich meer moeten richten op andere begeleiders in de vereniging, namelijk: jeugdcoördinator(en), jeugdtrainers en elftalbegeleiders”	59	29	12
“Voor verenigingen waarvan het standaardteam (mannen) uitkomt in de laagste klasse is een versoepeling van het huidige systeem gewenst”	65	17	18
“Voor verenigingen waarvan het standaardteam (mannen) uitkomt in de laagste klasse of één na laagste klasse in een versoepeling van het systeem gewenst”	59	19	22

Tabel 5-17 Wenselijkheid groepslicenties

	%
Hoofdtrainer + jeugdtrainers + 2 ^e elftal + jeugdcoördinator	29
Hoofdtrainer + jeugdtrainers + jeugdcoördinator	19
Hoofdtrainer + jeugdtrainers	17
Hoofdtrainer + jeugdcoördinator	15
Hoofdtrainer + jeugdtrainers + 2 ^e elftal	11
Hoofdtrainer + 2 ^e elftal + jeugdcoördinator	8
Een andere combinatie	6
Hoofdtrainer + 2 ^e elftal	5

De verenigingen spreken een duidelijke voorkeur uit voor een kwaliteitstoets en licentiesysteem, waar naar meer gekeken wordt dan alleen het eerste elftal. Slechts éénvijfde van de verenigingen heeft aangegeven een brede kwaliteitstoetsing onwenselijk te achten. Daarnaast vindt meer dan de helft van de vereniging dat een licentiesysteem zich niet moet beperken tot de standaardteams. Er moet ook aandacht zijn voor jeugdtrainers, jeugdcoördinator en elftalbegeleiders. De aandacht voor de jeugdcoördinator en jeugdtrainers is ook zichtbaar bij de wenselijk geachte groepslicenties. Ongeveer de helft van de verenigingen acht een groepslicentie wenselijk, waar naast de hoofdtrainer (of hoofdtrainer en 2^e elftal) ook de jeugdtrainers en jeugdcoördinator mee worden genomen. Van de grote verenigingen en de verenigingen die actief zijn in de hoofdklasse of 1e klasse ziet ongeveer tweederde een brede kwaliteitstoets of een groepslicentie, waar ook de jeugdtrainers en jeugdcoördinator onderdeel van uitmaken, wel zitten.

De verenigingen ondersteunen in meerderheid een versoepeling van het huidige licentiesysteem voor de laagste klasse en op één na laagste klasse. Een versoepeling van het licentiesysteem voor alleen de laagste klasse wordt door ongeveer tweederde van de verenigingen bepleit. Met name de verenigingen die actief zijn in de 5e klasse of 6e klasse en de kleine verenigingen zijn

voorzitter van het versoepelen van de huidige licentieregeling. Driekwart van de verenigingen uit de 5e en 6e klasse wensen een versoepeling van het licentiesysteem voor de laagste klasse en tweederde een versoepeling van het licentiesysteem voor de laagste klasse en op één na laagste klasse. 70% van de kleine verenigingen (0-200 leden) wenst eveneens een versoepeling voor de laagste klasse en op één na laagste klasse.

De verenigingen geven aan (zie paragraaf 6.2.3) dat een uitgebreide administratie van gekwalificeerde trainers moet leiden tot een betere controle op het licentiebeleid. De invoering van een register voor gekwalificeerde voetbaltrainers zou hier een uitstekend middel voor zijn. Dit wordt onderstreept door de verenigingen. Viervijfde van de verenigingen achten invoering van een register voor gekwalificeerde voetbaltrainers in Nederland nuttig.

Slechts 7% van de verenigingen vindt dat een brede kwaliteitstoets in plaats van het huidige licentiesysteem moet worden geïntroduceerd. Ongeveer tweevijfde van de verenigingen ziet graag een brede kwaliteitstoets aanvullend op het licentiesysteem. Bij grote verenigingen ziet zelfs meer dan de helft graag een brede kwaliteitstoets aanvullend op het licentiesysteem.

Ongeveer drievijfde van de verenigingen geven aan niet alle gegevens ten behoeve van clubcertificering of groepslicentie aan te kunnen leveren. Bij de verenigingen die actief zijn in de hoofdklasse of 1^e klasse zijn de verhoudingen omgekeerd. Hier geeft drievijfde van de verenigingen aan in staat te zijn om de gegevens te overhandigen.

5.3 Conclusies

5.3.1 Belang van kwaliteitsborging

- Het merendeel van de verenigingen beschikt wel over een jeugdbeleidsplan. Maar specifieke beleidsplannen, zoals die voor trainers en voetbaltechnisch beleid, zijn slechts in beperkte mate aanwezig. Niettemin richten de beleidsvoornemens van verenigingen zich wel vaak op opleiding en scholing van trainers en begeleiders.
- Verenigingen geven aan dat een tekort aan financiële middelen de voornaamste oorzaak is voor het feit dat zij niet meer gekwalificeerde trainers binnen de vereniging hebben.
- De prioriteit van de verenigingen ten aanzien van de kwaliteit van de begeleiding (gekwalificeerde trainer) ligt bij het eerste elftal. Na het eerste elftal gaat in meerderheid de prioriteit uit naar de jeugd, boven het 2^e elftal.

5.3.2 Kennis en ervaring met huidige licentieregeling

- Verenigingen onderkennen dat het licentiesysteem bijdraagt aan sturing op kwaliteit.
- Er is genoeg draagvlak bij verenigingen voor een licentiesysteem. Slechts een klein deel van de verenigingen is ontevreden over de huidige licentieregeling. Deze onvrede wordt met name gevoed door de kosten die verbonden zijn aan de licentieregeling.
- Verenigingen zijn niet goed op de hoogte van de eisen van de licentieregeling en de bijbehorende sancties. De KNVB doet er goed aan om de verenigingen voor te lichten over het licentiesysteem. Extra aandacht dient hierbij uit te gaan naar de verenigingen die actief zijn in de 5^e of lagere klassen.
- Extra aandacht bij de toepassing van het licentiesysteem dient uit te gaan naar de verenigingen uit de lagere klassen en de kleine verenigingen. Relatief vaak voldoen deze verenigingen, naar eigen zeggen, niet aan de eisen van het huidige licentiesysteem (resp. 18% en 25%).

5.3.3 Toezicht op naleving licentieregeling

- Verenigingen wijzen veelvuldig met de beschuldigende vinger naar andere verenigingen, waar niet aan de eisen van het licentiesysteem wordt voldaan. Dit wantrouwen jegens andere verenigingen wijst op weinig vertrouwen in het toezicht op naleving van de licentieregeling. Het strekt zodoende tot aanbeveling om het toezicht op naleving van de licentie-eisen aan te scherpen.
- Niettemin geeft een ruime meerderheid van de verenigingen (61%) aan dat het toezicht op naleving van de licentieregeling afdoende is. Aanpassingen in het toezicht wordt door de verenigingen met name gezocht in een uitgebreide administratie van gekwalificeerde trainers door de KNVB.
- Verenigingen zijn wars van boetes, punten aftrek en uitsluitingen bij het niet voldoen aan de licentie-eisen. De KNVB dient eerst te overleggen met een vereniging die niet aan de eisen voldoet. Na overleg kan een waarschuwing op de meeste steun rekenen van de verenigingen.

5.3.4 Andere vormen van kwaliteitsmeting en kwaliteitsborging

- Kwaliteitsmetingen zijn slechts beperkt doorgedrongen in het amateurvoetbal. Niettemin zijn de ervaringen van de verenigingen die deel hebben genomen aan kwaliteitsmetingen positief. Daarnaast hebben de kwaliteitsmetingen in de meeste gevallen verbeteracties tot gevolg.
- Bij de grote verenigingen en de verenigingen uit de hoofdklasse en 1° klasse hebben vaker kwaliteitsmetingen plaatsgevonden dan bij kleine verenigingen en verenigingen uit de laagste klassen van het amateurvoetbal.
- De verenigingen zouden het waarderen wanneer de KNVB kwaliteitsmetingen gaat stimuleren onder haar leden.
- Het openbaar maken van de resultaten van een kwaliteitsmeting in een register, roept veel weerstand op. De grote verenigingen en de verenigingen die actief zijn in de hoofdklasse of 1° klasse zijn minder negatief over een openbaar register.
- Er is voldoende draagvlak voor een brede kwaliteitstoets, waarbij de gehele vereniging onderwerp van certificering is. De interesse van kleine verenigingen en verenigingen die actief zijn in de laagste klassen blijft wel achter bij de rest van de verenigingen. Het is zodoende aan te bevelen om bij de introductie van kwaliteitsmetingen gefaseerd op basis van speelniveau te werk te gaan of deze op vrijwillige basis aan te bieden.

5.3.5 Aanpassingen aan het huidige licentiesysteem

- De verenigingen zien graag dat de KNVB een trainersregister aanlegt waarin alle gekwalificeerde voetbaltrainers in Nederland zijn opgenomen.
- De verenigingen geven aan voorstander te zijn van een breder licentiesysteem, waarin ook jeugdtrainers, de jeugdcoördinator en elftalbegeleiders een rol spelen.
- Verenigingen zien graag een versoepeling van het licentiesysteem voor de verenigingen die actief zijn in de laagste klasse of op één na laagste klasse. Deze versoepeling wordt breed gedragen, toch zijn de verenigingen die actief zijn in deze klassen, de grootste voorstanders van een versoepeling van het licentiesysteem.
- Wanneer wordt gevraagd naar mogelijke groepslicenties, geven verenigingen aan voorstander te zijn van een groepslicenties, waarbij naast de hoofdtrainer en trainer van het 2^e elftal ook de jeugdtrainer en/of jeugdcoördinator wordt meegenomen. Mocht de groepslicentie minder omvangrijk van aard zijn, dan gaat de prioriteit naar de jeugdtrainer en/of jeugdcoördinator in combinatie met de hoofdtrainer.
- Ruim een derde deel van de verenigingen onderschrijft het nut van een brede vorm van kwaliteitstoetsing, vergelijkbaar met het certificeringssysteem jeugdopleidingen van de KNVB, af. De verenigingen zien deze kwaliteitstoets liever aanvullend op het licentiesysteem plaats vinden dan in plaats van het licentiesysteem. Het verdient dan aanbeveling het certificeringssysteem jeugdopleidingen aan te passen ten behoeve van brede certificering (gehele vereniging) op amateurniveau. Het is echter ook mogelijk om gebruik te maken van het bestaande kwaliteitssysteem IKSport. Dit systeem vertoont overeenkomsten met het certificeringssysteem jeugdopleidingen van de KNVB, maar heeft aandacht voor alle ledengroepen en aspecten van de verenigingen.
- Verenigingen hebben moeite om de gegevens te overhandigen die nodig zijn ten behoeve van clubcertificering of groepslicenties. Het beperken van de administratieve lasten voor de verenigingen bij certificering en licentiering verdient zodoende aanbeveling om de clubcertificering en groepslicentie in goede banen te leiden.

6 Weging van beleidsalternatieven

6.1 Werkwijze weging van alternatieven

De wegingdiscussie is uitgevoerd na een samenvattende presentatie van de in de voorgaande hoofdstukken weergegeven analyses.

De wegingdiscussie is door de werkgroep stapsgewijs gevoerd in vier stappen:

1. Uitsluiten van varianten
2. Scoren op mogelijke beleidsmaatregelen
3. Bepalen van een gezamenlijke basis en zo mogelijk formuleren van en bepalen van een voorkeur tussen keuzevarianten
4. Bespreken van organisatorische en financiële vervolgvragen op de voorkeursvariant

6.2 Selectie en discussie

6.2.1 Selectie van verbeteringsmaatregelen

Om te beginnen zijn aan de werkgroep een aantal extreme varianten voorgelegd, die weinig voor de hand liggen:

- a) Stopzetten van het licentiebeleid zonder alternatief
- b) Handhaven van het huidige licentiebeleid zonder enige aanpassing
- c) Geheel vervangen van de licentieregeling door certificering van clubs met betrekking tot de kwalificaties van trainers

Figuur 6-1 voorstel varianten verbeteringsmaatregelen

A	B	C	D	E
Licentiebeleid stopzetten zonder alternatief	Handhaven van het huidige licentiebeleid zonder aanpassingen	Licentiebeleid vervangen door certificering van clubs m.b.t. kwalificaties van trainers	Variant licentiebeleid met aanpassingen	Variant licentiebeleid met aanpassingen

Geen van deze varianten kreeg enige steun vanuit de werkgroep.

In de volgende stap zijn door de werkgroep een negental mogelijke verbeteringsmaatregelen ten aanzien van licentiering van trainers beoordeeld. De maatregelen zijn gebaseerd op de uitkomsten van de verenigingspeiling en de overige geanalyseerde informatie. Alle werkgroepleden hebben daarbij aangegeven naar welke vijf maatregelen hun voorkeur uitging. Gevraagd is deze keuzes eventueel nader toe te lichten.

De volgende lijst van mogelijke maatregelen ter verbetering van het licentiebeleid van de KNVB is beoordeeld:

1. Beter uitdragen van het belang van kwaliteitszorg voor trainers;
2. Bekendheid vergroten met het nut en inhoud van de licentieregeling, de dispensatieregeling en sancties;
3. Uitbreiden van dispensatie voor standaardelftallen van clubs actief in lagere competities: maximaal 2 jaar, 5^e klasse, 6^e klasse of 5^e+6^e klasse;
4. Invoeren van een trainersregister en trainerspas;
5. Uitwerken toezicht- en sanctioneringprocedures;
6. Invoeren combinatielicentie hoofdtrainer – jeugdtrainer/jeugdcoördinator;
7. Aanvullend aanbieden brede kwaliteitstoets (m.i.v. begeleiding) en clublabel op basis van vrijwilligheid;
8. Handhaven bestaande licentieplicht maar vereenvoudigen.

Op grond van de beoordeling is nagegaan over welke te nemen verbeteringsmaatregelen men nagenoeg unaniem positief is. Deze vormen een gemeenschappelijke basis. De overige punten zouden kunnen leiden tot varianten.

In het onderstaande schema zijn de gemeenschappelijke basis en de verschillende varianten weergegeven die de beoordeling heeft opgeleverd. Achter ieder van de verbeteringsmaatregelen is tussen haakjes aangegeven in hoeverre deze door de aanwezige werkgroepleden werd gesteund bij de beoordeling.

Figuur 6-2 Varianten verbeteringsmaatregelen

Gemeenschappelijke basis	
Handhaven licentieplicht maar vereenvoudigen (vrijwel unaniem: 8) Invoeren van trainersregister en trainerspas (en volgsysteem) (8) Aanvullende brede kwaliteitstoets (inclusief begeleiding) en clublabel op basis van vrijwilligheid (7) Beter uitdragen van belang van kwaliteitszorg voor trainers (6) Bekendheid vergroten met de bestaande licentieregeling, dispensatie- en sanctioneringmogelijkheden (6) Uitwerken van toezicht en sanctioneringprocedure (6)	
Alternatief A	Alternatief B
Uitbreiding van de dispensatiemogelijkheden voor clubs 5 en 6 ^e klasse krijgt in de werkgroep beperkte steun (2)	‘Combinatielicentie’ Hoofdtrainer – jeugdtrainer of Hoofdtrainer - jeugdcoördinator krijgt beperkte steun (2)

6.2.2 Toelichting op de geselecteerde maatregelen

In de werkgroep zijn de verschillende wenselijk geachte verbeteringsmaatregelen nader besproken en beargumenteerd. Op basis van die discussie wordt hierna per maatregel een toelichting gegeven.

1. Handhaven licentieplicht, maar vereenvoudigen

Op basis van resultaten van de verenigingspeiling kan worden geconcludeerd dat er breed draagvlak is voor een licentieplicht, maar dat aanpassingen gewenst zijn. Slechts een klein deel van de clubs (15%) vindt dat de licentieregeling niet of nauwelijks bijdraagt aan sturing op kwaliteit van de begeleiding. Slechts 8% is ontevreden over de huidige licentieregeling. Het vereenvoudigen van de licentieplicht wordt door de KNVB werkgroep algemeen gesteund. Met name het in lijn brengen van de trainerdiploma's met de Europese richtlijnen is van groot belang. Momenteel zijn er vele verschillende diploma's die recht geven op een zelfde licentie. Door de UEFA structuur (UEFA PRO, UEFA A, UEFA B en UEFA Grassroots) aan te houden, wordt de licentiestructuur overzichtelijker. De trainers die over een diploma beschikken krijgen de tijd om dit diploma om te laten zetten in een UEFA diploma. Hierdoor wordt tevens het trainersregister van de KNVB opgeschoond en ververst. De vereenvoudigde structuur van licenties kan als volgt schematisch worden weergegeven:

Tabel 6-1 Licentiestructuur functieniveau trainer

Functieniveau trainer	Opleiding	Licentie
Standaardelftal eredivisie	CBV / A diploma	(UEFA) Pro licentie
Standaardelftal eerste divisie		
Idem hoofdklasse / vrouwenvoetbal eredivisie / futsal eredivisie	Oefenmeester 1 / TC I / B/ specialisatie voetbal / Futsalcoach 2	UEFA A licentie
1 ^e klasse amateurs		
2 ^e klasse amateurs	Oefenmeester 2 / TC II / CIOS	UEFA B licentie
3 ^e klasse amateurs	differentiatie voetbal	
4 ^e klasse amateurs		
5 ^e klasse amateurs	TC III / D	UEFA Grassroots
6 ^e klasse amateurs	JVT / E / Futsalcoach 3	

Ter bevordering van de kwaliteit is het belangrijk om de verplichte bijscholing in stand te houden. Daarnaast bestaat er vanuit de vereniging Coaches Betaald Voetbal een voorkeur voor een looptijd van drie jaar voor de licentie, waarbinnen aan de bijscholingsverplichting wordt voldaan. Deze looptijd is namelijk ook binnen de UEFA als norm gesteld. De VVON houdt echter een voorkeur voor een looptijd van vijf jaar.

De dispensatieregelingen worden in stand gehouden. De verenigingspeiling laat zien dat verenigingen een versoepeling wensen voor de verenigingen die actief zijn in de lagere klassen. De werkgroep is van mening dat voor de kwaliteit van de begeleiding essentieel is om een gediplomeerde trainer te hebben. Uitbreiding van de dispensatieregeling is vanuit dit oogpunt niet wenselijk.

Het is nog onduidelijk in hoeverre een combinatie- of groepslicentie tot uitvoer gebracht kan worden. De werkgroep ziet hierin weinig heil. Er zijn geen goede voorbeelden van een dergelijk systeem voorhanden. Bij eventuele invoering van een groepslicentie is bij de verenigingen een voorkeur voor een groepslicentie waarbij zowel de senioren (hoofdtrainer 1^e en 2^e elftal) als de jeugd (jeugdtrainers + jeugdcoördinator) worden meegenomen. Hierbij wordt overigens het minste waarde gehecht aan de trainer van het 2^e elftal. Naar verwachting zal de controle voor een groepslicentie complexer zijn dan binnen het huidige systeem.

2. Invoeren van trainersregister en trainerspas (en volgsysteem)

Ongeveer 4/5 van de verenigingen vindt invoering van een register voor gekwalificeerde voetbaltrainers in Nederland nuttig. Daarnaast laat de internationale verkenning zien dat in verschillende Angelsaksische landen al met succes gewerkt wordt met openbare trainersregisters. Dit trainersregister kan gekoppeld worden aan een trainerspas. Er wordt aandacht gevraagd voor de eventueel juridische gevolgen van een openbaar trainersregister. Andere beroepsgroepen bieden naar verwachting bruikbare inzicht in de opzet van een dergelijk register (juridisch, toegankelijkheid, inhoud) en de mogelijkheden tot combinaties met andere diensten (wel/geen opleidingshistorie, wel/geen vacaturebank). De invoering van een trainerspas biedt mogelijkheden om gelijktijdig de diplomavernieuwing (UEFA diploma) door te voeren. Het trainersregister in combinatie met de trainerspas kan in de plaats komen van het bestaande licentiesysteem. Bij een geautomatiseerde registratie kan bovendien een samenhang worden aangebracht met vernieuwingen op opleidingsgebied, zoals de ontwikkeling van een elektronische leeromgeving (e-learning).

3. Aanvullende brede kwaliteitstoets (inclusief begeleiding) en clublabel op basis van vrijwilligheid

44% van de verenigingen vindt een label of certificaat dat de kwaliteit van de vereniging weergeeft belangrijk. 63% van de verenigingen zien graag dat de KNVB het gebruik van kwaliteitsmetingen stimuleert.

De Jeugdscan zou als basis kunnen dienen voor de brede kwaliteitstoets. Uitbreiding naar senioren is dan een vereiste. Een brede certificering heeft namelijk de voorkeur van verenigingen. Ook zou dan een verdere automatisering van de metingen en van de rapportage wenselijk zijn.

Daarom zou het inzetten van IKSport NL ook goede mogelijkheden bieden. De rechten daarvan zijn in Nederlandse handen en tenminste 77 voetbalverenigingen hebben ervaring met dit instrument. Gebruik van IKSport NL heeft ook andere voordelen: het systeem is al geautomatiseerd, er is een mogelijkheid tot benchmarking van clubs en er is een groot aantal opgeleide auditoren beschikbaar. Wel zal enige vertaling naar het voetbal noodzakelijk zijn. Van de ondervraagde verenigingen geeft 29% aan niet mee te doen aan een certificering. De verenigingen die wel mee willen doen aan een certificering geven in meerderheid (58%) aan graag de hele vereniging mee te nemen in de certificering.

De certificering kan plaats vinden door middel van een audit en een daar aan gekoppeld label, waar de vereniging mee naar buiten kan treden. Daarnaast kan de beoordeling eventueel online plaatsvinden waarbij de vereniging zelf de vragen invult en bekijkt hoe zij scoort op de verschillende aspecten. Hierbij wordt geen label verstrekt.

4. Beter uitdragen van belang van kwaliteitszorg voor trainers

Tenminste een derde van de clubs is niet goed op de hoogte van de huidige licentieregeling en de dispensatiemogelijkheden. Bij clubs met lager spelende elftallen is die onbekendheid nog groter. Beter communicatie over opzet en doel van licentiesysteem kan veel problemen en weerstand voorkomen. De werkgroep acht dit daarom een belangrijk aandachtspunt bij de uitvoering van het toekomstige licentiebeleid.

5. Uitwerking van toezicht en sanctiëringprocedure

Vanuit de verenigingen is er een sterke voorkeur om als eerste stap overleg met de vereniging bij het niet voldoen aan de licentie-eisen te hebben. Als er al sancties zouden moeten worden opgelegd, zou deze eerst moeten bestaan uit een waarschuwing, gekoppeld aan een bijstellingsperiode. Voor het verbeteren van het toezicht en de controle kan de trainerspas een nuttig hulpmiddel zijn. Parallel aan het onderzoek zijn op dit punt (proef)processen gevoerd die hebben geleid tot een besluit over uniforme straftoemeting, waarbij met name met geldboetes gewerkt wordt (zie bijlage).

6. Handhaven van de bestaande dispensatieregeling

Het verbeteren van de dispensatieregeling voor de lagere elftallen heeft in dit geval de voorkeur. Uitbreiding van de dispensatiemogelijkheden krijgt in de werkgroep maar beperkte steun (2). Voor de laagste klasse van het district zou dispensatie mogelijk moeten blijven, maar wel minimaal TC III in de vereniging. Bij verlening van dispensatie acht de werkgroep het vereist om bij standaardelftallen minimaal een trainer TC III als supervisor bij wedstrijden op de bank te hebben zitten, die onder andere verantwoordelijk is voor het bewaken van de normen en waarden.

Overige conclusies

Het invoeren van een combinatie- of groepslicentie voor verschillende trainers krijgt weinig support vanuit de werkgroep(2). De verwachting is dat de hiervoor genoemde maatregelen al een behoorlijke verbetering zullen opleveren en invoering van een groepslicentie lijkt mede daarom op korte termijn niet zinnig.

6.2.3 Consequenties van de verbeteringsmaatregelen.

Op deze consequenties bestaat nog slechts een beperkt zicht. De voorgestelde vereenvoudiging van de licentieverstrekking en het opbouwen van een trainersregister vormen twee tamelijk omvangrijke acties. Vooral op het gebied van ICT zullen investeringen noodzakelijk zijn om een toekomstbestendig register in te voeren. Hier kan worden voortgebouwd op ervaringen opgedaan met de spelerspas.

De verdere introductie van een brede kwaliteitstoets vergt ook enige investeringen, hetzij voor aanpassing van de KNVB Jeugdscan of voor ‘vertaling’ van IKSport NL. Over de uitvoering van de gewenste verbeteringen kan verder het volgende worden opgemerkt:

- Om de invoering soepel te laten verlopen is gerichte en bijtijdse voorlichting van groot belang.
- Zinvol lijkt een jaar voorbereidingstijd te nemen op de invoering, zodat trainers kunnen bijscholen en verenigingen juiste trainers kunnen aanstellen.
- De KNVB zal het ICT onderdeel voor trainerslicenties (trainersregister, trainerspas) verder moeten ontwikkelen.

7 Conclusies en aanbevelingen

7.1 Conclusies

Het uitgevoerde onderzoek naar verbeteringsmogelijkheden van het licentiesysteem voor voetbaltrainers heeft bruikbare bouwstenen voor toekomstig beleid opgeleverd. Om deze verbeteringsmogelijkheden in beeld te krijgen zijn verkenningen uitgevoerd die tot de volgende conclusies hebben geleid:

Het aanbod aan opgeleide trainers in de afgelopen jaren

In district Zuid II blijft het aantal opgeleide TC I trainers achter bij de overige districten. Hoewel het aanbod van trainers over het geheel genomen voldoende groot blijkt om aan de totale vraag naar trainers te voldoen, is het niet ondenkbaar dat zich in district Zuid II problemen voordoen bij het aantrekken van een gekwalificeerde trainer. Het betreft hier met name de verenigingen die actief zijn in de hoofdklasse of 1^e klasse. In district West I is het, gezien het relatief lage percentage opgeleide TC II trainers in verhouding tot het benodigd aantal TC II trainers, niet ondenkbaar dat zich hier problemen voordoen bij verenigingen actief in de 2^e klasse, 3^e klasse of 4^e klasse.

De ervaringen met de KNVB Jeugdscan

De ervaringen met de Jeugdscan zijn beperkt. Er kan nog niet worden gesproken van een breed inzetbaar, gebruiksklaar instrument. Dit betreft zowel de gebruikswaarde voor de clubs, de ondersteuningsmogelijkheden vanuit de KNVB (zoals beschikbare auditors) als de mogelijkheden tot samenvoeging en vergelijking van de verzamelde data. Om aan de wens van de verenigingen tegemoet te komen, zal de Jeugdscan moeten worden verbreed tot een algemene verenigingsscan. Een andere optie is om gebruik te maken van de bestaande IKSport methodiek, die een goed bruikbaar alternatief vormt.

Het beleid en de ervaringen op het gebied van licentiering en certificering bij voetbalbonden in Europa, Australie en Canada

Deze laten zien dat:

Licenties

- De voetbalbonden uit Europa hebben hun trainersopleidingen vooral ingericht naar de eisen van de UEFA. Op amateurniveau zijn de kwalificaties die aan trainers worden gesteld veelal slechts beperkt uitgewerkt. Het licentiesysteem van de KNVB is in vergelijking met de andere onderzochte bonden uitgebreid.
- De praktijk bij andere voetbalbonden biedt handreikingen voor de inrichting van de controle op het licentiesysteem. Met name de registratie van alle gelicentieerde trainers, door middel van het aanleggen van een database, gekoppeld aan een verplichte inschrijving van clubs voor competities, levert een sluitend controlemiddel.
- De in Frankrijk toegepaste trainerspas kan een goede aanvulling zijn op de in Nederland ingevoerde spelerspas. Wanneer het systeem van spelersregistratie kan worden uitgebreid met trainersregistratie, levert dit mogelijkheden om de bevoegdheden van

trainers vast te stellen en te controleren of de vereiste licenties aanwezig zijn. Evenals in het Franse systeem kan bij het niet beschikken over de juiste licenties de trainer de toegang tot de wedstrijd worden ontzegd.

- In Canada en Australië wordt gewerkt met sporttakoverschrijdende trainerslicentie en/of database. Voor de KNVB is het echter zaak om het licentiesysteem van voetbaltrainers goed uit te werken en niet sporttakoverschrijdende te werk te gaan. Die taak is meer weggelegd voor NOC*NSF of NLCoach.
- Het werken met groeps- of combinatielicenties voor verschillende trainers is bij andere voetbalbonden nog onbekend. Ook in het bedrijfsleven is deze aanpak onbekend. Het introduceren van een dergelijk licentiesysteem heeft mogelijk haar voordelen, maar er zijn geen gegevens beschikbaar over de toepasbaarheid van een dergelijk systeem.

Clubcertificaten

- De aanwezige certificaten bij de andere voetbalbonden richten zich met name op het jeugdvoetbal. Ook de KNVB legt binnen het betaald voetbal, met haar certificeringssysteem jeugdopleiding, het accent op de jeugdopleidingen.
- Certificering van vereniging op basis van hun eigen wensen, zoals de Engelse voetbalbond dat doet met Charter Standard Clubs, biedt interessante mogelijkheden. Afhankelijk van de visie kan de vereniging ervoor kiezen om een bepaald certificaat te behalen. Door uit te gaan van één uitgebreid certificeringssysteem met verschillende certificeringmogelijkheden, kan de vereniging kiezen voor een certificaat dat bij de vereniging past. Hierdoor wordt certificering toegankelijker en aantrekkelijker voor amateurverenigingen. De verschillende certificaten hebben elk hun eigen waarden, waarbij het ene certificaat niet per definitie beter is dan een ander certificaat.
- De invoering van een certificeringssysteem voor clubs vergt een goed georganiseerd systeem van toetsing bijvoorbeeld met specifiek getrainde auditors.
- Het centraal neerleggen van de verantwoordelijkheid voor het certificeringssysteem en decentraliseren van de uitvoering bij districten maakt het mogelijk om het certificeringssysteem beheersbaar te houden.

De opvattingen van de KNVB amateurverenigingen

De enquête onder een steekproef van de verenigingen (n=435) over de bestaande licentieregeling en over de mogelijke verbeteringen en alternatieven heeft de volgende conclusies opgeleverd:

- Verenigingen onderschrijven breed dat het licentiesysteem bijdraagt aan sturing op kwaliteit.
- Er is genoeg draagvlak bij verenigingen voor een licentiesysteem. Slechts een klein deel van de verenigingen is ontevreden over de huidige licentieregeling. Deze onvrede wordt met name gevoed door de kosten die verbonden zijn aan de licentieregeling.
- Verenigingen zijn niet goed op de hoogte van de eisen van de licentieregeling en de bijbehorende sancties. De KNVB doet er goed aan om de verenigingen intensiever voor te lichten over het licentiesysteem. Extra aandacht dient hierbij uit te gaan naar de verenigingen die actief zijn in de 5^e of lagere klassen.

- Extra aandacht bij de toepassing van het licentiesysteem dient uit te gaan naar de verenigingen uit de lagere klassen en de kleine verenigingen. Relatief vaak voldoen deze verenigingen, naar eigen zeggen, niet aan de eisen van het huidige licentiesysteem.
- Verenigingen wijzen veelvuldig met de beschuldigende vinger naar andere verenigingen, waar niet aan de eisen van het licentiesysteem wordt voldaan. Dit wantrouwen tegenover andere verenigingen wijst op weinig vertrouwen in het toezicht op naleving van de licentieregeling. Het strekt zodoende tot aanbeveling om het toezicht op naleving van de licentie-eisen aan te scherpen.
- Niettemin geeft een ruime meerderheid van de verenigingen (61%) aan dat het toezicht op naleving van de licentieregeling afdoende is. Aanpassingen in het toezicht wordt door de verenigingen met name gezocht in een uitgebreide administratie van gekwalificeerde trainers door de KNVB.
- Kwaliteitsmetingen zijn slechts beperkt doorgedrongen in het amateurvoetbal. Niettemin zijn de ervaringen van de verenigingen die deel hebben genomen aan kwaliteitsmetingen positief. Daarnaast hebben de kwaliteitsmetingen in de meeste gevallen verbeteracties tot gevolg.
- Bij de grote verenigingen en de verenigingen uit de hoofdklasse en 1^e klasse hebben vaker kwaliteitsmetingen plaatsgevonden dan bij kleine verenigingen en verenigingen uit de laagste klassen van het amateurvoetbal.
- De verenigingen zouden het waarderen wanneer de KNVB kwaliteitsmetingen gaat stimuleren onder haar leden.
- De verenigingen zien graag dat de KNVB een trainersregister aanlegt waarin alle gekwalificeerde voetbaltrainers in Nederland zijn opgenomen, zodat ze kunnen controleren wie ze in huis halen.
- Veel verenigingen zijn voorstander van een breder licentiesysteem, dan één waarin alleen de trainers van de standaardteams worden meegenomen. De voorkeur gaat uit naar een licentiesysteem waar ook jeugdtrainers, de jeugdcoördinator en elftalbegeleiders een rol spelen.
- Verenigingen zien graag een versoepeling van het licentiesysteem voor de verenigingen die actief zijn in de laagste klasse of op één na laagste klasse. Deze versoepeling wordt breed gedragen, toch zijn de verenigingen die actief zijn in deze klassen, de grootste voorstanders van een versoepeling van het licentiesysteem.
- Wanneer wordt gevraagd naar mogelijke groeps- of combinatielicenties, geven verenigingen aan voorstander te zijn van een licentie, waarbij naast de hoofdtrainer en trainer van het 2^e elftal ook de jeugdtrainer en/of jeugdcoördinator wordt meegenomen. Mocht de groepslicentie minder omvangrijk van aard zijn, dan gaat de prioriteit naar de jeugdtrainer en/of jeugdcoördinator in combinatie met de hoofdtrainer.
- Ruim een derde deel van de verenigingen onderschrijft het nut van een brede vorm van kwaliteitstoetsing, vergelijkbaar met het certificeringssysteem jeugdopleidingen van de KNVB, af. De verenigingen zien deze kwaliteitstoets liever aanvullend op het licentiesysteem plaats vinden dan in plaats van het licentiesysteem.

Afweging van passende verbeteringmaatregelen

De verschillende gegevens overziend is een aantal verbeteringsvarianten van het huidige licentiesysteem nader beschouwd en bediscussieerd. In deze afweging zijn de volgende

verbeteringsmaatregelen betrokken die op basis van de onderzoeksuitkomsten als kansrijk kunnen worden beschouwd:

1. Beter uitdragen van het belang van kwaliteitszorg voor trainers;
2. Bekendheid vergroten met het nut en inhoud van de licentieregeling, de dispensatieregeling en sancties;
3. Uitbreiden van dispensatie voor standaardelftallen van clubs actief in lagere competities: maximaal 2 jaar, 5^e klasse, 6^e klasse of 5^e+6^e klasse;
4. Invoeren van een trainersregister en trainerspas;
5. Uitwerken toezicht- en sanctioneringprocedures;
6. Invoeren combinatielicentie hoofdtrainer – jeugdtrainer/jeugdcoördinator;
7. Aanvullend aanbieden brede kwaliteitstoets (m.i.v. begeleiding) en clublabel op basis van vrijwilligheid;
8. Handhaven van de bestaande licentieplicht maar vereenvoudigen.

Met betrekking tot de vraag of *licentiering en certificering van amateurverenigingen met betrekking tot het in dienst hebben van gekwalificeerde trainer-coaches wenselijk en mogelijk is*, kan op grond van de verzamelde kennis over ervaringen elders en over de opvattingen bij de aangesloten voetbalverenigingen worden geconcludeerd, dat een licentiering van actieve gekwalificeerde trainers de voorkeur verdient boven het invoeren van een licentie of certificaat voor verenigingen specifiek gericht op dit aspect.

Wel kan het aanbieden en stimuleren van meer algemene certificeringsvormen op vrijwillige basis voor amateur voetbalverenigingen worden aanbevolen. Dit sluit aan bij de groeiende behoefte aan profilering d.m.v. een kwaliteitsoordeel of –predikaat die kan worden gesignaleerd bij de aangesloten clubs en (inter)nationaal.

7.2 Aanbevelingen

Na systematische afweging en in nauw overleg met de werkgroep “de gekwalificeerde trainer coach” wordt aanbevolen in de komende jaren het navolgende pakket van verbeteringsmaatregelen door te voeren. Naar verwachting zal hierdoor een toekomstgerichte aanpak van licentiering tot stand kunnen worden gebracht, die aansluit bij het door de UEFA gevoerde beleid.

1. Handhaven van een licentieplicht voor trainers actief bij standaardelftallen van voetbalverenigingen, maar de aanpak van het licentiesysteem vereenvoudigen. Voorgesteld wordt vanaf 1 juli 2008 over te gaan op een systeem waarin slechts een beperkt aantal licenties zijn ondergebracht. Hierbij wordt als uitgangspunt het UEFA convenant voor de wederzijdse erkenning van trainerskwalificaties gebruikt. Hierbij is sprake van de volgende aanduidingen:
 - UEFA Pro
 - UEFA A
 - UEFA A Youth
 - UEFA B
 - UEFA B Youth
 - UEFA Grassroots.

Dit betekent dat trainer-coaches tot 1 juli 2008 in de gelegenheid zijn om een nieuwe trainerslicentie aan te vragen op basis van de UEFA indeling. De wijzigingen zullen worden verwerkt in het Algemeen Reglement (momenteel art. 17). Opgemerkt dient te worden dat de eisen gesteld in dit artikel gelden voor de sectie amateurvoetbal ten aanzien van het trainen en coachen van teams in nader aan te wijzen klassen. De bevoegdheid tot het aanwijzen van genoemde klassen komt toe aan het bestuur amateurvoetbal. Het desbetreffende bestuursbesluit wordt gepubliceerd in de Officiële mededelingen. Het schema luidt als volgt:

Tabel 7-1 toewijzing licentie trainen en coachen functieniveau senioren

<i>Functieniveau trainer senioren</i>	<i>Behaald diploma</i>	<i>Licentie (vanaf 1 juli 2008)</i>
Standaardelftal eredivisie	CBV / voetbaltrainer A/	UEFA Pro
Standaardelftal eerste divisie	Oefenmeester KNVB	
Idem hoofdklasse	Oefenmeester 1 / TC I senioren /	UEFA A
1e klasse amateurs	B diploma/ Kandidaat	
Assistent trainer betaald voetbal	Oefenmeester KNVB MDGO Sport en bewegen (S&B) niveau I CIOS B/ I	
2e klasse amateurs	Oefenmeester II / TC II /	UEFA B
3e klasse amateurs	C diploma	
4e klasse amateurs	MDGO S&B II	
Hoofdklasse vrouwen	CIOS C/Oef II/ TC II	
5e klasse amateurs	TC III senioren/ jeugd/	UEFA Grassroots
6e klas amateurs	D diploma/ E diploma	
1e klasse vrouwen en lager	Oefenmeester III MDGO S & B Niveau III CIOS D/ Oef III/ TC III	

Tabel 7-2 toewijzing licentie trainen en coachen functieniveau jeugd

<i>Functieniveau trainer jeugd</i>	<i>Behaald diploma</i>	<i>Licentie (vanaf 1 juli 2008)</i>
A-junioren Eredivisie	Trainer-Coach I Jeugd	UEFA A Youth
A-junioren Eerste divisie	CIOS TC I Jeugd	
A-junioren Tweede en derde divisie	TC II/ Oefenmeester II/ C diploma	UEFA B Youth
B junioren eredivisie	MDGO S&B Niveau II	
C junioren eerste divisies	CIOS C/ Oef II/ TC II	
Overige jeugdvoetbal	TC III jeugd/ senioren/ D diploma/ E diploma Oefenmeester III MDGO S&B Niveau III CIOS D/ Oef III/ TC III Jeugdvoetbaltrainer	UEFA Grassroots

Tabel 7-3 toewijzing licentie trainen en coachen functieniveau Futsal

<i>Functieniveau trainer Futsal</i>	<i>Behaald diploma</i>	<i>Licentie (vanaf 1 juli 2008)</i>
Eredivisie	Futsalcoach II	Futsalcoach II
Eerste divisie		
Hoofdklasse		
Overige futsalklassen	Futsalcoach III	Futsalcoach III

2. Invoeren van een publiek toegankelijk trainersregister en een daaraan gekoppelde trainerspas (en volgsysteem). Zowel trainers als clubs moeten bepaalde gegevens aan dit systeem kunnen ontlenuen. Dit systeem kan naar verwachting worden ontwikkeld door verbetering en aanvulling van de bestaande binnen de KNVB aanwezige applicatie voor trainerslicenties;
3. Aanvullend op het licentiesysteem ontwikkelen en aanbieden van een brede kwaliteitstoets voor het functioneren van voetbalclubs (inclusief de begeleiding) en clublabel op basis van vrijwilligheid. Een dergelijk clubcertificaat komt tegemoet aan de wens van de verenigingen en maakt publiek de verantwoordelijkheid zichtbaar die de KNVB en de desbetreffende verenigingen willen nemen voor goede organisatie en (jeugd)begeleiding. Door introductie van het clubcertificaat kunnen de clubs zich duidelijker profileren als organisaties die maatschappelijk verantwoord willen functioneren ('child protection', veiligheid). De momenteel al voorhanden IKSport NL toets of de KNVB Jeugdscan moeten voor dit doel worden aangepast;
4. Beter uitdragen van het belang van kwaliteitszorg voor trainers en uitbreiden van de voorlichting over de licentieregeling en haar consequenties;
5. Uitwerken van de toezicht- en sanctieringprocedure. Dit dient te gebeuren in nauwe aansluiting op het vernieuwde systeem van licenties en het openbare trainersregister. Zoals vastgelegd in de onlangs gedane uitspraak over het straftoematingsbeleid, zal het districtsbestuur, na vaststelling van een overtreding en na overleg dienaangaande met de club, aangifte kunnen doen bij de tuchtcommissie, die sancties kan opleggen.
6. Handhaven van een dispensatieregeling of vrijstelling van de licentieplicht voor trainers van clubs met standaardelftallen spelend in de laagste klasse standaard mannenvoetbal, mits deze niet hoger is dan de 4e klasse. Om de kwaliteit van begeleiding te garanderen moet bij de desbetreffende verenigingen minimaal één trainer met kwalificatie TC III (UEFA Grassroots) of hoger actief zijn.
7. Aan clubs die promoveren naar een hogere competitieklasse kan een tijdelijke dispensatie worden verleend voor de reeds aangestelde trainer met onvoldoende kwalificatie tot een maximum van twee seizoenen, mits de betrokken coach uiterlijk in het tweede seizoen van de dispensatie een scholing volgt voor een hogere trainersbevoegdheid.
8. Bevorderen dat in de komende jaren meer opgeleide trainers op niveau TC I en TC II beschikbaar komen in districten waar zich een tekort aftekent, in het bijzonder district Zuid II (TC I) en West I (TC II).
9. Voldoende voorbereidingstijd nemen voor de vernieuwing van het licentiesysteem (tenminste een jaar), zodat trainers zich desgewenst kunnen bijscholen en verenigingen de juiste trainers kunnen aanstellen. Concreet kan daarbij het volgende tijdpad worden gevolgd:

- Voorjaar 2007
 - Inhoudelijk vaststellen van het toekomstige beleid t.a.v. licentiering;
- Najaar 2007
 - Vaststellen van de met het inhoudelijke beleid overeenkomstige reglementaire bepalingen
 - (Door)ontwikkelen van het centrale licentiesysteem en trainersregister en ontwikkelen trainerspas;
 - Voorlichten over het vernieuwde licentiesysteem;
- Voorjaar 2008
 - (Her)inschrijven / toetsen van reeds opgeleide trainers
 - Eventueel bijstellen aanpak toezicht en sanctionering
 - Ontwikkelen brede kwaliteitstoets voor amateurclubs
- Najaar 2008 (seizoen 08/09)
 - Nieuwe regeling operationeel
 - Proefperiode brede kwaliteitstoets

Consequenties

Op de personele en financiële consequenties van het pakket verbeteringsmaatregelen bestaat nog slechts een beperkt zicht.

De voorgestelde vereenvoudiging van de licentieverstrekking en het opbouwen van een trainersregister vormen twee tamelijk omvangrijke acties.

Vooraf op het gebied van ICT zullen investeringen noodzakelijk zijn om een toekomstbestendig publiek trainersregister te ontwikkelen en in te voeren. Hier kan worden voortgebouwd op ervaringen opgedaan met de KNVB spelerspas. Ook de aanbevolen voorlichtings- en herinschrijvingsactiviteiten zullen inzet van middelen vergen.

Tenslotte vergt ook de introductie van een brede kwaliteitstoets voor clubs en daaraan gekoppeld kwaliteitslabel enige investeringen, hetzij voor 'voetbalvertaling' van IKSport NL of voor aanpassing van de KNVB Jeugdscan .

Aangehaalde literatuur

- Baarsma, B., Felsö, F., Geffen, S. v., Mulder, J., & Oostdijk, A. (2003). *Zelf doen? Inventarisatiestudie van zelfreguleringsinstrumenten*. Amsterdam: SEO Stichting voor economisch onderzoek.
- Broesder, J., & Oldenburg, Antje. (2003). Sportbonden beproeven met NOC*NSF instrument voor kwaliteitsverbetering. *SPORT, bestuur & management*, 6(2 (april/mei)), 20.
- CITO. (2006). *(Persoons)certificering. Van eens en voor altijd bekwaam naar telkens opnieuw bekwaam*. CITO Arnhem. Retrieved juni 8, 2006, from the World Wide Web: http://www.cito.nl/beno/diensten/certificering/eind_fr.htm
- De Jong & van Doorne-Huiskes., P. (2001). *Certificeringsprocessen in de zorg- en welzijnssector. Samenvatting door HKZ*. Retrieved januari 8, 2004, from the World Wide Web: www.hkz.nl
- De Knop, P., e.a. (2000). *IKSport: Integrale Kwaliteitszorg Sportclubs*. Sint-Amandsberg/Gent.
- Deutscher Fussbal Bund. (2006). *Ausbildungsordnung*. Retrieved augustus 18, 2006, from the World Wide Web: <http://www.dfb.de/fileadmin/Assets/pdf/ausbildungsordnung.pdf>
- FA the Football Association. (2001). *The F.A. Child Protection Policy*. London: The Football Association Limited.
- FA the Football Association. (2005a). *Developing a club child protection policy*. The Football Association. Retrieved oktober 10, 2005, from the World Wide Web: <http://www.thefa.com/TheFA/GOALChildProtection/>
- FA the Football Association. (2005b). *The FA Football Development Programme. Charter Standard Club. Development Manual*. Football Association. Retrieved oktober 10, 2005, from the World Wide Web: <http://www.thefa.com>
- FFF Federation Francaise de Football. (2005). *Statut des éducateurs de football*. FFF. Retrieved september 2005, 2005, from the World Wide Web: www.fff.fr/common/ressources/159143.pdf
- Hoogendam, A. J. C., & Krikke, Annelies. (2001). *Trainerslicenties als onderdeel van kwaliteitsbeleid: een inventarisatie*. Utrecht: NFWS.
- KNVB. (2005). *KNVB Jeugdscan Amateurvoetbal*. Unpublished manuscript, Zeist.
- Koninklijke Belgische Voetbalbond. (2006). *Trainersverplichtingen*. KBVB. Retrieved augustus 18, 2006, from the World Wide Web: www.footbel.com/nl/trainers/verplichtingen_2.html
- Lucassen, J. M. H., & Van Bottenburg, M. (2004). *Sneller Hoger Sterker Beter. Kwaliteitsmanagement in de sport*. Nieuwegein/'s-Hertogenbosch: Arko Sports Media/W.J.H. Mulier Instituut.
- NOC*NSF. (2001a). *Een licentiebeleid voor de sport in Nederland. Kans voor eigen doel*. Arnhem: NOC*NSF.
- NOC*NSF. (2001b). *Inhoudelijke notitie voor de expertmeeting licentiebeleid in de sportsector*. Arnhem: NOC*NSF.
- REP register of exercise professionals. (2006). *What do you want to know? REP Information*. Retrieved 22 januari, 2006, from the World Wide Web: <http://www.exerciseregister.org>
- RVA, R.-v.-A. (2004). *Over de RVA*. Raad voor Accreditatie. Retrieved januari 8, 2004, from the World Wide Web: www.rva.nl/nl/rva.html
- UEFA Union of European Football Associations. (2004). *We care about football. UEFA Convention on mutual recognition of Coaching Qualifications*. Zurich: UEFA.

- Van Hoecke, J. (2000). *De ontwikkeling van IKGym. Een relevante toepassing van de principes van integrale kwaliteitszorg en servicemanagement binnen de (traditioneel) georganiseerde sport. Thesis*. Brussel: Publikatiefonds voor Lichamelijke Opvoeding.
- Van Hoecke, J., & Schoukens, H. (2004). *DEXIA foot pass. Een integraal kwaliteitssysteem ter bevordering van de efficiëntie en de effectiviteit van de jeugdopleiding in Belgische voetbalclubs*. Double Pass BV. Retrieved juni 19, 2006, from the World Wide Web: www.dexiafootpass.be

Bijlagen

Artikel 17 Algemeen Reglement KNVB

Laatstelijk gewijzigd in de bondsvergadering van 11 december

Artikel 17 - Oefenmeesters/trainers

1. Onder oefenmeester en/of trainer wordt verstaan hij die in het bezit is van één der in lid 3 genoemde diploma's en leiding geeft bij het oefenen van voetballers in conditioneel, technisch en tactisch opzicht, en de daarbij behorende coaching tijdens wedstrijden verzorgt, ongeacht of hij dit wel of niet tegen een vergoeding doet.
2. Alleen hij die in het bezit is van een door het bondsbestuur verstrekte geldige trainerslicentie, is bevoegd om als oefenmeester en/of trainer werkzaam te zijn.
3. Alleen hij die in het bezit is van een voetbaltrainersdiploma komt in aanmerking voor een licentie, met een geldigheidsduur van maximaal vijf jaar, en kan als oefenmeester en/of trainer werkzaam zijn met inachtneming van de navolgende regeling:
 - a. de houder van het diploma Coach Betaald Voetbal, trainersdiploma A of het diploma Oefenmeester KNVB komt in aanmerking voor een licentie als oefenmeester en/of trainer van spelers, uitkomend in de sectie betaald voetbal en/of de sectie amateurvoetbal;
 - b. de houder van het diploma Trainer-coach I jeugd komt in aanmerking voor een licentie als trainer van spelers uitkomend in de eredivisie en eerste divisie A-junioren en lager en/of trainer van spelers uitkomend in de sectie amateurvoetbal. Hij kan onder een oefenmeester en/of trainer met een diploma als onder a genoemd of een buitenlandse oefenmeester en/of trainer met een door de KNVB erkend diploma, die in het bezit is van een geldige licentie en die daadwerkelijk zodanig als oefenmeester en/of trainer werkzaam is, optreden als oefenmeester en/of trainer van spelers, uitkomende in de sectie betaald voetbal;
 - c. de houder van het diploma Oefenmeester I, Trainer-coach I senioren, het trainersdiploma B of het diploma Kandidaat Oefenmeester KNVB komt in aanmerking voor een licentie als oefenmeester en/of trainer van spelers uitkomende in competities van de sectie amateurvoetbal en/of trainer van spelers uitkomend in de tweede divisie A-junioren en lager. Hij kan onder een oefenmeester en/of trainer met een diploma als onder a genoemd of een buitenlandse oefenmeester en/of trainer met een door de KNVB erkend diploma, die in het bezit is van een geldige licentie en die daadwerkelijk zodanig als oefenmeester en/of trainer werkzaam is, optreden als oefenmeester en/of trainer van spelers, uitkomende in de sectie betaald voetbal;
 - d. de houder van het trainersdiploma C of het diploma Trainer-coach II komt in aanmerking voor een licentie als oefenmeester en/of trainer van spelers, uitkomende in de tweede klasse van de sectie amateurvoetbal of lager of in de landelijke hoofdklasse vrouwenvoetbal of lager;
 - e. de houder van het diploma Oefenmeester II komt in aanmerking voor een licentie als oefenmeester en/of trainer van spelers, uitkomende in de derde klasse van de sectie amateurvoetbal of lager of in de landelijke hoofdklasse vrouwenvoetbal of lager;
 - f. de houder van het trainersdiploma D komt in aanmerking voor een licentie als oefenmeester en/of trainer van spelers, uitkomende in de vierde klasse van de sectie amateurvoetbal of lager;
 - g. de houder van het trainersdiploma Oefenmeester III, het trainersdiploma E of het diploma Trainer-coach III jeugd of het diploma Trainer-coach III senioren, in aanmerking komt voor een licentie als oefenmeester en/of trainer van spelers, uitkomende in de vijfde klasse of lager, of bij het ontbreken van deze klasse, de laagste klasse van de competitie veldvoetbal van het district van de sectie amateurvoetbal;
 - h. de houder van het diploma Jeugdvoetbaltrainer komt in aanmerking voor een licentie als oefenmeester en/of trainer van spelers, die uitkomen in de landelijke jeugdcompetities en in het lagere jeugdvoetbal;

- i. de houder van het diploma M.D.G.O. afdeling Sport en Bewegen in combinatie met de keuzerichting voetbal op niveau I, II of III, heeft dezelfde bevoegdheden als de houder van respectievelijk het diploma Trainer-coach I jeugd of senioren, II of III jeugd of senioren;
- j. de houder van het certificaat specialisatie voetbal van het CIOS c.q. het R.K. CIOS, heeft dezelfde bevoegdheden als de houder van het trainersdiploma B;
- k. het diploma CIOS of het R.K. CIOS met de aantekening voetbal I, II, III, B, C of D wordt gelijkgesteld met respectievelijk de diploma's Oefenmeester I, II, III, B, C of D.
- l. Wat het futsal betreft:
 1. de houder van het diploma futsalcoach II komt in aanmerking voor een licentie als oefenmeester en/of trainer van spelers uitkomend in de eredivisie of eerste divisie dan wel de hoofdklasse van een district.
 2. de houder van het diploma futsalcoach III komt in aanmerking voor een licentie als oefenmeester en/of trainer van spelers in de overige futsalcompetities.
4. Het bondsbestuur kan personen die niet de Nederlandse nationaliteit bezitten, doch die wel in het bezit zijn van een door het bondsbestuur erkend diploma, een licentie verlenen als oefenmeester en/of trainer van spelers, die uitkomen in nader aan te geven competities.
5. a. Indien het eerste elftal van een vereniging promoveert en de in dienst zijnde oefenmeester en/of trainer daardoor niet meer over het vereiste diploma beschikt, blijft, in afwijking van het in lid 3 bepaalde, de oefenmeester en/of trainer bevoegd genoemd elftal te trainen voor de duur van het met hem gesloten contract.
b. Op gezamenlijk verzoek van de oefenmeester en/of trainer en de desbetreffende vereniging kan het bondsbestuur de periode als bedoeld in dit lid onder a verlengen.
6. In andere dan in lid 5 genoemde situaties kan het bondsbestuur na overleg met betrokken partijen dispensatie verlenen.
7. Het bondsbestuur heeft de bevoegdheid om aan het verlenen of verlengen van een licentie de voorwaarde te verbinden dat de oefenmeester en/of trainer een of meer nader aan te geven studiebijeenkomsten zal bijwonen.
8. Het bondsbestuur is bevoegd de licentie te weigeren indien de betrokken oefenmeester of trainer heeft gehandeld in strijd met de Statuten en reglementen van de KNVB of met besluiten van organen van de KNVB, dan wel de belangen van de KNVB, naar het oordeel van het bondsbestuur heeft geschaad.
9. De eisen gesteld in dit artikel gelden voor de sectie amateurvoetbal ten aanzien van het coachen tijdens wedstrijden in nader aan te wijzen klassen. De bevoegdheid tot het aanwijzen van genoemde klassen komt toe aan het bestuur amateurvoetbal. Het desbetreffende bestuursbesluit wordt gepubliceerd in de Officiële Mededelingen.

Straftoemetingsbeleid KNVB bij onbevoegd trainen

De overlegvergadering tuchtzaken heeft op 7 december 2006 besloten het volgende straftoemetingsbeleid vast te stellen als gevolg van de daarbij genoemde overtredingen.

Straftoemetingsbeleid bij onbevoegd trainen

Als gevolg van een actief beleid van de KNVB, uitgevoerd door de afdeling VTZ van de districten, op het hebben van een bevoegde trainer/coach danwel het daadwerkelijk onbevoegd trainen en coachen, zullen uiteindelijk aangiften worden gedaan bij de tuchtcommissie. Daarbij is ervan uit gegaan dat de afdeling VTZ op de districten reeds uitvoerig met de betreffende club heeft gecommuniceerd en de overtreding daadwerkelijk is vastgesteld. Ook is daarbij reeds de afweging gemaakt waarom de betrokken club niet voor dispensatie in aanmerking is gekomen.

Verenigingsstraf

- eerste overtreding: boete van minimaal € 100,-- en maximaal € 4.540,--
- tweede overtreding en volgende: boete van minimaal € 100,-- en maximaal € 4.540,-- alsmede 2 winstpunten in mindering.

(binnen 1 jaar)

In de uitspraak als gevolg van de eerste en volgende overtreding dient een termijn van b.v. 2 weken te worden genoemd waarbinnen de vereniging aan de verplichting moet voldoen. Gebeurt dit niet dan volgt direct aangifte van de tweede overtreding, enz. Bij het vaststellen van de hoogte van de boete houdt de tuchtcommissie rekening met de omstandigheden alsmede op welk niveau de club uitkomt (verschil tussen hoofdklasse en 5e/6e klasse standaard).

Individuele straf

Indien is vastgesteld dat ook de individuele trainer/coach in overtreding is, geldt de volgende strafmaat voor de individuele persoon.

- eerste overtreding: boete van minimaal € 100 - en maximaal € 2.360.
- tweede overtreding en volgende: boete van minimaal € 100 - en maximaal € 2.360. alsmede schorsing variërend van 3 tot 12 maanden.

(binnen 1 jaar)

Ook hierbij geldt uiteraard weer dat bij het bepalen van de hoogte van de boete rekening wordt gehouden met de omstandigheden alsmede op welk niveau de desbetreffende club uitkomt (verschil tussen hoofdklasse en 5e/6e klasse standaard).

Publicatie in OM veldvoetbal 11 en OM futsal 6

Deze besluiten van de overlegvergadering tuchtzaken gaan in per 8 december 2006. Bovendien vindt publicatie plaats in bovengenoemde OM's. Uiteraard worden bovengenoemde zaken ook opgenomen in de handleiding tuchtzaken 2007-2008.

International Questionnaire on licensing and certification in footballclubs for the UEFA's Coaching Convention Group

QUESTIONNAIRE EUROPEAN FOOTBALL ASSOCIATIONS

On behalf of the Royal Netherlands Football Association (KNVB) the WJH Mulier Institute (Centre for Research on Sports in society in the Netherlands) conducts research into licensing and certification for coaches and footballclubs. Part of the research is an international orientation on the way this matter is handled by football authorities in other countries. In consultation with the KNVB the decision has been made to address this questionnaire to the UEFA Coaching convention group. We kindly ask your cooperation for this research by filling in the attached questionnaire.

In general we are interested in the policy of your association regarding: coaching qualification standards or licenses needed for coaches to work in a certain division; the use of certification-regulations or scheme's for clubs and the way in which compliance to these regulations is promoted or sanctioned.

Your answers to these questions will help to review the existing Dutch template for licensing and certification on amateur football club level. This template is used to improve the quality of coaching. An important aspect of this template is the ability to make sure that the clubs and coaches are living up to the standards set. Therefore the experience of your association with the use and control of licensing and certification have our special interest.

This questionnaire consists of four parts.

Questions concerning the general situation of football in your country. This helps us to get a view of the context of the licensing and/or certification system used.

Questions on the existing licensing systems for coaches, the structure of this licensing system and the requirements for different levels.

Questions on the existing club certification systems for amateur clubs, concerning types of certificates in use and criteria for club certification systems.

Questions about the methods used for monitoring and maintaining the licensing and certification regulations.

In this way we can learn from your experiences and methods to improve the existing KNVB system.

Personal data

Name of Association:	
Name contact person:	Mr. / Mrs.
E-mail address contact person:	
Telephone number:	
Address / P.O BOX:	
City:	
Country:	

PART 1 GENERAL INFORMATION ON FOOTBALL IN YOUR COUNTRY

Question 1.1: What is the number of football clubs in your country and how are these divided into specific divisions?

	Division	Number of clubs
Total		

Question 1.2: What is the number of amateur football players in every division? (If possible give us the data specified by age groups, man/women, indoor/outdoor competition)

Division	Number of players					
	Junior/ Youth	Senior/ Adult	Men	Woman	Outdoor	Indoor/Futsa I
Total						

If these figures are difficult to produce, please indicate a public source (e.g. website, document) in which we can find them.

Source for these data:

.....

.....

PART 2 EXISTING LICENSING SYSTEMS FOR COACHES

Question 2.1A: Is there a licensing system for coaches?

Yes No

Question 2.1B: If any, which operational levels are stated in the licensing system?

Level 1 (highest): Level 4 :
 Level 2 : Level 5 :
 Level 3 :

Question 2.2A: Are there conditions or requirements prescribed (e.g. coaching certificate, age, experience) to be authorised to coach in certain divisions?

Yes No

Question 2.2B: If any, could you describe these requirements?

Licensed for division(s)	Requirements			
	Certificate name	Minimal Age	Working Experience	Other, please specify

Question 2.3: Do coaches require a license or certificate to coach in a specific league or division?

Yes No

Question 2.4A: Does your association have a group-license for clubcoaches based on the qualifications of more than one coach within the specific club?

Yes No

Question 2.4B: Which coaches are involved in this group?

.....

Question 2.5: Which party is obliged to register for licensing?

Club Coach Both Club & Coach

Question 2.6A: Is there an obligation to renew the coaching certificate on a regular basis?

Yes No

Question 2.6B: Renewal obligatory once every...

Year Two years Three years years

Question 2.7A: Does the renewal of a coaching certificate request a number of hours further education within a fixed number of years?

Yes No

Question 2.7B: How many hours of further education are on average required every year?

..... Hours

Question 2.8A: Is the licensing free of costs for club and coach?

Yes No

Question 2.8B: If not, how high is the fee to be paid by coach and/or club?

Coach Euro

Club Euro

Question 2.9: Can you give an estimation of the operational costs of the licensing system for the national federation per year?

..... Euro

PART 3 EXISTING CLUB CERTIFICATION SYSTEMS FOR AMATEUR CLUBS

Question 3.1A: Are there any other quality certificates which can be allocated to a club, e.g. for child protection?

- Yes
- No

Question 3.1B: If any, please give the name and nature of these certificates...

-

-

-

-

-

Question 3.2: Are coach qualifications part of the criteria to become certified?

- Yes
- No

Question 3.3A: Are there other criteria or requirements to obtain a club certificate?

- Yes
- No

Question 3.3B: If any, which of the following?

- Rules of conduct
- Youth policy
- Safety measures
- Accommodation standards
- Others, please specify

Question 3.4A: Do certified clubs have certain benefits?

- Yes
- No

Question 3.4B: If any, which of the following?

- An allowance
- Free advice
- Others, specify
- Others, specify
- Others, specify

PART 4A MONITORING AND MAINTENANCE OF COACH LICENSES

Question 4.1 In what way is the practising of coaches in the proper divisions registered and controlled?

- By site visits
- Copy of certificate
- Obligatory submission
- Others, specify
- Others, specify
- Others, specify

Question 4.2A: Are there sanctions for non-eligible coaches or clubs?

- Yes No

Question 4.2B: If any, what kinds of sanctions are used foremost?

- Fine for club
- Fine for coach
- Exclusion of team
- Exclusion of club
- Others, specify
- Others, specify

Question 4.3 How does your association make sure that the clubs obey the rules of the coach licensing policy?

- By inspection
- Administrative procedures
- Copy of certificate by submission
- Others, specify
- Others, specify

Question 4.4A: Is the licensing system of your association satisfactory?

- Yes Not quite Not much

Question 4.4B: Which aspects do you define as satisfying and which as in need for improvement?

Satisfying

-
-
-
-
-

In need for improvement

-
-
-
-
-

PART 4B MONITORING AND MAINTENANCE OF CLUB CERTIFICATION SYSTEMS

Question 4.5 How does your association make sure that the clubs confirm to the standards required for a club certificate?

- By inspection of club activities or premises
- Administrative procedures (e.g. periodic survey)
- Requiring a copy of specific club documents and regulations
- Others, specify
- Others, specify

Question 4.6A: Is the club certification system of your association satisfactory?

- Yes Not quite Not much

Question 4.6B: Which aspects do you define as satisfying and which as in need for improvement?

Satisfying

.....

.....

.....

.....

In need for improvement

.....

.....

.....

.....

MORE IN DETAILED INFORMATION - FURTHER QUESTIONS

If there are any documents giving more detailed information on the system used in your country we would be very pleased to receive a copy of these. Please send them to:

W.J.H. Mulier Instituut or by E-mail to j.m.h.lucassen@mulierinstituut.nl
 T.a.v. Mr. Jo Lucassen
 Postbus 188
 5201 AD 's-Hertogenbosch
 The Netherlands

Which person in your organisation would be prepared to help us with further questions or unclearness?

Mr/mrs:
 E-mail address:

On behalf of the KNVB, kind thanks for your cooperation!

MENINGSPEILING VOETBALVERENIGINGEN OVER LICENTIERING EN CERTIFICERING

VRAGENLIJST BESTUURDERS VERENIGINGEN

Deze vragenlijst heeft ten doel inzicht te verschaffen in de mate waarin uw vereniging bekend is met en werkt aan kwaliteitsbevordering en hoe zij aankijkt tegen het huidige licentiesysteem van de KNVB. Deze vragenlijst dient er eveneens toe een algemeen beeld te schetsen van de mening van voetbalverenigingen over licentiering en certificering in de toekomst.

DEEL 1 ALGEMEEN

Het eerste deel van de vragenlijst is bedoeld om enkele algemene kenmerken van uw vereniging in beeld te brengen, met name het aantal leden en het speelniveau van de vereniging.

Vraag 1.1: Aantal leden veldvoetbal

Pupillen	
Junioren	
Senioren	
Totaal	

Vraag 1.2: Speelniveau

D1	
C1	
B1	
A1	
1 ^e elftal mannen	
1 ^e elftal vrouwen	

Vraag 1.3: Futsal

Aantal teams	
Aantal spelers	

DEEL 2 BELANG VAN KWALITEITSBORGING VAN TRAINERS EN BEGELEIDEND KADER

De KNVB hecht er voor de kwaliteit van het voetbalaanbod veel belang aan dat de begeleiding van voetballers plaatsvindt door gekwalificeerde trainers. Hieronder verstaan wij trainers in het bezit van een door de KNVB erkend TC I, TC II of TC III (jeugd of senioren) diploma. Het tweede deel van de vragenlijst heeft betrekking op het belang dat door u wordt gehecht aan kwaliteitsborging voor trainers en in hoeverre deze kwaliteitsborging beleidsmatig wordt ondersteund.

Vraag 2.1: In hoeverre is bij uw vereniging een uitgeschreven jeugdbeleid aanwezig?

- Aanwezig In ontwikkeling Niet aanwezig

Vraag 2.2: Heeft uw vereniging een voetbaltechnisch (jeugdvoetbal)beleidsplan?

- Ja In ontwikkeling Is verouderd Nee (ga door naar vraag 2.4)

Vraag 2.3: Staan in dit plan uitgangspunten voor het leren voetballen en de rol van de trainer beschreven?

- Ja, uitgebreid Ja, maar beknopt Nee

Vraag 2.4: In hoeverre is bij uw vereniging een uitgeschreven trainersbeleid aanwezig?

- Aanwezig In ontwikkeling Niet aanwezig

Vraag 2.5A: Zijn in de plannen beleidsvoornemens en acties opgenomen gericht op trainers en begeleidend kader?

- Ja, uitgebreid Ja, maar beknopt Nee (ga door naar vraag 2.6)

Vraag 2.5B: Deze beleidsvoornemens en acties zijn gericht op....

(meerdere antwoorden mogelijk)

- Gerichte werving en selectie binnen en/of buiten de club
 Stimuleren van opleiding en scholing van trainers/begeleiders
 Bieden van mogelijkheden voor interne begeleiding en supervisie
 Scheppen van goede werkomstandigheden voor trainers, materieel (o.a. beloning) en immaterieel (o.a. waardering)
 Behouden van actieve trainers
 Anders, namelijk
.....

Vraag 2.6: Hoeveel personen binnen uw vereniging vervullen met een diploma (TC I, TC II of TC III of vergelijkbare diploma's) de onderstaande functies?

	Technische begeleiding senioren					Technische begeleiding jeugd			
	TC I	TC II	TC III	Zonder diploma		TC I	TC II	TC III	Zonder diploma
Technisch coördinator									
Trainer (ook gespecialiseerd bijv. keeperstrainer)									
Elftal(bege)leider									

Vraag 2.7: Beschikt de vereniging over profielschetsen voor de verschillende (jeugd)kaderfuncties?

- Voor alle functies
 Voor een deel van de functies
 Helemaal niet

Vraag 2.8: In hoeverre heeft uw vereniging gekwalificeerde trainers/begeleiders geplaatst bij de verschillende teams?

In de volgende categorie is gekwalificeerde trainers gerealiseerd bij..	alle teams	bijna alle teams	ongeveer de helft van de teams	enkele teams
Standaardteam mannen/ vrouwen (mannen 1/ vrouwen 1)				
Overige seniorenteams				
Selectieteams junioren (C1/ B1/ A1)				
Overige juniorenteams				
Selectieteams pupillen (F1/ E1/ D1)				
Overige pupillenteams				

Vraag 2.9: Wij willen bij elk team een gekwalificeerde trainer, maar dat lukt ons niet, omdat.....

(meerdere antwoorden mogelijk)

- We onvoldoende middelen hebben om trainers te betalen
 - Er onvoldoende goede trainers beschikbaar zijn
 - We wel voldoende trainers hebben, maar die beschikken niet altijd over de juiste licentie
 - Anders, namelijk
-

Vraag 2.10: Nemen de trainers die binnen uw vereniging actief zijn deel aan bijscholingsactiviteiten?

- Ja, zeker ééns per jaar
- Minder, maar wel regelmatig
- Zelden of nooit
- Hebben we geen zicht op

Vraag 2.11: Organiseert de vereniging interne scholing en supervisie voor de trainers?

- Ja
- Nee

Vraag 2.12: Geef uw mening over de volgende stelling:

“Indien de vereniging maar over een enkele gekwalificeerde trainer beschikt, dan zet de vereniging deze trainer liever bij de jeugd in dan bij het eerste elftal.”

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Niet mee eens/ niet mee oneens
- Mee oneens
- Helemaal mee oneens

Vraag 2.13: Geef uw mening over de volgende stelling:

“Mijn vereniging zet een gekwalificeerde trainer eerder bij de jeugd neer dan bij het tweede elftal.”

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Niet mee eens/ niet mee oneens
- Mee oneens
- Helemaal mee oneens

DEEL 3 KENNIS EN ERVARING MET DE HUIDIGE LICENTIEREGELING

Vraag 3.1: Bent u op de hoogte van de eisen van de licentieregeling?

- Ja Enigszins Nauwelijks Niet

TOELICHTING LICENTIEREGELING

De licentieregeling van de knvb heeft voornamelijk betrekking op de trainer die aangesteld is voor het eerste elftal. De trainer van het eerste elftal dient in ieder geval in het bezit te zijn van een TC III diploma (5^e klasse en lager, of laagste klasse van het district) of TC II diploma (2^e tot en met 4^e klasse zijnde niet de laagste klasse van het district).

Vraag 3.2A: Wordt door uw vereniging voldaan aan de eisen?

- Ja, altijd (ga door naar vraag 3.3) Nee, is niet altijd te realiseren Nee, vaak een probleem

Vraag 3.2B: Indien uw vereniging niet altijd aan de eisen voldoet, wat is hiervan de oorzaak?

.....
.....
.....
.....

Vraag 3.3A: Draagt de licentieregeling naar uw mening bij aan sturing op kwaliteit van de begeleiding?

- Ja (ga door naar vraag 3.4) Enigszins (ga door naar vraag 3.4) Nauwelijks Niet

Vraag 3.3B: Waarom draagt de licentieregeling nauwelijks of niet bij aan de kwaliteit van de begelei

.....
.....
.....
.....

Vraag 3.4: Zijn de verlengingseisen van de licentie voor trainer en club bekend?

- Ja Nee

Vraag 3.5: Stimuleert uw vereniging dat de trainer aan de verlengingseisen voldoet?

- Ja Nee

Vraag 3.6: Bent u bekend met de sancties bij het niet voldoen aan de licentieregeling?

- Ja Nee

Vraag 3.7A: Bent u over het algemeen tevreden over de bestaande licentieregeling voor trainers?

- Zeer tevreden (ga door naar vraag 4.1)
 Tevreden (ga door naar vraag 4.1)
 Niet tevreden / niet ontevreden (ga door naar vraag 4.1)
 Ontevreden
 Zeer ontevreden

Vraag 3.7B: Mocht u ontevreden zijn over de licentieregeling, dan komt dit door...

- Kosten
 Administratieve lasten
 Snelheid van afhandeling
 Anders, namelijk

DEEL 4 TOEZICHT OP NALEVING

Vraag 4.1: Komt het, voor zover u bekend, voor dat verenigingen niet geheel aan de licentie-eisen voldoen?

- Regelmatig Een enkele keer Vrijwel nooit Nooit

Vraag 4.2A: Is toezicht op naleving van de licentieregeling op dit moment afdoende?

- Ja (ga door naar vraag 4.3) Nee

Vraag 4.2B: Wat zou hieraan verbeterd kunnen worden?

- Uitgebreide administratie van gekwalificeerde trainers door KNVB
 Intensiveren van controle
 Opstellen en consequent toepassen van sanctiebeleid
 Anders, namelijk

Vraag 4.3: Wat zou volgens u moeten gebeuren wanneer een vereniging niet aan de licentie-eisen voldoet of kan voldoen?

(meerdere antwoorden mogelijk)

- Overleg met de betreffende vereniging
- Waarschuwing
- Geldboete
- Andere administratieve sanctie
- Tijdelijk speelverbod
- Punten in mindering
- Uitsluiting van competitie met degradatie tot gevolg
- Anders, namelijk

DEEL 5 ERVARING MET EN MENING OVER ANDERE VORMEN VAN KWALITEITSMETING EN KWALITEITSBORGING

Vraag 5.1: Heeft bij uw vereniging een kwaliteitsmeting plaatsgevonden?

- Ja, de IKSport scan
- Ja, de KNVB Clubscan
- Ja, namelijk
- Nee (ga door naar vraag 5.5)

Vraag 5.2: Wat vond u over het algemeen van de resultaten van de kwaliteitsmeting?

(meerdere antwoorden mogelijk)

- Duidelijk
- Herkenbaar
- Bruikbaar
- Geen van het voorgaande

Vraag 5.3A: Heeft de meting tot verbeterplannen of acties geleid?

- Ja
- Nee (ga door naar vraag 5.4)

Vraag 5.3B: Zo ja, op welk gebied?

(meerdere antwoorden mogelijk)

- Visie en beleid jeugdafdeling
- Aanbod activiteiten binnen de jeugdafdeling
- Jeugdkader
- Werving nieuwe jeugdleden
- Communicatie
- Accommodatie en materiaal
- Financiën
- Samenwerking met externe partijen
- Anders, namelijk

Vraag 5.4A: Heeft de kwaliteitsmeting uw vereniging gestimuleerd om meer eisen te stellen aan de kwaliteit van de voetbalbegeleiding?

- Ja Nee (ga door naar vraag 5.5)

Vraag 5.4B: Zo ja, in welk opzicht?

.....
.....
.....
.....

Vraag 5.5: Wanneer de KNVB het gebruik van kwaliteitsmetingen, zoals de clubscan, zou stimuleren, hoe staat u hier dan tegenover?

- Zeer positief Positief Neutraal Negatief Zeer negatief

Vraag 5.6: Zouden de resultaten van dergelijke metingen openbaar gemaakt moeten worden, bijvoorbeeld in de vorm van een ranglijst of register?

- Ja Nee

Vraag 5.7: Hoeveel waarde hecht u aan een certificaat, label of keurmerk dat de kwaliteit van uw vereniging weergeeft?

- Zeer belangrijk
 Belangrijk
 Niet belangrijk/ niet onbelangrijk
 Onbelangrijk
 Zeer onbelangrijk

Vraag 5.8: Zou u meedoen aan een certificering van uw vereniging op basis van een scan voor uw jeugdbeleid, trainersbeleid en het algemene verenigingsbeleid?

- Ja, certificering voor gehele vereniging
 Ja, maar alleen certificering voor het jeugdbeleid en trainersbeleid
 Ja, maar alleen certificering voor het jeugdbeleid
 Ja, maar alleen certificering voor het trainersbeleid
 Nee

DEEL 6 AANPASSING VAN HET HUIDIGE LICENTIESYSTEEM

De licentieplicht voor trainers is binnen de KNVB bij de volgende teams van toepassing:

- *Standaardteams mannen zaterdag- en zondagvoetbal*
- *Vrouwenvoetbal hoofdklasse*
- *Eredivisie futsal*

Hierdoor wordt slechts aan een specifiek deel van de begeleiders kwaliteitseisen gesteld.

Vraag 6.1: Geef uw mening over de volgende stelling:

“De kwaliteitstoetsing van de begeleiding zou meer in de breedte plaats moeten vinden en zich niet beperken tot de in de bovenstaande inleiding genoemde teams.”

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Niet mee eens/ niet mee oneens
- Mee oneens
- Helemaal mee oneens

Vraag 6.2: Geef uw mening over de volgende stelling:

“De toetsing van de kwaliteit van begeleiding zou zich meer moeten richten op andere begeleiders in de vereniging, namelijk: jeugdcoördinator(en), jeugdtrainers en elftalbegeleiders.”

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Niet mee eens/ niet mee oneens
- Mee oneens
- Helemaal mee oneens

Vraag 6.3A: Geef uw mening over de volgende stelling:

“Voor verenigingen waarvan het standaardteam (mannen) uitkomt in de laagste klasse is een versoepeling van het huidige systeem gewenst.”

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Niet mee eens/ niet mee oneens
- Mee oneens
- Helemaal mee oneens

Vraag 6.3B: Geef uw mening over de volgende stelling:

“Voor verenigingen waarvan het standaardteam (mannen) uitkomt in de laagste klasse of één na laagste klasse, is een versoepeling van het huidige systeem gewenst.”

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Niet mee eens/ niet mee oneens
- Mee oneens
- Helemaal mee oneens

Vraag 6.4: In verschillende landen zijn gekwalificeerde trainers verplicht zich in te schrijven bij een (openbaar) register, waardoor clubs kunnen controleren wie ze in huis halen. In hoeverre acht u de invoering van een dergelijk register voor voetbaltrainers in Nederland nuttig?

- Zeer nuttig
- Nuttig
- Niet nuttig

Vraag 6.5: Bij de beoordeling van de kwaliteit van de begeleiding in de vereniging kan de bezetting van meerdere functies worden meegewogen, naast die van de hoofdtrainer, bijvoorbeeld die van meerdere jeugdtrainers (te weten: D1, C1, B1, A1), 2^e elftal en/of de jeugdcoördinator. Hiervoor zou een groepslicentie kunnen worden verstrekt. Welke groepslicentie(s) acht u wenselijk? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Hoofdtrainer + jeugdtrainers + 2^e elftal + jeugdcoördinator
- Hoofdtrainer + jeugdtrainers + 2^e elftal
- Hoofdtrainer + jeugdtrainers + jeugdcoördinator
- Hoofdtrainer + jeugdtrainers
- Hoofdtrainer + 2^e elftal + jeugdcoördinator
- Hoofdtrainer + 2^e elftal
- Hoofdtrainer + jeugdcoördinator
- Een andere combinatie, namelijk

Vraag 6.6A: Bij de beoordeling van de kwaliteit van begeleiding in de vereniging kan het beleid van de vereniging breder worden getoetst, bijvoorbeeld vergelijkbaar met de manier waarop de jeugdopleiding bij betaald voetbal organisaties wordt getoetst, waarna daaraan een kwaliteitslabel wordt verbonden. In hoeverre vindt u een dergelijke brede kwaliteitstoetsing wenselijk?

- Zeer wenselijk
- Wenselijk
- Niet wenselijk/ niet onwenselijk
- Onwenselijk
- Zeer onwenselijk

Vraag 6.6B: Zou deze brede kwaliteitstoets plaats moeten vinden in plaats van of aanvullend op het licentiesysteem?

- In plaats van het licentiesysteem
- Aanvullend op het licentiesysteem

Vraag 6.7: Bent u in staat om de gegevens ten behoeve van clubcertificering of groepslicentie te overhandigen (diploma's, beleid, etc.)?

- Ja
- Nee

BEDANKT VOOR HET INVULLEN VAN DE VRAGENLIJST!

ⁱ A-licentie

De A-licentie is nodig bij wedstrijden en trainingen op internationaal niveau. De KNGU zal uitgifte van A-licenties medio 2007 invoeren voor (potentiële) bondscoaches en steunpuntrainers met een KNGU/contract.

B-Licentie

Een B-licentie is nodig bij wedstrijden en trainingen op regionaal en nationaal wedstrijd- en topsportniveau alsmede bij de trainingen hiervoor op verenigingsniveau. De licentie is vier jaar geldig. In deze vier jaar moet de trainer deelnemen aan bijscholingen om uw kennis op peil te houden. Voorwaardelijke C-Licentie

De voorwaardelijke C-licentie is aan te vragen na het succesvol afronden van de basisopleiding Introductie Lesgeven of na de overgang van het eerste naar het tweede leerjaar bij de algemene opleidingsinstituten ALO, CIOS/MDGO-SB of PABO. Deze licentie is 2 jaar geldig. De bezitter heeft twee jaar de tijd om middels een opleiding de voorwaardelijke C-licentie om te zetten in een disciplinegerichte of algemene C-licentie.

C-Licentie

Een C-licentie is nodig bij recreatieve activiteiten en (wedstrijd)training op verenigingsniveau

en bij deelname aan, respectievelijk training in de vereniging voor, recreatieve activiteiten alsmede wedstrijden op recreatiesportniveau. De licentie is vier jaar geldig. In deze vier jaar moet worden deelgenomen aan bijscholingen om de kennis op peil te houden.